

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

TARTALOM:

CIKKEK:

JÁSZAI SAMU: A gazdasági harcok számokban	489
SZABADOS ZÁDOR: New-York állam balesetbiztosítási törvénye	494
A külföld háborús szociálpolitikája	500
Statisztikai adatok a németországi jogszolgáltatásról baleset-, rokkant- és hátramaradottbiztosítási ügyekben	505
A nemi betegségek elleni küzdelem	511

SZEMLE:

<i>Munkásbiztosítás</i>	505
Nem kincstári postamesterek alkalmazottainak biztosítása. — A munkaadók megtérítési kötelezettsége. — Balesetbiztosítási ügyek elintézése. — A kórházi ápolási költség felemelése. — Gyógyszer-árak emelése. — Háborúba vonult pénztári alkalmazottak felmondási ideje. — Pénztári alkalmazott szolgálati kötelezettsége. — Munkásbiztosító pénztári alkalmazottak adója. — Tisztviselői szerződötések az Országos Pénztárnál. — Hadbavonult katonák téli ruhaneművel való ellátása. — Osztrák betegsegélyző pénztárak konferenciája. — A német Ortskrankenkassék szövetségi gyűlése. — Betegségi biztosítás és katonai szolgálat. — A társulások központosítása. — Birodalmi gyermekügyi segély mezőgazdasági munkások feleségeinek. — A hadirokkantak biztosítási kötelezettsége. — Üzemi baleset hadi műhelyben. Az évi bérjövdelem kiszámítása. — Berufsgenossenschaftok tartaléktőkéjének igénybevétele. — A hadbavonultak baleseti járadéka. — Járadékkifizetés ellenséges államok alattvalóinak. — A rokkantbiztosító intézetek bevételei a háború alatt. — Adatgyűjtés Németországban a háború folytán előállott rokkantbiztosítási terhekről. — A német rokkantbiztosítás hátramaradottak-segélyalapja. — A rokkantbiztosító-intézetek vagyona a közérdek szolgálójában. — Nem szállítják le a németországi rokkantbiztosításnál a korhatárt.	
<i>Szociális egészségügy</i>	511
A háború és a nemi betegségek elleni védekezés. — A nemi betegségek leküzdésére a magyar-osztrák hadvezetőség röpiratot oszt ki. — Küzdelem a nemi betegségek ellen a német hadseregben. — A nemi betegségek ellen. — Vérébajosok gondozó-intézete Hamburgban. — Az alkoholtilalom hatása Finnországban. — Mesterséges testrészek és munkasegédesszközök külön kiállítása. — Az ólomfesték használatának eltiltása Németországban. — A bányászok szemrengése.	
<i>Munkásvédelem. Munkaviszony</i>	516
A polgármester szociális programja. — Munkanélküliség ügye a háború befejezése után. — Az éjjeli munka megszűnése a sütőiparban. — Mozgalom a drágaság ellen. — Kormányrendelet a hadbavonult magántisztviselők szolgálati viszonyáról. — Kereskedelmi alkalmazottak betegség esetében mindenképpen hat heti felmondás illeti meg. — Hadiüzemekben dolgozó katonák egyesülési szabadsága. — Hadifogoly szakmunkások foglalkoztatása. — Kihágási bíráskodás. — A gyapotfeldolgozás korlátozására vonatkozó rendelkezések Ausztriában. — A háború szociális hatásainak tanulmányozása. — Községek szövetkezése a munkanélküliek segélyezése céljából. — A munkaidő korlátozása a német fonó-, szövő- és kötszövő-gyárakban. — Nem engedélyezett szabadságidő kártalanítása. — A hadbavonultak polgárjoga Bajorországban. — Géprésznek az ideiglenes lerakás helyéről a felállítás helyére vitele gyárüzemi tevékenység. — Charlottenburg város háborús intézkedései.	
JOGGYAKORLAT	521
Betegsegélyezés. — Balesetbiztosítás. — Munkaviszony.	

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20 korona.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Falk Miksa-utca 5. sz.
Telefon: 93—99.
Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911

A Munkásügyi Szemle kiadásában megjelent:

A munkásbiztosítási törvény reformja.

A Nemzetközi Munkásbiztosítás Magyarországi Egyesületének szaktanácskozásai.

- I. füzet: *A munkásbiztosítás szervezete.*
- II. füzet: *Betegség esetén nyújtandó segélyek.*
- III. füzet: *A munkásbiztosítási választott bíróság szervezete és hatásköre.*

Egy füzet ára 2 korona.

A baleseti sérültek munkaképességének megállapításáról.

Irta dr. *Lévai József* sebészfőorvos.

Ára 1 korona.

Munkásbiztosítás és magánjogi kártérítés.

Irta dr. *Szladits Károly* miniszteri tanácsos, egyetemi magántanár.

Ára 1 korona 60 fillér.

A német munkásbiztosítás története, céljai és eredményei.

Irta dr. jur. et med. h. e. *Kaufmann*, a Reichsversicherungsamt elnöke.

Ára 1 korona.

A huszadik század feladata a szociális egészségügy terén.

Irta *Forel*.

Ára 40 fillér.

A háború szociálpolitikája.

Irta *Szterényi József*.

Ára 1 korona.

Az ipari betegségek biztosítása.

Irta dr. *Hahn Dezső*, az Országos Pénztár főorvosa.

Ára 50 fillér.

Die Sozialversicherung als Organisationsproblem.

Ein Votum zur österreichischen Regierungsvorlage.

Irta: *Dr. Verkauf Leó*.

Bolti ára füzve 7 korona, vászonkötésben 8 korona.

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖVLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIALIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

Megjelenik rendszerint minden hó 10-én és 25-én, esetleg két szám
együttesen. Előfizetési ár egy évre 20 korona. Szerkesztőség és
kiadóhivatal: Budapest, V., Falk Miksa-u. 5.

Telefon 93—99.

Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911

A gazdasági harcok számokban.

Irta: Jászai Samu.

Gazdasági harcoknak nevezik a sztrájkmozgalmakat és kizárásokat. E mozgalmak ismertetésénél a legellentétesebb nézetekre bukkanunk. A munkások minden sztrájkot jogosnak és indokoltnak mondanak, mert hiszen más eszköz nem áll rendelkezésükre, ha munkabérüket emelni, vagy a munkaidőt rövidíteni akarják; a munkáltatók ellenben még a legszerényebb és legindokoltabb követelésért támasztott sztrájkot is jogtalannak, sőt lázításnak minősítenek. A kizárást ellenben természetes védelemnek mondják. Ilyen ellentétes fölfogások mellett nagy értéke lenne az olyan irodalmi munkának, amely az érdekelt körök fölött állva, teljes tárgyilagossággal és tudományos készültséggel megvilágítaná a sztrájk társadalmi, gazdasági és ethikai jelentőségét. Ilyen munkák megjelentek már a külföldön, nálunk azonban keresve sem találunk olyan sztrájkokat tárgyaló munkát, amelyeknek szerzője teljesen független volna a munkásmozgalmakat érdeklő köröktől. Kivételt képez az állami sztrájkstatisztikai mű. Az államtól joggal lehetne elvárni, hogyha már nagy nekikészültséggel, tudományos színezetű munkát ad ki, ez a munka teljesen tárgyilagos és megbízható legyen. Már pedig a magyar kereskedelemügyi miniszter által kiadott sztrájkstatisztikai munkákról a legjobb akarattal sem lehet azt állítani, hogy teljesen tárgyilagosak és még kevésbé, hogy megbízhatók.

A sztrájkokról és a munkából való kizárásokról 1905-től kezdve gyűjt az állam adatokat és a gyűjtések eredményei évről-évre külön kötetben jelentek meg. 1910 óta, mivel a sztrájkok és kizárások száma csökkent, már nem tartotják szükségesnek a sztrájkstatisztikának évenkénti megjelenését, hanem a háromévi anyag most jelent meg egy kötetben. A 245 oldalra terjedő munka rengeteg számokat és grafikonokat tartalmazó mű. Ha azonban belemélyedünk a számok tanulmányozásába és a magyarázó szövegeket olvassuk, úgy gondoljuk, hogy ezt a munkát nem is a minisztériumban, hanem valamely, a munkásokkal szemben nagyon exponált munkáltató szervezet irodájában készítették. Az adatok gyűjtésére nézve nem találunk semmiféle fölvilágosítást, pedig ilyen sztrájkstatisztikai munkánál rendkívül nagy fontossággal bír az, hogy kik, vagy milyen szervezetek szolgáltatták az adatokat. A korábbi években megjelent művek egyikéből csak

annyt tudunk meg, hogy 1904-ben a kereskedelmi kormányzat a közigazgatási hatóságokat bízta meg a sztrájkadatok gyűjtésével. Így egyszerre csapott föl a szolgabíró magyar statisztikusnak és szociálpolitikusnak. Tudvalevő ugyan, hogy a munkásmozgalmaknak nevelő hatásuk volt. A magyar szolgabírák és rendőrkapitányok középkori pandurszelleme némileg enyhült a munkásmozgalmakkal szemben, noha egyes vidékeken, különösen bányavidékeken, még ma is azt hiszik a szolgabírák, hogy ők egyedül a munkáltatók érdekét kötelesek megvédeni és minden sztrájkmozgalmat tűzzel-vassal elnyomni. De általánosságban áll az, hogy a munkásmozgalom erősödése a hatósági közegek szigorát, vagy jobban mondva túlkapásait enyhítette. Ebből azonban koránt sem lehet még azt következtetni, hogy a magyar szolgabíró vagy rendőrkapitány, tisztelet a kivételnek, a kellő komolysággal és tárgyilagossággal tudna közreműködni sztrájkstatisztikai munkán. Mert nézzük csak, hogy mi történik a gyakorlatban? Miután semmiféle törvény nem kötelezi a munkásokat vagy munkáltatókat, hogy a sztrájkokat, vagy kizárásokat jelentsék be a hatóságoknak, utóbbiak csak az önkéntesen bejelentett, vagy a véletlenül tudomásukra jutott mozgalmakról vesznek tudomást. Ebben az esetben a munkáltatóktól szerzik be a szükséges adatokat. Mondanunk sem kell, hogy az adatszerzésnek eme módja egyoldalú és tendenciózus. És természetes az is, hogy a hiányos és tendenciózus adatszerzés a sztrájkstatisztikai munkán is látszik.

Ezeket előrebocsátva, mégis érdekes lesz a hivatalos sztrájkstatisztika néhány adatát bemutatni. Azt mondja a jelentés, hogy »az 1906. év folyamán, a rendkívüli jó termés által is elősegített gazdasági és ipari föllendülés közepette, hazánk munkásmozgalma eddig el nem képzelt terjedelemre növekedett«. Ezt könnyen lehetett megállapítani, mert hiszen a munkásszervezetek évenként megjelenő statisztikai kimutatásából is tudjuk, hogy 1906 volt a magyar szakszervezetek legerősebb éve. A szakszervezetek tagjainak száma a földmunkásokkal együtt 150.000-re emelkedett. 1906-ban volt Magyarországon eddig a legtöbb sztrájk. A hivatalos adatok szerint 558, a Szakszervezeti Tanács által gyűjtött adatok szerint 652 volt a sztrájkok száma.

A kizárások száma a szakszervezetek adatai szerint már 1906-ban 70 volt. Már ebből az összehasonlításból is látjuk, hogy a munkások által gyűjtött adatok messzebbre terjednek, mint a hivatalos sztrájkstatisztika. A hivatalos sztrájkstatisztika szerint a sztrájkolók száma 1906-ban 45.919 volt, a Szakszervezeti Tanács adatai szerint 60.780. Már most, ha figyelembe vesszük, hogy a munkásoknak egyáltalán nem érdekük, hogy az általuk rendezett sztrájkok és sztrájkolók számát többre becsüljék, mint tényleg volt, akkor a hivatalos sztrájkstatisztika értéke nagyon kétesse válik.

Az egyes iparágakat tekintve, a legtöbb sztrájk az építőiparban volt. Hogy mi okozta ezeket a sztrájkokat, azt könnyen fölismerhette mindenki, aki az építőiparban fizetett alacsony munkabéreket tanulmányozta. A hivatalos statisztika azonban nem így okoskodik: azt mondja, hogy azért volt az építőiparban sok sztrájk, mert az építőipari munkásokat »néhány szakképzett egyéneken kívül, alacsonyabb képzettségű, s így könnyebben fölizgatható napszámos tömegekből toborozzák«. Ilyen megállapítást olvashattunk annak idején a munkáltatók lapjaiban, ahol állandóan fölizgatott munkástömegekről volt szó. Pedig illő volna a hivatalos sztrájkstatisztikát készítő uraknak tudnia, hogy Magyarországon az alacsony munkabérek voltak a legnagyobb izgatók és hogy nálunk a munkásvezetőknek nem a sztrájkra való izgatás, hanem ellenkezően, a munkások csillapítása volt feladatuk. Kissé különösen hangzik, de számtalan eset azt igazolja, hogy a munkásvezetők voltak azok, akik a munkásokat a könnyelmű és kevés eredménnyel kecsegtető sztrájkoktól óvták és sokszor már befejezett tények előtt álltak, vagyis csak

akkor vettek tudomást valamely sztrájkról, mikor az már javában folyt. Az építőipar után a fa- és csontiparban volt aránylag a legtöbb sztrájk. A ruházati iparban meglehetősen nagy számban voltak sztrájkmozgalmak. Az utóbbiakra nézve azt írja a hivatalos jelentés, hogy »az összebeszélésekre alkalmas ülőfoglalkozást üző városi szabómunkások már az 1905-ik év folyamán szervezkedtek, 1906-ban, de főleg 1907-ben heves harcban törnek ki. A következő években forrongásuk szintén gyakori és népes sztrájkokban nyilvánul«. Hát ez is roppant fölületes megállapítás. Tíz-tizenkét évvel ezelőtt még hihetetlenül rossz munkaviszonyok mellett dolgoztak Magyarországon a szabómunkások. A munkaidő az ország több városában 12—13 óra volt és a munkabérek nem voltak elegendők a megélhetésre. Ekkor szervezkedtek a munkások és rövidebb munkaidőért és magasabb munkabérekért sztrájkba léptek. Éppen az ülőfoglalkozást üzők, mert többnyire kisiparosoknál dolgozó munkások, a legnehezebben szervezhetőek és természetes, hogy sztrájkjaik sem olyan népesek, mint a többi szakmáknál. Egyébként a szabómunkások nem 1905-ben, hanem már 1892-ben kezdtek Magyarországon szervezkedni.

A vas- és fémipari munkásokról azt írja a jelentés, hogy »a munkások szervezkedése talán ebben a két iparágban a legerősebb, harcaikban legtöbb önértetet és erőt ők tudnak önteni. Nem szabad azt sem elfelednünk, hogy a szoroson vett bérharcokon kívül a munkások politikai mozgalmi szintén az ő körükből indulnak ki, egységes szervezetük e nagy erőfeszítések dacára, állandóan számos bérharcra ösztökéli a bajtársakat«. Itt a hivatalos jelentés egyenesen denunciálja a vas- és fémmunkások szervezetét, hogy »állandóan számos bérharcra ösztökéli a bajtársakat«. Ezt még a vasgyárosok sem állítják. Ellenkezően, jelentéseikben azt panaszzolják, hogy a munkások központi szervezetének nincsen elég ereje és tekintélye ahhoz, hogy a munkásokat visszatartsa a könnyelmű sztrájkoktól. Az a megállapítás pedig, hogy a vas- és fémmunkások a szoroson vett bérharcokon kívül a munkások politikai mozgalmait intézik, a hivatalos sztrájkstatisztika-készítők óriási tájékozatlanságát igazolja. A statisztikus első követelménye, hogy lehetőleg hűen adja vissza a létezőt. Igaz, hogy valamint a történetírótól nem lehet kívánni, hogy az eseményeket átélje, amelyeket leír, úgy a statisztikustól sem lehet követelni, hogy ama népmozgalmaknak szemtanúja legyen, amelyekről adatokat gyűjt. De bizonyos az is, hogy mozgalmak történetét, különösen az olyan mozgalmakét, amelyek a közelmúltban történtek és mindenki által könnyen ellenőrizhetőek, nem szabad a tényekkel ellenkező módon előadni, anélkül, hogy komolytalanná ne váljék a szóban forgó történeti munka. A sztrájkstatisztika készítőinek állításával szemben tény az, hogy a vas- és fémmunkások csak olyan arányban vesznek részt a politikai mozgalmakban, mint a többi munkások.

A hivatalos sztrájkstatisztikának magyarázó része csak fokozza azt a bizalmatlanságot, amelylyel a különben technikailag gondosan elkészített munkát fogadhatjuk. Mindamellett nem lesz érdektelen, ha a hivatalos sztrájkstatisztika legfontosabb adatait bemutatjuk és azokat a szakszervezetek által gyűjtött adatokkal összehasonlítjuk.

A hivatalos sztrájkstatisztika 1905—1912-ig közöl adatokat és az utolsó három év adatait csak most közli. A hivatalos sztrájkstatisztika szerint voltak :

Év	Sztrájkok száma	Kizárások száma	Résztvett munkások száma	Vesztett munkanapok száma
1905	335	5	49.962	694.148
1906	558	14	64.721	680.580
1907	431	36	43.751	368.997
1908	208	20	24.458	144.220
1909	157	9	24.235	134.122
1910	268	12	23.804	330.643
1911	232	13	32.673	472.056
1912	243	6	20.740	247.531

A szakszervezetek által gyűjtött adatok a következők:

Év	Sztrájkok száma	Kizárások száma	Részvett munkások száma	Vesztett munkanapok száma
1905	346	36	58.512	1,839.235
1906	652	70	60.780	1,019.399
1907	488	133	44.276	1,825.483
1908	251	71	19.414	410.442
1909	181	32	13.419	418.888
1910	162	27	20.884	367.612
1911	206	21	21.517	235.586
1912	236	22	37.085	270.718
1913	133	42	19.948	264.028

A szakszervezetek csak a szervezett munkások bérharcairól gyűjtnek adatokat és soha sem állították, hogy az ő sztrájkstatisztikájuk az országban lezajlott összes bérmozgalmakat felöleli. Mindamellett azt látjuk, hogy több sztrájkot és kizárást említenek, mint a hivatalos sztrájkstatisztika. Föltűnő azonban a veszített munkanapokban való különbség. A szervezett munkásoknak igazán nem érdekük, hogy nagyobb veszteségeket mutassanak ki, mint amilyenek nekik tényleg voltak, mégis, 1905-ben egymillióval több veszített munkanapot mutatnak ki, mint a hivatalos sztrájkstatisztika. Keresve az igazságot, csak a vas- és fémmunkások 1905-ben történt nagy harcára emlékeztetünk. Ebben a harcban közel 26.000 munkás vett részt és 4—6 hét alatt minden munkás átlag 30 munkanapot veszített, ami egymagában összesen 750.000 szünnapot tesz ki. Mindamellett a hivatalos sztrájkstatisztika az 1907. évi sztrájkok és kizárásokban veszített összes munkanapok számát 694.148-ra becsüli. Egyébként a hivatalos sztrájkstatisztika rendkívül nagy súlyt fektet a veszített munkanapokra, az elért eredményekkel azonban keveset törődik. Holott, nézetünk szerint, a sztrájkoknál és kizárásoknál nem a veszteségek, amelyek különben is csak átmenetiek és csak annyit jelentenek, hogy a munkások bizonyos ideig jobban nélkülöznek, hanem az elért eredmények a fontosak. Ha sikerül a munkásoknak a munkaidőt csak egy órával rövidíteniök, akkor ez óriási vívmány, amely nemcsak az érdekelt munkások előnyére válik, hanem általános egészségügyi, erkölcsi és kulturális szempontból is nagy jelentőséggel bír.

A hivatalos jelentés szerint »az 1905. év nagy erőfeszítésekkel megvívott bérmozgalmi, a túlzott követelések folytán, a sztrájkoknak 29,6, a sztrájkolóknak mindössze 18,9%-ánál jártak sikerrel. Ekkor a munkások nagyobb része (56,8%-a) részleges eredménnyel volt kénytelen megelégedni. A teljes siker tekintetében az 1906. év nagy sztrájkeredményei magasnak ki, amikor már a sztrájkok közül 34,4 fejezte be eredményesen a harcot.«

Hogy a hivatalos sztrájkstatisztika miből következteti a »túlzott« követeléseket, azt egy szóval sem árulja el. Önmagával jön azonban ellentmondásba, midőn a sztrájkstatisztika bevezető részében ezeket állítja: »...Viszont az is tagadhatatlan, hogy a szóbanforgó esztendőben az elsőrendű szükségleti cikkek, az élelmiszerek, a fűtési és világítási anyag árának, továbbá a lakásbéreknek évek óta tartó drágulása még fokozottabb mértékben észlelhető.« A hivatalos sztrájkstatisztika hiányosságát és fölületességét azonban semmi sem jellemzi jobban, mint az, hogy az 1907. és 1908. években lezajlott sztrájkok eredményeiről, adatok hiányában, nem tud beszámolni.

Az 1910. és 1911. években, a hivatalos sztrájkstatisztika szerint, »a munkásoknak már sok óhaja teljesült és a vállalkozók ellenállása is szervezettebb volt« és ennek tulajdonítja, hogy a sztrájkok 36,9 és a sztrájkolóknak 15,4%-a arat teljes sikert. Eredményesebbek voltak az 1912. év bérmozgalmi, amelyben a sztrájkok 29%-ában a sztrájkolóknak egynegyed része,

teljes, és a fele részleges sikert ért el. Számokban kifejezve, hogy korona és fillérben mennyit tesz a munkabéremelés, amit a sztrájkolók nyertek, azt a hivatalos sztrájkstatisztikából nem tudjuk meg. Utóbbi csak azt mutatja ki, hogy hány munkás nyert 10⁰/₀-on aluli 10—20 és 20⁰/₀-on fölüli munkabéremelést. A munkaidő rövidítése tárgyában kimutatja, hogy 1910-ben 1.672 munkás ¹/₂ óránál kisebb, 1.194 ¹/₂—1 órai és 3.195 munkás több mint egy órai munkaidő-rövidítést nyert. 1911-ben 4.292 munkás ¹/₂ óránál kisebb, 7.980 ¹/₂—1 órai és 72 munkás több mint egy órai munkaidő-rövidítést nyert. Nem lesz érdektelen ezzel szemben a szakszervezetek által gyűjtött adatokat közölni, amelyek a következők:

Év	Munkabéremelést nyert		Munkaidő-rövidítést nyert	
	munkások száma	korona	munkások száma	naponként óra
1905	39.798	3,081.183	32.418	60.038
1906	79.333	6,639.066	65.115	63.097
1907	75.282	5,679.943	19.587	13.962
1908	7.415	415.445	5.333	4.246
1909	10.140	665.989	5.557	3.066
1910	26.644	2,251.296	16.324	6.523
1911	36.963	4,994.987	38.262	19.185
1912	30.802	3,182.886	14.003	6.701
1913	8.453	865.544	4.098	2.363

Ez utóbbi kimutatás sem teljes, de mindenesetre világosabb képet nyújt a sztrájkok eredményeiről, mint a kereskedelemügyi minisztérium által készített sztrájkstatisztika. Figyelembe veendő, hogy a szakszervezetek csak szegényes eszközökkel gyűjthetik és dolgozhatják föl az adatokat, a minisztériumnak pedig nagy apparátus és anyagi eszközök állanak rendelkezésére.

Nagy hibája a hivatalos sztrájkstatisztikának, hogy a kollektív szerződésekről és a békés úton elért eredményekről nem tesz említést. Pedig a sztrájkok nélküli mozgalmak is nagy fontossággal bírnak. Így 1911-ben 171 kollektív szerződést kötöttek Magyarországon. Ebből az asztalosokra 44, az építőmunkásokra 26 jutott. 1912-ben és 1913-ban 88 esetben kötöttek kollektív szerződést. Három év alatt összesen 528 szerződést kötöttek. E szerződések hatálya 77.672 munkásra terjedt ki. Kívánatos lett volna az is, hogy a hivatalos sztrájkstatisztika magyarázó részében a fontosabb és nagyobb arányú mozgalmakat emelje ki. Így érdekes lett volna megemlíteni, hogy a jelentés éveiben a budapesti sütőmunkások bérmozgalma miatt Budapest közönsége közel kilenc hétig nélkülözte az aprósüteményt. Fontos lett volna a nagyobb kizárások okairól is megemlíteni. De ez nem történt meg. Egyébként a hivatalos jelentés külön tárgyalja a közlekedési munkások és a bányamunkások bérmozgalmait. Ez utóbbiakról azt olvassuk: »A bányászati termékek zavartalan termelése és annak feldolgozása a békés ipari munkálkodásnak egyik elengedhetetlen előfeltétele...«, ezért ezeket a sztrájkokat még a munkások érdekében is csak a legjogosultabb követelések menthetik.« Sajnos azonban, hogy a hivatalos körök és a sztrájkstatisztika-készítők soha sem ismerik el a bányászok sztrájkjainak jogosultságát. Pedig a »Munkásügyi Szemle« kimutatta, hogy a magyarországi bányászok helyzete tarthatatlan és nemcsak a bányászok, hanem a magyar állam érdeke lenne, hogy a bányamunkások munkabérei emelkedjenek, mert ez volna az egyedüli eszköz arra, hogy a nagy bányász-kivándorlásokat ellensúlyozza.

A hivatalos sztrájkstatisztikának egyik főhibája, hogy nem számol az élettől és az egyoldalúan szerzett adatokat bürokratikusán dolgozza föl. Így a közgazdasági élet és tudomány szempontjából rendkívül fontos statisztika értéktelenné válik. A hiányokon kis jóakarattal segíteni lehetne.

New-York állam balesetbiztosítási törvénye.

Irta: Szabados Zádor, New-York.

1914. július elsejével New-York államban is életbe lépett a kötelező balesetbiztosításra vonatkozó törvény, amely az ipar és kereskedelem alkalmazottainak nagy részét kártalanítja baleseti sérülések esetén. Ez a törvény elismerése annak, hogy a bérmunkás nemcsak munkaadójának dolgozik, hanem az egész társadalomra nézve hasznos munkát végez. A baleset esetére való biztosítással a munkaadók összessége gondoskodik azokról az összegekről, amelyek a szerencsétlenül járt munkás és annak halála esetén családjának eltartására szükségesek.

Sokáig tartott, amíg Amerikában elismerték, hogy a munkával járó veszedelmek költségeit azoknak kell viselniök, akik a bérmunkás munkájából eredő haszon nagyobb részét élvezik. Egyideig a munkaadók úgy igyekeztek szabadulni a reájuk háramló terhektől, hogy magántársaságoknál biztosították alkalmazottaikat.

New-York állam volt az első az Unióban, amely a kötelező balesetbiztosítást elrendelte. A néhány év előtt életbeléptetett úgynevezett »Wainwright« törvény azonban nem szolgálhatta ezt a célt, mert a bíróságok alkotmányellenesnek nyilvánították és az alkotmányt kellett megváltoztatni, hogy a mostani törvény életbe léphessen. Időközben 22 amerikai állam fogadott el ilyen törvényt. E késelemnek is megvolt azonban a maga jó oldala, mert amilyen nehezen veszik át az Egyesült-Államokban az európai országok intézményeit, éppen annyira igyekeznek helyes megállapításokat levonni az amerikai állapotokból. Így azután a New-York állam munkaadói által fizetendő balesetbiztosítási járuléktételek megállapításánál azokat az adatokat és statisztikákat vették irányadóul, amelyeket a többi államok, különösen Massachusetts állam munkásbiztosítási intézménye nyújtottak. New-York államban a legmagasabbak ugyan a fizetendő járulékok, ezzel szemben azonban a balesetet szenvedett munkás és halálos baleset esetén annak családja számára megszabott kártérítési összeg is nagyobb, mint a többi államokban.

New-York állam törvénye csak az iparágak egy részére, az úgynevezett »veszélyes« — »hazardous« — iparágakra terjesztette ki a kötelező biztosítást. Az a körülmény azonban, hogy valamelyik üzem nincs a »veszélyes« üzemek közé besorozva, nem jelenti azt, hogy azok tulajdonosa nem felelős az üzemben balesetet szenvedett munkás kártalanításáért és így a nem »veszélyes« üzemekbe sorozott munkaadó terhe az esetleges kártalanítások miatt még sokkal nagyobb lesz, mint azoké a munkaadóké, akiket a törvény üzemük veszélyessége miatt munkásaik biztosítására kötelez. Ezekre nézve ugyanis az eddigi joggyakorlat marad érvényben, amely szerint az ilyen munkaadó köteles munkaközben balesetet szenvedett munkását, esetleg annak családját kártalanítani, ha a balesetet a munkaadó vagy annak megbízottjának valamely mulasztása vagy intézkedése okozta. Igaz ugyan, hogy a munkaadó megszabadulhat a kártalanítási kötelezettségek terhe alól, ha bebizonyítja, hogy a balesetet szenvedett munkás a balesetet szándékosan, vagy valamely meg nem engedett cselekmény által okozta, vagy ha beigazolja, hogy a munkás azáltal szenvedte a sérülést, hogy valamely más munkást akart szerencsétlenné tenni, vagy ha beigazolja végül, hogy a munkás önmaga is részes a balesetben, esetleg a balesetet olyan munkás intézkedése okozta, akinek intézkedésébe a munkaadó be nem folyt. Általában eléggé ismeretes azonban, hogy úgy a munkaadóknak, mint a munkásoknak mennyire bajos és kellemetlen, mennyi költség-

get és gondot okoz egy ilyen kártérítési kötelezettséget eldöntő perben ítéletet várni. Minthogy pedig az új törvény megszabja, hogy az egyes baleseti sérülések esetén a sérülés mérvéhez képest milyen összegű kártalanítás fizetendő, nagyon valószínű, hogy a bíróságok a jövőben a kötelező biztosítás alá be nem sorolt üzemekben bekövetkező baleseteknél ugyanezeket a kártalanítási összegeket fogják alkalmazni.

Minthogy a »veszélyes« üzemek munkaadóit munkásaik biztosítására kötelezték, természetesen a biztosítás intézményét államilag kellett szervezni, mert illetéktelen dolog lett volna az eddigi magánbiztosító-társaságoknak törvényes kényszer útján feleket szerezni. Ahhoz azonban, hogy ezeknek a magánbiztosító-társaságoknak az üzletét elvegyék, mint ahogy annakidején Németországban történt, nálunk nem volt meg a kellő bátorság. E biztosító-társaságok kezeiben ugyanis nagy gazdasági vagyon és politikai hatalom van összpontosulva. Így azután meghagyták az üzletet ezeknek a biztosító-társaságoknak a kezében, amelyek egymással viszontbiztosítási viszonyba léptek, úgy, hogy tulajdonképpen egy nagy biztosító szövetséget alkotnak, amely 70 millió dollár (350 millió korona) alaptőke fölött rendelkezik. Az állami szervezet mindössze annyiból áll, hogy a törvény elrendeli egy »Munkáskártalanítási bizottság« alakítását és egy »állami alap« létesítését. A kártalanítási bizottság öt tagból áll, akiket az állam kormányzója nevez ki a szenátus jóváhagyásával. Ezeknek egyikét a kormányzó nevezi ki a bizottság elnökévé. A bizottság tagjai közül csak három tarthat ugyanazon politikai párt kötelékébe. A kinevezett öt emberen kívül New-York állam munkaügyi biztosa is tagja a bizottságnak, de ennek a határozathozatalban szavazati joga nincs. Ő tulajdonképpen a kormányfelügyelettel megbízott közeg. Az állami alap a bizottság által kezeltetik és csak biztosítási célokra használható fel.

A munkásbiztosítás összköltségeit az első két és fél évben az állam fedezi és ez mindenestre kisebb lesz, mint a magántársaságok költségei, mert az államnak nincs szüksége ügynökökre és közvetítőkre, tehát nem kell sem jutalékokat, sem a részvényesek osztalékát fizetnie. Az állami alap kezelésén kívül a »Munkáskártalanítási bizottság« feladata a biztosító-társaságok üzletmenetének szigorú ellenőrzése. Minden alkalommal ez a bizottság dönt afölött, hogy a balesetért mily összegű kártérítés fizetendő. A munkadónak jogában áll a biztosításnak azt a módját választania, amelyet legalkalmasabbnak talál. Saját belátása szerint, alkalmazottait az állami alap védelme alá helyezheti, vagy pedig valamely elismert balesetbiztosító-társasággal lép szerződéses viszonyba. Ezenkívül a munkaadóknak jogukban áll, a kártalanítási bizottság engedélyével, viszontbiztosító társaságokat alapítani, amely társaságok kölcsönösen viselik a kockázatot. Ily szövetkezeti alapon működő társaságot azonban legkevesebb 40 munkaadó alapíthat, akik legalább 2.500 munkást foglalkoztatnak.

Ha az idők folyamán e szövetkezetből valamelyik munkaadó kiválik, avagy a szövetkezetbe tömörült munkaadók, bármily ok miatt, 2.500 munkásnál kevesebbet foglalkoztatnak, úgy a szövetkezet, a már meglévő biztosításokon kívül újabb kockázatot nem vállalhat mindaddig, míg az előirt törvényes alapot el nem éri. Végül jogában áll a munkaadónak saját külön biztosítási alapot teremtenie. Természetesen ez csak igen nagy vállalatoknak áll módjában, amelyek több ezer munkást foglalkoztatnak és százezrekre rugó biztosítási alapot tehetnek letétbe.

Minden munkaadó köteles a hivatalos hatóságoknak tudomására adni, hogy az állami alap, balesetbiztosító-társaság, szövetkezeti alapon működő viszontbiztosító társaság, vagy saját alapja védelme alá helyezte-e alkalmazottait. A törvény tudvalevőleg július elsején lépett életbe és ez időpontig köteles minden munkaadó jelentést tenni. Azok a vállalatok, amelyek július elseje után kezdik meg üzemüket, vagy amelyek később változnak át a

törvény értelmében »veszélyes« üzemmé, a munka megkezdésekor haladéktalanul tartoznak mindezt a hatóság tudomására hozni. Amennyiben ezt elmulasztanak, úgy minden napi késedelemért minden alkalmazottjuk után egy dollár bírságot fizetnek mindaddig, míg törvényes kötelezettségüknek eleget nem tettek. E meglehetősen szigorú ítélet kiszabásánál azonban tekintettel lehet a bizottság az úgynevezett enyhítő körülményekre és a bírságot, saját belátása szerint, egészen el is engedheti. Amikor a munkaadó törvényes kötelezettségének már eleget tett, alkalmazottait biztosította baleset esetére, a kötelezvényeket megkapta, akkor köteles ipartelepén ezt kihirdetni. A hirdetés szövegét a bizottság írja elő.

Ha a munkaadó elmulasztja a kötelező biztosítást és időközben valamelyik alkalmazottját baleset éri, úgy kártérítéssel tartozik és a bizottság kötelessége ily esetekben a törvény szigorának érvényt szerezni. Ily esetekben természetesen nem hivatkozhatik a munkaadó arra, hogy a balesetet a munkás saját vigyázatlansága okozta, vagy valamely munkástársának hibája vagy könnyelműsége. Ha a munkaadót kártérítés fizetésére ítélték és tíz napon belül kötelezettségének nem tesz eleget, úgy a bizottságnak jogában áll nemcsak a megítélt összeget, hanem ezenfelül 50 százalékot bármily úton behajtani. Ez az 50 százalékos többlet nem a balesetet szenvedett munkást illeti, hanem az állami alap javára esik. Ilyen eseteiktől úgy szabadulhat meg legjobban a munkaadó, ha munkásait az állami alapnál biztosítja és így semmi körülmények közt sem juthat abba a helyzetbe, hogy büntetéspénzeket fizessen. Az a munkaadó, aki más biztosító társaságnál, vagy szövetkezeti alapon biztosítja alkalmazottait, egyénileg, saját vagyonával is, felelős azért, hogy a megítélt kártérítési összeget a balesetet szenvedett munkás készpénzben meg is kapja. Az állami alaptól csak olyan kártérítési összegeket folyósítanak, amelyek az új balesetbiztosítási törvényből folytak, míg egyéb biztosító társaságok más esetekre is vállalhatnak kártérítési kötelezettséget.

A kártalanítási bizottság már teljesen megalakult és annak elnöke: Robert E. Dowling. Az új elnök tisztességes programmal vállalta hivatalát, amennyiben kijelentette, hogy a bizottság főtörekvése az lesz, hogy míg egyrészt a rengeteg kártérítési pörök terhét a bíróságok hatásköréből kiveszi, másrészt megkönnyebbíti a balesetet szenvedett munkás helyzetét. A hosszadalmas bírói eljárást teljesen mellőzi: időhöz kötött, gyors ítéleteket hoz és gondoskodik arról, hogy az ítéletnek érvényt is szerezzen és így a balesetet szenvedett munkás, avagy annak árvái, hozzátartozói ne legyenek kénytelenek évek hosszú során át az anyagi kártérítésre várni. Ezáltal még egy súlyos tehertől szabadul meg a munkás, aki eddig jóformán ki volt szolgáltatva a sok rosszindulatú ügyvéd kapzsiságának, akik csak súlyos anyagi részesedés lekötésével vállalták a kártérítési pörök képviselését. Tagadhatatlan, hogy a régi rendszer szerint minden balesetért megítélt kártérítési összegnek csak egyharmad része jutott a munkásnak, míg kétharmad részt fölemésztett az ügyvéd és a perköltségek. Az új törvény értelmében is ügyvédek képviselik mindkét felet a bizottság előtt. A helyzete azonban nagyon megváltozott, mert amennyiben a biztosítás az állami alaptól történt, úgy az eljárás tisztasága fölött a bizottság őrködik; ha azonban más biztosító társaságoknál, vagy szövetkezeti alapon volt biztosítva a munkás, úgy először is egyezséget csakis a bizottság jóváhagyásával köthetnek a felek, másodsor az ügyvédek munkadíját a bizottság szabja meg.

Jogászok véleménye szerint a jövőben sokkal kevesebb vitás kártérítési eset fog előfordulni, mint a múltban. Az új törvény azonban nem rendelkezik minden iparág üzeme fölött s így, sajnos, nem lehet minden esetben a hosszadalmas, kiméletlen bírói eljárást kikerülni. Csak a jövő fogja megmutatni, hogy az új törvény mennyiben üdvös az alkalmazottak

részére, amikor részben a bizottság, részben a bíróság többszörös ítéletei után tisztázódik a helyzet. Nem intézkedik világosan a törvény arról, hogy veszélyes üzemű ipartelep minden alkalmazottja — kivétel nélkül — jogosult baleset esetén kártérítésre. még akkor is, ha foglalkozásuk egyáltalában nem veszélyes természetű; így például, jogosan követelhet-e kártérítést az irodai személyzet, amely a gyártól távolabb eső office-ban dolgozik, vagy például a szolgaszemélyzet, amely a gyáros személyes rendelkezése alatt áll? Érdekes kérdés továbbá, hogyha például egy nagy vállalat, amelynek több helyen van ipartelepe, egyik városból a másikba küldi alkalmazottját abból a célból, hogy ott bizonyos munkát végezzen el és ha ezt az alkalmazottját az úton vagy a vasúton baleset éri: fennáll-e a kártalanítási igény. A törvény meglehetősen szűkszavú és nem mond többet, mint: »A balesetet szenvedett munkásnak, aki a törvény által felsorolt valamelyik »veszélyes üzem« szolgálatában áll, kártérítés jár.« »A kártérítési kötelezettség fennáll, amennyiben a baleset a munkást részlegesen vagy teljesen keresetképtelenné teszi, vagy halálát okozza és amely baleset munkaközben, vagy munkája következtében éri.«

A bizottság munkájáért minden felelősséget vállal és hatásköre korlátlan. Saját belátása szerint szabja meg a munkaadó által fizetendő díjösszegek nagyságát, amelyek esetről-esetre fölemelhetők vagy leszállíthatók, aszerint, hogy a díjokról alkotott biztosítási alap elegendő-e az előforduló balesetek kártalanítására. Jogában áll utólagos pótfizetéseket követelni, ha erre szükség mutatkoznék. Ha évek múlva olyan nagy alap gyűlne össze, amire már semmi körülmények között szükség nem lehet, úgy jogában áll a bizottságnak mindazoknak visszatéríteni a befizetések egy részét, akik az alap megteremtéséhez hozzájárultak. A díjak kiszabásánál tekintetbe veszi a bizottság a törvény által felsorolt veszélyes üzemek mineműségét nemcsak általánosságban, hanem egyes munkáscsoportok szempontjából is.

A bizottság szabad belátása szerint több vagy kevesebb díjfizetésre kötelezheti a munkaadót, aszerint, hogy az illető ipartelepen megfelelő védelmi intézkedések történtek-e a munkások biztonságára. A bizottság idevonatkozó ítéletei ellen nincs fölbevezés, nincs is fórum, ahová a munkaadó fordulhatna.

Baleset esetén az első két héten nincsen kártérítés követelésére joga a sérültnek. Ezt azzal indokolják, hogy az állami alap nem arra szolgál, hogy apró összegek kifizetésével elforgácsolódjék, hanem komoly balesetek kártalanítására hivatott. E paragrafusnak azután az a következménye, hogy a könnyebb balesetet szenvedett munkás teljesen segély nélkül áll. Két heti szünet alatt a legtöbb esetben mással tölti be helyét a munkaadó és mire fölépül, nincs már szükség reá és így nemcsak kártérítést nem kap, de ráadásul még munkanélkül is marad. Szigorúan tilos a munkásnak a munkaadóval a balesetbiztosítás fölött egyezséget kötni s ha mégis kötnének bármily megállapodást, úgy ez — esetleges baleset bekövetkeztében — mindkét félre nézve teljesen érvénytelen. A munkaadó nem követelhet alkalmazottaitól semmiféle anyagi hozzájárulást. Ha a munkás béréből a biztosítási díjat, vagy annak egy részét a munkaadó levonná, úgy a törvény értelmében egy esztendei fogházzal, vagy 500 dollár pénzbüntetéssel, esetleg mindkettővel büntethető.

Kártérítési követelést egy esztendőn belül kell a balesetet szenvedettnek, avagy hozzátartozóinak a bizottság tudomására hozni, mert egy éven túl a követelési jog elévül.

Minden munkaadó köteles az ipartelepén előforduló balesetokról külön könyvet vezetni és e könyvet a bizottságnak, vagy a bizottság megbízottjának esetről-esetre fölmutatni. A balesetokról köteles a munkaadó az állami bizottságot haladéktalanul értesíteni. A kártérítési összeg nagy-

ságát, akár biztosító társaságnál, akár szövetkezeti alapon volt biztosítva a munkás, az állami bizottság határozza meg. A bizottságnak kötelessége 30 napon belül, vagy amennyiben vizsgálatra volna szükség, a vizsgálat befejezésétől számított 30 nap alatt döntést hozni. A kártérítési összeget nem lehet senkire átruházni, elzálogosítani, vagy lefoglalni. Az állami alapon a biztosítási díjak félévi előzetes részletekben fizetendők, még pedig július hó 1-én és január hó 1-én.

A balesetet szenvedett munkás első orvosi kezelési költségeit a munkaadó tartozik fizetni. Kötelessége orvosról gondoskodni, ha szükség van rá, ápolót fogadni, vagy intézkedni, hogy a sérült valamely kórházba kerüljön. A munkaadó köteles az első 60 napi kezelésért az orvost díjazni, gyógyszereket, gyógyeszközöket megszerezni, egyszóval minden, a betegséggel összefüggő költséget fedezni. Ha mindezt a munkaadó elmulasztja vagy megtagadja, jogában áll a munkásnak mindent beszerezni és a költségeket a munkaadótól visszakövetelni, amely követelésnek a bizottság szerez érvényt. A balesetet szenvedett munkás kártérítése rendszerint járadék formájában történik. Bizonyos esetekben, például, ha bevándorolt munkást ér baleset, aki el akarja hagyni az Egyesült-Államokat, egy összegben szabhatja meg a bizottság a kártérítést.

A kötelező munkásbalesetbiztosító törvény 42 csoportot állít föl, amelyekbe a veszéllyel járó ipari foglalkozásokat sorozza. Határozottan kimondja a törvény, hogy a balesetbiztosítás kötelezettsége nem áll fenn: farm munkákkal, házi teendők elvégzésével foglalatostkodókkal és minden olyan munkással szemben, akinek munkája nem közvetlenül az ipari termelésre szorítkozik. E három csoportba sorozott munkásokat még akkor sem köteles biztosítani a munkaadó, ha ezek munkája a veszélyes üzemű vállalatok munkájával kapcsolatos. A törvény hatásköréből kiesnek ezenkívül az állami, városi és községi üzemek is. Az új törvény alkotói azt remélik, hogy az állam területén működő összes ipartelepekről gondoskodás történt és az Albany-i munkásügyi osztály gondosan kiszámította, hogy a 42 csoport teljesen elegendő az államban működő 49.000 ipartelep fölölésére és mintegy 1,200.000 alkalmazott sorsáról gondoskodik.

A legnagyobb a ruházati cikkek gyártó ipartelepek csoportja mintegy 18.000 gyár; ezután következik az élelmiszer, dohány és szeszes italok csoportja: 9.653 gyártelep; a gépgyárak és szerszámkészítő gyárak száma: 6.623; könyvnyomda és papíráru gyár 3.802 kerül az új törvény rendelkezései alá.

Minden balesetet tartozik a munkaadó — 500 dollár büntetés terhe alatt — haladéktalanul a kártalanítási bizottság tudomására hozni. A balesetet szenvedett alkalmazottnak kártérítési igényét a balesettől számított tíz napon belül a munkaadónak és a bizottságnak írásban be kell jelentenie. (Mind a két bejelentés kötelező, nemcsak az egyik vagy a másik.) A jelentésben részletesen föl kell tüntetnie a balesetet szenvedett munkásnak nevét, lakását, a baleset időpontját, helyét és természetét. A bizottság, ha a körülmények úgy kívánják, elrendelheti a vizsgálatot: tanukat hallgathat ki, könyveket, följegyzéseket vizsgálhat át teljesen szabad belátása szerint. Működését semmiféle törvény nem korlátozza. A vizsgálatot ellenben tartozik elrendelni bármelyik fél kívánságára. Amennyiben a balesetet szenvedett az általa megnevezett orvossal akarja megvizsgáltatni magát, köteles ezt a bizottság elrendelni. Viszont köteles a balesetet szenvedett munkás a munkaadó által megnevezett orvossal is megvizsgáltatni magát.

A bizottság ítéletei ellen föllebbezésnek is van helye. Első fórum az Albany-i Supreme Court, amelynek ítéletét viszont az Albany-i föllebbezési bíróság változtathatja meg. A föllebbezést 30 napon belül tartozik bármelyik fél bejelenteni.

Hogy mily összegű kártérítést követelhet a balesetet szenvedett

munkás, azt külön táblázatokban mutatjuk be. A bizottságnak azonban jogában áll ettől eltérni és a körülmények tekintetbe vétele mellett a kártérítés nagyságát és a fizetés módozatait külön megállapítani. Ha a baleset következtében meghalt munkás özvegye újból férjhez megy, legföljebb két esztendei kártérítésre lehet igénye. A kártérítés összegének megállapításánál mindig a heti munkabér képezi a számítás alapját. E számításnál nem az a mértékadó, mennyit keresett a munkás akkor, midőn a baleset érte, hanem az átlagos hetibér, amelyet az utolsó esztendőben elért — mikor egy teljes éven át dolgozott. Amennyiben nem dolgozott egy teljes esztendőn át, akkor azt veszi tekintetbe a bizottság, hogy ugyanannál az iparnál, ugyanabban a munkakörben mennyit keresett egy éven át más munkás.

A kártalanítások táblázatos kimutatása:

Halál esetén.

A hetibér százaléka

1. Temetkezési költségek 100 dollárig.
2. Az özvegynek, mindaddig, míg új házasságra nem lép--- --- 30
3. Minden 18 évesnél fiatalabb gyermeknek (18 életévig) --- --- 10
4. Minden teljesen árva gyermeknek (18 életévig)--- --- 15
Végeredményben azonban nem lehet több 60 és kétharmad 0/0-nál.
5. Unokának, fivérnek, nővérnek (18 életévig) --- --- 15
6. Szülőknek és nagyszülőknek (amíg szükségük van rá) --- --- 15

Az 5. és 6. pontban felsorolt hátramaradottaknak csak az esetben lehet igényük kártérítésre, ha a 2—4 ig terjedő pontokban felsorolt rokonok, összesen 66 és kétharmad 0/0-ot nem vettek igénybe.

A kártérítés megszabásánál 25 dollárnál magasabb hetibér nem lehet a számítás alapja.

Kártérítés a hetibér százalécai alapján.

Állandó, életfogytiglan tartó keresetképtelenség esetén
66 és kétharmad 0/0.

Időleges teljes keresetképtelenség esetén (a keresetképtelenség tartama alatt legfeljebb 3.500 dollárig) --- --- 66 és kétharmad 0/0.

Állandó, részleges keresetképtelenség esetén --- ---
66 és kétharmad 0/0.

a következő balesetekért és időtartamért:

A hüvelykujj elvesztéseért	--- ---	60 hét	
A mutatóujj	»	46 »	
A középső ujj	»	30 »	
A gyűrűs ujj	»	25 »	
A kis ujj	»	15 »	
A nagy lábujj	»	30 »	
A többi lábujj	»	16 »	
Egy kéz	»	244 »	
Egy kar	»	312 »	
Egy láb	»	205 »	
Egy alsó végtag	»	288 »	
Egy szem	»	128 »	

Minimális összeg
heti \$ 5.—
Maximális \$ 15.

Minimális összeg
heti \$ 5.—
Maximális \$ 20.

Minden más balesetnél 66 és kétharmad 0/0 a keresetképtelenség időtartama alatt.

Időleges, részleges keresetképtelenség esetén az átlagos munkabérvesztés 66 és kétharmad 0/0-a, a keresetképtelenség tartama alatt, de legfeljebb 3.500 dollárig.

Minimális összeg
heti \$ 5.—
Maximális \$ 15.

A külföld háborús szociálpolitikája.

A most folyó háború az élelmiszerszükségletnek a hadsereg és a nép számára való biztosítása, az emberi és állati élelmiszerek árának megszá-
bása, a hitel és a pénzforgalom biztosítása és hasonló ügyekben kiadott
törvényes rendelkezések mellett igen sok olyan szociálpolitikai törvényt és
rendeletet is hozott, amelyekre azelőtt egyes országokban nem is gondol-
tak. Elsősorban a zászlók alá szólított katonák hozzátartozóinak ellátására
irányuló intézkedésekre gondolunk. A harcban álló katonák szükségét
szenvedő feleségéről és gyermekeiről mindenütt gondoskodnak, kisebb
vagy nagyobb mértékben; sok ezernyi ilyen hozzátartozó részesül a szociál-
lis jótéteményben, még ha az sok esetben igen szerény méretű is. Két-
ségtelen, hogy ez az esetleg szerény segély a legnagyobb rosszat minden
bizonynyal távol tartja a hadbavonultak családjától, sokat megóv a beteg-
ségektől, amelyekkel vagy a betegsegélyező pénztáraknak, vagy pedig a
szegényeket segélyező hatóságnak válnának terhére. Az egyes külföldi
államok háborús szociálpolitikáját a következőkben foglalhatjuk össze:

Belgiumban az élelmezés biztosítása és a hadbavonultak segélye-
zése iránt intézkedtek kormányrendelettel. Az előbbi ügyben az 1914. augusz-
tus 4-én meghozott törvény fölhatalmazza a kormányt arra, hogy az
élelmezés biztosítása érdekében és az árak fölhajtása ellen rendeleti úton
intézkedhessék. A törvény alapján a kormány 1914. augusztus 14-én és
1915. január 10-én rendeletet adott ki a maximális árak megállapítása tár-
gyában. — A *hadbavonultak hozzátartozóinak segélyezését* az 1914. aug.
4-iki és 5-iki törvény és végrehajtási rendelet szabályozza. A feleség napi 75,
a gyermek napi 25 centime-ot kap. Ha a hadbavonult özvegy volt, gyer-
meke 50 centimes segélyben részesül; ugyan ez a szabály azokra a szülőkre
és testvérekre nézve is, akiknek eltartója a hadbavonult volt. — Az 1914.
augusztus 16-án kiadott rendelet a hadisegélyre vonatkozólag *Francia-
ország és Belgium között kölcsönösséget* állapít meg, amelynek értelmé-
ben a francia katonák Belgiumban élő hozzátartozóinak ugyanaz a segély-
igényük, mint a belga családoknak. — Megemlítendő még az 1914. október
hóban kelt rendelkezés, amely a Franciaországba menekült belgákat figyel-
mezteti arra, hogy *a menekültek támogatására* hivatalos belga bizottság
alakult és Le Havre-ban munkásbörzét alapítottak.

Franciaországban a *hadbavonultak hozzátartozóinak segélyezé-
sét* az 1914. augusztus 5-iki törvény szabályozza. Mindazoknak a családok-
nak, amelyeket hadbavonult tartott el, napi 1'25 frank segélyre van igé-
nyük, amelyhez minden olyan 16 éven alúli gyermek után, akiről a bevo-
nultnak kellett gondoskodnia, 50 centimes pótlék jár. Ezeket a segélyeket
az állam a háború egész tartama alatt fizeti, a katonák sorsára való tekin-
tet nélkül. Egy augusztus 14-én kelt rendelkezés a törvény hatályát kiter-
jesztette minden olyan hadbavonultnak Franciaországban élő családjára,
aki angol, belga, orosz vagy szerb zászló alá vonult be, vagy aki kormá-
nya engedélyével önkéntesen belépett a francia hadseregbe. Egy 1914.
szeptember 15-én kelt további rendelkezés a törvény hatályát a francia
gyarmatokra is kiterjesztette.

A *behívott mindennemű állami hivatalnokok, alkalmazottak és
munkások* jogait az 1915. március 21-iki törvénynek augusztus 7-én elhatá-
rozott kiegészítése védelmezi. Azt az időt, amelyet a hadsereg szolgálata-
ban töltenek, az előléptetés és nyugdíjazás szempontjából épp úgy be-
számítják, mintha rendes szolgálatban töltötték volna. Ha az állam hiva-
talnoka, alkalmazottja vagy munkása hadiszolgálat közben halálát leli, özve-

gyének és árváinak a háború tartamára joguk van az elesettnek utóijára járó fizetés vagy bér fele összegére.

A háború folytán keresetükben károsultak *munkanélküli segélyezését* az 1914. november 24-én kiadott rendelet szabályozza, amely a községek és megyék munkanélküli-segély-pénztárainak az állami alapból hozzájárulás nyújtását biztosítja. A hozzájárulás nyújtása egész sor föltételhez van kötve. Csak a 10,000 lakoson felüli községek jönnek tekintetbe és az állami támogatásban csak azok a munkanélküliek részesülhetnek, akiknek munkanélküliségét kimutathatóan a háború okozta. Nincs joguk a munkanélküli segélyre azoknak, akik nyomós ok nélkül elutasítanak nekik felajánlott foglalkozást, továbbá azoknak, akik állami rokkant- vagy aggkori járadékot húznak, vagy akik az augusztus 5-iki törvény alapján hadisegélyt kapnak. A munkanélküli segély mértéke azonos a hadisegély mértékével, vagyis napi 1'25 frankra rúg, minden gyermek után 50 centimes pótlékkal. A segélyből levonják a munkáltatótól, önkéntes biztosító egyletektől netán fizetett segélyösszegeket, továbbá az állami rokkant- és aggkori járadékot és az 1913. július 14-iki törvénnyel a többgyermekes családnak megállapított segélyeket. Abban a kérdésben, hogy valakinek joga van-e a hadi munkanélküli-segélyre, a megyei (Departement) prefektus, vagy a községi polgármester által kinevezett bizottság dönt, amelyben a munkáltatók és a munkások egyenlő számban vannak képviselve. A bizottságnak szoros együttműködésben kell állnia a munkaközvetítő intézetekkel. Az állami hozzájárulás a munkanélküli-segélypénztárakból fizetett segélyek 33⁰/₀-ára rúg. A munkaügyi miniszter elrendelheti, hogy a segély kivételesen élelmiszerekre, vagy étkezésre jogosító utalványok alakjában szolgáltatásnak ki.

Az 1914. évi november 22-én kiadott miniszteri körrendelet *külön védelmet* biztosít a *tengerészeknek*, akiket hajóépítőműhelyekben éjszakai munkára rendelnek. Élelmezési pótlékban részesülnek; még pedig aszerint, hogy nyolc vagy négy órás szakmányban dolgoznak-e, bizonyos mennyiségű bort, kenyeret és húst kapnak.

A háborús gazdasági rendszabályok közé tartozik az 1914. évi október 15-én kelt rendelet, amely *munkabér és fizetés lefoglalhatóságának hatását* évi 2.000 frankra *emeli*, továbbá az *aratás munkáinak biztosítására* kiadott rendszabály. Egy október 24-iki rendelet megszabja, hogy a katonai raktárak legénysége 14 napra szabadsággalható, amely időt az aratás munkálataira kell fordítaniok. Ha az illető munkáját a tulajdon földjének megművelése nem veszi teljesen igénybe, kötelezve van arra, hogy mások birtokán, nevezetesen behívott földművelők földjén, segédkezzék. Az október 28-án kiadott további rendelet a polgármesterekre bizza a felügyeletet a mezőgazdasági munkák elvégzése tekintetében s a rendelkezésre álló munkaerők, igavonó állatok és gépek fölött az intézkedés jogával őket ruházza föl.

A nemzeti *gazdasági élet folytonosságának fentartását* kívánja előmozdítani az 1915. évi február 15-én kiadott miniszteri körrendelet, amely a megyéknek javasolja, hogy munkáltatókból, munkásokból és szakértőkből bizottságokat alakítsanak, amelyek a helyi viszonyok és szükségletek mérlegelésével tegyék vizsgálat tárgyává azt a kérdést, hogyan lehetne a gazdasági életet ismét a rendes kerékvágásba terelni s evégből foglalkozzanak a munkaerő megszerzésének, a nyersanyagok beszerzésének, a munkanyilvántartásnak, stb. teendőivel.

Az 1915. évi január 1-én kiadott miniszteri rendelet szabályozza a vállalkozók rendelkezésére bocsátott *hadifoglyok bérfizetésének* kérdését. A béreket a vállalkozók az állampénztárnak kötelesek befizetni, levonva azt a kis zsebpénzt, amelyet a hadifoglyok kapnak. Ezek a levonások az illető fogolytábor parancsnokságához folynak be. A munkáltató-

kat a fogolytábor parancsnoksága fölhatalmazhatja arra, hogy a szorgalmuknál és ügyességüknél fogva kiváló hadifoglyoknak szorgalmi díjat is fizethessenek; ezeket az összegeket is a fogolytábor parancsnokságához kell kifizetés végett beszolgáltatni.

Nagybritanniában a katonák és tengerészek családjának hadisegélyezését a tengerészeti és hadügyi tanács 1914. évi november 9-iki rendelete szabályozza. A segély összege egyedül álló asszonynál heti 9 shilling; ehhez járul a gyermekek száma szerint fokozatosan $11\frac{1}{2}$, 14, $16\frac{1}{2}$, $18\frac{1}{2}$ shilling. A fizetés ellenében alkalmazott tengerészek családja havonta a fizetés 20 százalékát kapja, azonkívül négy gyermekig rendelkező családok 6, 8, 10, 11, 12 shillinget kapnak. Minden további gyermek után 2 shillinget fizetnek, anyátlan gyermek után 3 shillinget. A Londonban élő családok ezeken kívül még a szükséghez mérten heti $3\frac{1}{2}$ shilling pótléket kapnak.

A hátramaradottak járadéka minden szolgálati ág legalsó fokozata számára úgy van megállapítva, hogy a magános özvegy $7\frac{1}{2}$ shillinget kap hetenként, aztán egész négy gyermekig a gyermekek száma szerint $12\frac{1}{2}$, 15, $17\frac{1}{2}$, 20 shillinget. Minden további gyermek után 2 shillinggel többet fizetnek. Anyátlan gyermekek heti 5 shillinget kapnak; ha több mint három anyátlan gyermek van egy családban, akkor minden további gyermekért 4 shillinget fizetnek. A szükséghez mérten az agkori járadék kifizetésére felügyelő helyi bizottság javaslatára pótlékok, valamint a nőtlének hátramaradottai számára járadékok is engedélyezhetők. Végül azt a nagyon praktikus rendelkezést is tartalmazza a rendelet, hogy az özvegyek, ha újból férjhez mennek, 39 font sterlinget kapnak. Ez bizonyos mértékben kártérítés a beszüntetendő járadékért és elejét akarja venni annak, hogy az özvegyek különben inkább szabad viszonyokra lépjenek, csak hogy a járadékukat el ne veszítsék.

A háború sérültjei, ha nőtlenek, teljes keresetképtelenség esetén heti 14 shilling járadékot húznak, ha nősek, a gyermekeik száma szerint $16\frac{1}{2}$ –23 shillinget. Ha az illető az állami munkásbiztosítás alá tartozott, akkor 26 héten át heti 10 shilling táppénzre van igénye, teljes keresetképtelensége tartamára pedig 5 shilling heti járadékra, egész 70. életévéig, amikor az állami agkori járadék élvezetébe lép. A betegség és munkanélküliség esetére való biztosításról intézkedő angol törvény (National Insurance Act) 46. szakaszát, amely a szárazföldi sereg és a flotta katonai személyeinek betegség esetére való biztosítását szabályozza, az 1914. évi szeptember 18-iki törvény kiterjeszti minden, a jelenlegi háború tartamára toborzott katonára. Háborús sérülés folytán előálló részleges munkaképtelenség esetén heti $5\frac{1}{2}$ – $17\frac{1}{2}$ shilling járadékot kap a sérült, a sérülés foka, hozzátartozóinak száma és egyéb szempontok figyelembevételével.

Többrédbeli intézkedés történt a belga menekültek munkanélkülisége és számukra munkaszerzése tárgyában. Az 1914. évi augusztus 1-én hozott törvény az esetleg előálló lakásinséget kívánja megelőzni. Ez a törvény mezőgazdasági körzetekben a mezőgazdasági és halászati hivatalokat, valamint a községi közigazgatási hivatalokat fölhatalmazza arra, hogy a törvény hatályba lépésétől számított egy év alatt lakóhelyek céljaira földet és épületeket szerezhessenek és azok fölött rendelkezhessenek. De csak akkor építsenek maguk, ha helyi vizsgálat alapján megállapítást nyert, hogy a rendelkezésre álló lakóhelyek a munkásnépességnek nem elegendők és alkalmatlanok és elegendő lakásokat nem lehet szerezni.

A kincstár erre a célra egész négy millió font sterlingig terjedő összeget ad rendelkezésre. A törvényt, amely kezdetben csak Angliára és Skóciára szólt, valamivel később Írországra is kiterjesztették.

Az élelmezés kérdésében az 1914. évi augusztus 10-iki törvény intéz-

kedik, amely fölhatalmazza a kereskedelmi hatóságot, hogy az indokolatlanul visszatartott élelmiszereket a háború tartama alatt lefoglalhassa.

Olaszországban a munkanélküliség leküzdésére, — amely már akkor, amikor még Olaszország a semleges államok sorába tartozott, különösen erős mértékben érezhető volt, — több rendelet (pl. 1914. szeptember 22-én és október 3-án) jelent meg, amelyek megkönnyítik a közmunkák megkezdését olyan vidékeken, ahol nagy a munkanélküliség. A rendeletek részben a közmunkaügyi minisztériumnak adnak nagyobb eszközöket a közmunkák gyors megkezdésére, részben pedig előlegeket biztosítanak a letéti- és kölcsönpénztáraknak, hogy kölcsönt adhassanak a tartományoknak és községeknek avégből, hogy a munkanélkülieknek munkaalkalmakat teremtsenek.

A népelelmezés biztosítása végett az 1914. december 20-iki és 1915. január 31-iki rendeletek megkönnyítik tartományi gabonabevásárló társaságok létesítését. Az 1915. január 31-iki rendelet ezenkívül átmenetileg föl függesztette a gabona és liszt behozatali vámját és az illetékes minisztériumok fölhatalmazást nyertek, hogy a gabona és liszt szállítását megkönnyíthessék. A belügyminisztérium továbbá fölhatalmazást nyert, hogy elrendelje a gabona- és lisztkészlet összeírását és rendszabályokat létesíthessen a kenyérbéállítás és a liszt és gabona eladása tárgyában. Márciusban azután rendelet jelent meg, amely szerint a jövőben csak egyféle kenyeret szabad sütni. A prefektusok ezenkívül fölhatalmazást nyertek, hogy ott, ahol a helyi szükséglet megköveteli, eltéréseket léptessenek életbe a pékek ünnepnap munkaszünetére és éjjeli munkájának eltiltására vonatkozólag fönálló rendelkezésektől. Az 1910. és 1913. évi törvények alapján a nők éjjeli munkájának eltiltására kiadott tilalmat is föl lehet függeszteni a háború tartamára, ha azt a hadsereg szükségletei, vagy a közérdek követelményei megkívánják.

Oroszországban a hadbavonultak családjának segélyezése, a hadi rokkantak ellátása és az elesettek hátramaradottainak segélyezése tárgyában alapvetően az 1912. június 25-iki rendelet intézkedik. A hadi rokkantak járadéka évi 30 rubel és évi 216 rubel között mozog, a keresetképtelenség kisebb vagy nagyobb foka szerint. Az altiszteknél s olyan közkatonáknál, akik rendes szolgálati idejükön felül legalább öt évet szolgálnak, a megfelelő tételek 10—20 százalékkal emelkednek. — Nyugdíjra az elesettek, valamint a hadiszolgálat következtében bizonyos időn belül elhalt személyek özvegyének s árváinak van joguk. Az özvegyek járadéka az elesett rendfokozata szerint évi 48—84 rubel; a teljesen árván maradt gyermek a feleség nyugdíjának felét kapja; ha két gyermek maradt teljesen árván, annak háromnegyed részét, ha három vagy több gyermek maradt teljesen árván, a feleségnek járó teljes összeget kapják. — Azoknak a feleségeknek, gyermekeknek, szülőknek és testvéreknek hadisegélyét, akiknek a hadbavonult volt az eltartója, az élelmiszerek ára szerint szabják meg. A segélyezésre jogosult személyek igényelhetik az élelmezési segélynek készpénzben való kifizetését, amikor minden segélyre jogosult személyre kell, hogy havonta legalább 1 pud vagy 28 font liszt, 10 font kása, 4 font só és 1 font kenderolaj számíttassék; a 15. életévüket még el nem ért gyermekek élelmezési segélye a fön sorolt élelmiszerek fele összegének megfelelően számítható.

Az élelmiszerek árát, amelyekből az élelmezés normális mértéke összeállítható, a helyi hatóságok szabják meg. Az élelmezés normális mértéke minden év szeptember 1-én, de minden nagyobb árhullámzásakor is felülvizsgálandó. A fontosabb városokban fizetett segélyek összegéről, amelyek az oroszországi segélyek legmagasabb mértékét jelezték, a »Jus suffragii« című lap egy Oroszországból érkezett levél alapján közöl részle-

tes adatokat. A levél szerint az állami segély összege minden felnőtt személy után havi 3 rubel 40 kopeka (kb. 7'35 márka) és minden gyermek után 1 rubel 70 kopeka (3'67 márka). A moszkvai városi közigazgatás ehhez minden felnőtt személy után 5, minden gyermek után 3 rubel havi segélypótlékot ad. Tomszkban a bevonultak családja felnőtt személyenként 1 és fél rubelt (3'24 márka), gyermekeként 50 kopeket (1'08 márka) kap, stb.

Az állami és városi üzemek hivatalnokainak és munkásainak családja a bevonult fizetését, vagy annak egy részét kapja segély helyett. Több gyermekes család a teljes fizetést, az egyedül álló asszony vagy a kevés gyermekes családanya a megfelelően redukált fizetést kapja.

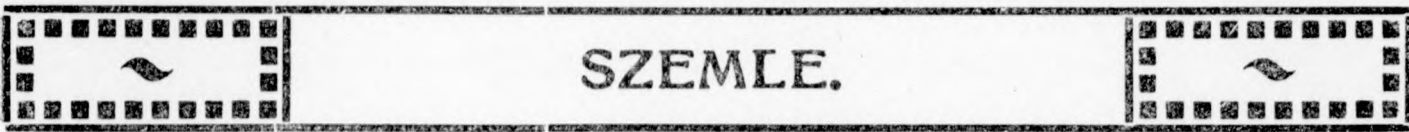
A kereskedelmi és iparügyi minisztérium ipari osztálya körrendeletben felhívta a gyári felügyelet hivatalnokait, hogy a *munkapiac jobb szabályozására* törekedjenek, mert a hadi szállításokkal foglalkozó üzemekben gyakori a munkáshiány, míg más üzemek redukálják az üzemet, vagy egyáltalán beszüntetik működésüket s munkásaikat elbocsátják. A gyári felügyelet hivatalnokai azért tartoznak minden olyan esetét a munkáshiánynak, vagy munkanélküliségnek, amely tudomásukra jut, a hatóságnak bejelenteni, hogy a munkaerők helyes elosztásáról gondoskodhassanak.

A *hadifoglyoknak* magánüzemekben való munkáját az 1915. március 17/30-án kiadott rendelet szabályozza. Hadi foglyok átengedését a gyári felügyelet hivatalnokai vagy a helyi közigazgatás útján a hadvezetőségtől kell kérelmezni. Egy üzemben legalább 25 foglyot kell egyszerre foglalkoztatni, de a foglyok száma nem tehet ki többet, mint az összesen foglalkoztatott munkások 15 százalékát. A munkásvédelemre és a munkaidőre nézve a hadifoglyokkal szemben ugyanazokat a rendelkezéseket kell betartani, mint amelyek a többi munkásra nézve érvényesek. A munkabér a helyi bérnek megfelelő, de abból a foglyoknak legfeljebb napi 20 kopekát lehet kiadni, a bér többi része részben az államkincstárba folyik be, részben a foglyoknak a munka ideje alatt való eltartásáról és élelmezéséről gondoskodó intézményeknek adandó át.

Romániában az 1914. december 23-án meghozott törvény elrendeli, hogy mindazok a kereskedők és iparüzők, akiknek üzeme a mozgósítás alatt is működik, ha több, mint 5 olyan nő vagy családos munkást és alkalmazottat foglalkoztatnak, akik legalább két éve dolgoznak üzemükben, a mozgósítás tartama alatt kötelesek a *behívottak hozzátartozóinak* a bér felét fizetni. Ez a fizetés a mozgósítottak családjának segélye. A demobilizáció után minden *polgári tisztviselő vagy kereskedelmi hivatalnok állásába* ismét *visszahelyezendő*.

A mozgósítás tartamára az *aktív hadsereg tisztjeinek, a tartalékos tiszteknek, a tisztviselőknél családja* a következő segélyben részesítendő: ha a mozgósítottnak felesége vagy egy gyermeke van, az asszonyt vagy a gyermeket a zsold vagy fizetés egyharmada illeti meg; ha felesége és egy gyermeke van, a zsold vagy fizetés felére van igényük; ha feleségük és több gyermekük van, együttesen a fizetés kétharmadára van joguk; ha több gyermekük van, azoknak a fizetés felére van joguk. Ezeket a segélyeket közvetlenül a hadügyminisztérium utalja ki a feleség vagy jogosított nevére. Ha a mozgósítottnak nincs felesége és gyermeke, hanem szülei és testvérei vannak, akiket ő tartott el, akkor ezek akkora részt kapnak, amekkorát a mozgósított írásbeli nyilatkozatban eltartásukra megjelöl.

Az olyan *mozgósítottak* (közkatonák vagy alacsonyabb fokozatúak) családja, akik nem polgári tisztviselők, a mozgósítás napjától a béke kihirdetését követő tizennegyedik napig az államtól a következő támogatást kapják; községekben családonként 15 leit, városokban pedig családonként 20 leit. A készpénzbeli segélyeken kívül a bevonultak családja úgy a községekben, mint a városokban különféle természetbeli támogatásban is részesíthető.

SZEMLE.
MUNKÁSBIZTOSÍTÁS.**Statisztikai adatok a németországi jogszolgáltatásról baleset-, rokkant- és hátramaradottbiztosítási ügyekben.**

A németbirodalmi biztosítási hivatal 1914. évi jelentése beható adatokat tartalmaz a baleseti, rokkant- és hátramaradottbiztosítás körében felmerült vitás ügyekről.

A *balesetbiztosítás* összes teherviselői (ipari, mező- és erdőgazdasági Berufsgenossenschaftok stb., birodalmi, állami és községi végrehajtó hatóságok) az 1914. évben 462.028 határozatot adtak ki és pedig 286.942-t ipari és 175.086-ot mezőgazdasági balesetbiztosítási ügyben. Ezek közül 53.741, illetve 20.710 véghatározat volt. Az utóbbi szám adatok a birodalmi biztosítási törvény 1591. §-a alapján elintézett felszólamlások számát adják. A felszólamlásoknak 6.123 esetben volt a sérülte nézve kedvező eredménye. Az 1914. évben hozott határozatok száma (462.028) több volt ugyan, mint az 1913. évet megelőző időkben, azonban jóval kevesebb, mint az 1913. évben (519.902).

A biztosítási főhivatalok (amelyeknek száma az 1914. év végén 104 volt) mindaddig nem adtak ki működésükről jelentést, minélfogva e tekintetben az áttekintés hiányzik.

A felfolyamodások száma:

az 1912. évben	22.827	(ebből 19.038 ipari,	3.789 mezőgazdasági),
az 1913. »	12.729	(» 10.803 »	1.926 »),
az 1914. «	8.139	(» 6.921 »	1.218 »)

volt. Az 1913. évben bekövetkezett nagymérvű csökkenést a Reichsversicherungsordnungnak a felfolyamodás útján való jogorvoslat korlátozására irányuló rendelkezései eredményezték; az 1914. évi csökkenésre azonban a háború is befolyással volt, mert 1914. augusztus 1-ig 5.894 felfolyamodás érkezett be, ettől kezdve az év végéig pedig csak 2.407.

Sikerrel járt a sérültek felfolyamodása (amennyiben a megtámadott biztosítási főhivatali ítélet teljes vagy részleges megváltoztatására vezetett) az 1914. évi ipari balesetbiztosítási vitás ügyek számának 21,4%-ában, a mezőgazdasági vitás ügyek számának pedig 22,9%-ában. Ezek az arányszámok egyúttal az utolsó 5 év legmagasabb számának felelnek meg.

A biztosítási teherviselők sikeres felfolyamodásainak száma nagyobb és pedig ipari balesetbiztosítási ügyekben 47,8%, mezőgazdaságiakban pedig 45,7%. *Rokkant- és hátramaradottbiztosítási ügyekben* az 1914. évben 256.938 határozatot hoztak és pedig 175.038-at rokkantjára, 11.914-et aggkori járadék, 69.986-ot pedig hátramaradottbiztosítási ügyben.

Az 1914. évben rokkantjára ügyekben kiadott 140.422 megállapítási határozat közül 128.935 vonatkozott tartós, 11.487 pedig múló rokkantságra.

A hátramaradottbiztosítási ügyekben hozott 69.986 határozat közül 25.640 özvegyi vagy özvegyférfi járadékra, 32.482 árvajáradékra, 10.861 özvegyi segélyre és 1.003 árvahozományra vonatkozott.

A felebbezések tekintetében a rokkant- és hátramaradottbiztosítási ügyekben sem állnak adatok rendelkezésre.

Felülvizsgálati kérelem az 1914. évben 3.202 érkezett be a birodalmi biztosítási hivatalhoz és pedig 2.819 (ebből 2.589 rokkant-, 28 aggkori járadék, 202 pedig hátramaradottbiztosítási ügyben) a biztosítottak részéről és 383 (ebből 348 rokkant-, 7 aggkori járadék, 28 pedig hátramaradottbiztosítási ügyben) a biztosítási hivatalok stb. részéről.

A felülvizsgálati kérelmek száma az 1914. évben (3.202) jóval kisebb volt, mint az 1913. évben (4.701). Itt is észrevehető a háború hatása, amennyiben augusztus 1-ig 2.283, ettől kezdve az év végéig pedig csak 919 felfolyamodás érkezett be.

A biztosítási főhivatalok ítéleteinek teljes vagy részbeni megváltoztatása révén sikerrel járt a biztosítottak felülvizsgálati kérelmeiből 1,26%, a biztosítási hivatalokéiból 11,25%.

Nem kincstári postamesterek alkalmazottainak biztosítása. Az Országos Pénztár körrendeletileg felhívta a pénztárakat, hogy a folyó év végéig a nem kincstári postamesterek ellen, alkalmazottaik be nem jelentése miatt, kihágási feljelentést ne nyújtsanak be, ott, ahol ilyen eljárás folyamatban van, azt szüneteltessék, a hátralékos járulékok behajtása iránti intézkedéseket pedig függesszék fel. Az intézkedést a pénztár azzal indokolja, hogy a kereskedelemügyi minisztérium újból foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy a nem kincstári postamesterek alkalmazottainak szabálytalanul történt be nem jelentése által okozott kár miként nyerjen rendezést.

A munkaadók megtérítési kötelezettsége. A győri királyi törvényszék Pkf. 2.169/1915. számú ítélete szerint, a munkaadót az 1907. évi XIX. t.-c. 12. §-a értelmében megtérítésben marasztaló iparhatósági határozat alapján, ingatlanra kért kielégítési végrehajtás elrendelése a királyi járásbíróság hatáskörébe tartozik.

Balesetbiztosítási ügyek elintézése. Az Országos Pénztár körrendeletben utasította a kerületi pénztárakat, hogy a balesetkártalanítási ügyekben minő adminisztratív intézkedéseket tegyenek, hogy az ügyek késedelem nélkül legyenek elintézhetőek.

A kórházi ápolási költség felemelése. A főváros kórházi bizottsága november hó 15-ikén megtartott ülésén tárgyalta a székesfővárosi közkórházak költségvetését. A költségvetés a háború okozta viszonyok következtében igen sok tételnél lényeges emelkedést tüntet fel. Ilyenek az élelmezés, a gyógyszerek, műszerek és kötszerek tétele, az épületfenntartás, a betegek ruházata és az ágynemű. A bizottság javaslata szerint az ápolási díj az eddigi 4.42 koronával szemben 5.28 koronára emelendő fel. A kórházi ápolási költség a kerületi pénztárak költségvetésében eddig is jelentős tételként szerepelt. Az ápolási költségnek 5.28 korona összegben való megállapítása jelentős terhet jelent a pénztárakra.

Gyógyszer-árak emelése. A hivatalos Budapesti Közlöny november 20-iki számában jelent meg a belügyminiszter körrendelete az új gyógyszerárakról. A belügyminiszter körrendeletében a gyógyszerárak emelését a jelen rendkívüli viszonyok következményének mondja és az új árszabályban megállapított árakat csak ideiglenes jellegűeknek tekinti. A gyógyszerbeszerzési árak emelésének megszűnésével, illetve csökkenésével — mondja a miniszter körrendeletében — az árak újabb megállapítása iránt haladéktalanul intézkedni fog. Az új gyógyszerárszabály 1915. évi november hó 20-án lép életbe az egész ország területén.

A háború tartama alatt ez a második belügyminiszteri rendelet, amely a gyógyszerárak emeléséről intézkedik. Az áremelés érzékenyen érinti a munkásbiztosító pénztárakat.

Háborúba vonult pénztári alkalmazottak felmondási ideje. A »Fiumei Estilap« érdekes tudósítást hoz néhány hadbavonult pénztári alkalmazottnak a pénztárral szemben foganatosított perének állásáról. A tudósítás szerint a munkáspénztár három tisztviselője és egy szolgálója, akik katonai szolgálatra vonultak be, beperelték a munkáspénztárt. A keresetben kifejtették, hogy három havi fizetésüket a felmondással együtt kiadták ugyan nekik, de a múlt évi októberben kézbesített felmondást augusztus elsejére visszaható erővel akarták felruházni, miért is kérték, hogy a különbözeti időre eső fizetést nekik megtérítsék. A járásbíróság, mint elsőfokú bíróság a keresetet elutasította, azzal az indokolással, hogy a háborúba vonult alkalmazottak szerződése ezáltal nem bomlik fel, másrészt a felmondást visszaható erővel felruházni a munkaadó feljogosítva nincs, de mivel az alkalmazott a katonai szolgálat alatt a munkaadónál nem teljesít szolgálatot, fizetésre nem tarthat igényt.

A felperesek felebbezése folytán az érdekes jogi ügy a törvényszékhez került, amely tegnap hirdette ki az ítéletet. A felebbezési bíróság a keresetnek egyik tisztviselő esetében teljes mértékben, míg a többiekre nézve részben adott helyet és megállapította, hogy a szolgálati és fegyelmi szabályzat, amelyre a felperesek hivatkoztak és amelyből három havi felmondási időre való jogukat származtatták, az Állami Munkásbiztosítási Hivatal által jóváhagyva nincs és így érvényesnek nem tekinthető. Másrészt a bíróság hatályban levőnek minősítette azt a fizetési táblázatot, amelyet a felperesek bemutattak a főtárgyaláson és amely tör-

vény szerint nem a Munkásbiztosítási Hivatalnak, hanem az Országos Munkásbetegségélyező és Balesetbiztosító Pénztár igazgatóságának jóváhagyását igényli, amit el is nyert, mint azt a munkáspénztár képviselője is elismerte. Ez a fizetési táblázat határozottan intézkedik, hogy a hadbavonult alkalmazottak illetményeikben továbbra is részesüljenek. Ennek megfelelően a felmondási időt a régi betegpénztári szabályzat alapján állapította meg a bíróság és az alkalmazottaknak a fizetési táblázat szerint járó és a felmondási időre eső illetményüket megítélte, levonva a pénztár által három hónapra fizetés címén már kiutalt összegeket. Az ítélet ellen felülvizsgálati kérelemnek van helye.

A munkáspénztár felülvizsgálati kérelmet nyújt be a budapesti kir. táblához, amelyben azt az álláspontját fejt ki, hogy az elbocsátott alkalmazottaknak, mint-hogy véglegesítve nem voltak, a kereskedelmi törvény által előírt hat hét helyett három havi felmondást és fizetést adott. A pénztár szerint csak az vitatható, vajjon a felmondást augusztus, vagy pedig szeptember elsejétől számítsák-e?

Pénztári alkalmazott szolgálati kötelezettsége. A győri kir. ítéltábla 1915. P. 1.536/8. számú ítéletében kimondotta, hogy a biztosításra kötelezett alkalmazottak bejelentésének és az ily üzemeknek ellenőrzésével megbízott külszolgálati kezelőtiszt jogszerűen nem tagadhatja meg e munkakör helyett a végrehajtói teendők ellátására nyert megbízatásának teljesítését. E megbízatás teljesítésének megtagadása jogot ad a pénztárnak arra, hogy ily esetben a felmondás nélkül való elbocsátással éljen és a felmondási időre járó illetményeket az elbocsátott alkalmazottól megvonja.

Munkásbiztosító pénztári alkalmazottak adója. A közigazgatási bíróság 1914. évi 21.972. P. számú ítéletében kimondotta, hogy a kerületi munkásbiztosító pénztár az alkalmazottai terhére kivetett IV. oszt. kereseti adó beszedésére és beszolgáltatására nem kötelezhető, minthogy a pénztár nem nyilvános számadásra kötelezett vállalat.

Tisztviselői szerződötések az Országos Pénztárnál. Az Országos Pénztár arra való hivatkozással, hogy a múlt év júniusában megtartott választásokat az Állami Hivatal megsemmisítette, s hogy az időközben kitört háború miatt választást tartani nem lehet, legutolsó ülésén egyes tisztviselői állásokat szerződötetés útján töltött be. Az állások betöltésénél figyelembe vette az igazgatóság a hadbavonultaknak és a szabadságon lévőknek érdekeit, fenhagyván a megszervezett állások közül az ezeknek megillető helyet.

Hadbavonult katonák téli ruhaneművel való ellátása. A múlt év őszén az Országos Munkásbetegségélyező és Balesetbiztosító Pénztár köriratot bocsátott ki a helyiszervekhez s ebben a hadbavonult katonáknak téli ruhaneművel való ellátása érdekében kifejtendő akcióra hívta fel a pénztárakat. A köriratot most az Országos Pénztár megújította, s felhívta a helyiszerveket, hogy úgy, mint az elmúlt évben, most is gyűjtés útján a legmesszebbmenő akciót fejtsek ki s igyekezzenek minél nagyobb eredményeket elérni.

Osztrák betegsegélyező pénztárak konferenciája. A »Reichskommission« birodalmi konferenciát készít elő, amely a folyó évi december vagy 1916. január havában tartatnék meg. A konferencia napirendjére egyelőre a következő tárgyak vannak kitűzve: 1. A betegsegélyező pénztárak jövője a háború után. 2. A hadi rokkantak és az elesettek hátramaradottainak ellátása.

A német Ortskrankenassék szövetségi gyűlése. A németországi Ortskrankenassék szövetsége f. hó 10-én tartotta ezidei közgyűlését a Majna melletti Frankfurtban. A közgyűlés nem volt olyan népes mint más években. Csak a fiókszövetségesek s a nagyobb pénztárak képviseltették magukat, mintegy 100 küldöttel.

A közgyűlés tanácskozásainak legfontosabb tárgya volt: a pénztárak kártalanítási igényei a háború következményeiből származó kiadásokért s közreműködésük a háború okozta egészségügyi veszélyek megszüntetésénél, nevezetesen a nemi betegség elleni küzdelemben. Az előadó a következő irányelveket állapította meg, amelyeket a közgyűlés is elfogadott: A pénztárak készek a háborúból hazatérők egészségügyi gondozására intézményeiket a legmesszebbmenő módon rendelkezésre bocsátani. Az ebből származó kiadások azonban előreláthatólag messze felül fogják múlni a pénztárak teljesítő képességét s ezért szükséges, hogy azok a kiadások, amelyeket a háború okozta bajok orvoslására fordítottak, megtéríttessenek nekik.

A háború okozta bántalmak eredményes gyógyíthatása céljából szükséges a katonai igazgatás és a betegsegélyező pénztárak és a rokkantbiztosítás egymást kiegészítő közös együttműködése. Amíg a háborúban sérült vagy rokkant járadéka nincs megállapítva és amíg az illető gyógykezelésre szorul, addig a segélyezés költségeit a hadi igazgatás tartozik viselni, illetve megtéríteni a biztosítási intézményeknek.

A betegsegélyező pénztárak kiadásainál, ha a fentiek szerint megtérítéseket kapnak is, a háború után nagy emelkedésre lehet számítani, ezért szükséges, hogy a pénztárak megfelelő tartalékokról gondoskodjanak.

Foglalkozott még a közgyűlés az orvoskérdéssel, a háborúból visszatérők alkalmazásának kérdésével s a birodalmi gyermekágyi segély ügyével. Ez utóbbinak további kiépítését s a háború utáni főtartását kívánatosnak mondta ki a közgyűlés.

Betegségi-biztosítás és katonai szolgálat. Érdekesnek tartjuk annak ismertetését, hogy német mértékadó katonai körök milyen álláspontot foglalnak el a szabadságolt katonák betegségi-biztosításának napról-napra felmerülő kérdésében.

A württembergi hadügyminisztérium az *aratási munkákra* szabadságolt katonák betegségi-biztosítására vonatkozóan kimondotta, hogy a hadvezetőség — tekintet nélkül a megbetegedés helyére és idejére — minden beteg katonáról gondoskodni tartozik és így a katonai parancsnokság azon nyilatkozatot, hogy a katonai parancsnokság nem gondoskodik a katonákról szabadság esetén történt megbetegedése esetén, nem adhatják ki. E nyilatkozat nélkül pedig a betegsegélyező pénztárak a katonákat nem veszik fel.

A balesetbiztosításra nézve egy 1913. június 24-én kelt rendelet megállapítja, hogy a mezőgazdasági üzemek balesetbiztosítási kötelezettség alá esvén, az ott dolgozó szabadságolt munkások baleset ellen biztosítva vannak.

A württembergi kir. hadügyminisztérium már 1910-ben adott ki ugyanily értelmű rendeletet s ezt 1915. augusztus 15-én kiegészítette azzal, hogy a rendelkezés nemcsak az 1910-ben döntés alá kerülő esetre, a postánál való kiegészítés végett szabadságolt katonákra vonatkozik, hanem *mindennemű szabadságozásra* kiterjed.

Ugyancsak a hadügyminisztérium rendelkezése szerint »szükségtelen a munkaadóktól megkivánni, hogy a szabadságolt legénységet betegsegélyező pénztárba felvétessék; az ilyen kívánság nem is célszerű, mert téves magyarázatokra adhat okot«.

Különbséget kell azonban tenni az olyan katonai személyek között, akiket, mint békeidőben is szokás, aratási munkákhoz, stb. vezényelnek ki és az olyanok között, akiket — mint a mostani háború folyamán gyakran előfordul — ipari üzemekbe rendelnek ki. Míg az előbbieket általában *csak balesetbiztosítási* kötelezettség alá esnek, addig utóbbiakra a birodalmi biztosítási törvény teljes egészében kiterjed.

A társládák központosítása. A német munkásbiztosítás működését a háború nem zavarta meg. Az eddigi megállapítások szerint a betegsegélyezés, a baleset- és rokkantbiztosítás nemcsak eddigi szolgáltatásait teljesíti, de igen jelentékeny háborús — jóléti — működést is képes kifejtetni. A háború hatása — úgy vélik — csak a háború után válik érezhetővé. Különösen aggodnak a társládák jövőjéért, mert ezekre az intézményekre a háború után súlyos terhek várnak. A társládák ugyanis egyúttal *nyugdíjpénztárak is*. Csupán a porosz társládák tagjai közül az év elején már 244 ezer személy, a tagok 31%-a vonult be katonai szolgálatra. Mindezek leginkább az ifjabb évfolyamokhoz tartoznak, akik tehát a hadiszolgálatot a tűzvonalban teljesítik. A háború hosszú tartama alatt számolni kell azzal, hogy a bevonult tagok nagy része elesik vagy rokkanttá válik, miáltal a nyugdíjpénztárakra rendkívül nagy terhek hárulnak.

Illetékes körökben komoly megfontolás tárgyát képezi, hogy mily módon kell a fenyegető veszedelem ellen védekezni. Felmerült természetesen az a gondolat is, hogy a kis társládákat fel kell oszlatni és beolvasztani nagyobb egyesületekbe. Vannak indítványok, amelyek a társládákat bányakerületek, esetleg tartományok szerint kívánják egyesíteni, sőt nem maradt el az a javaslat sem, amely a Németbirodalom összes társládáit egy központi pénztárba szeretné egyesíteni. Szakkörökben különösen ez utóbbi javaslat talált erős ellenzésre. Egyik legrégebb munkásbiztosítási szaklap erről így nyilatkozik:

»Több száz különböző helyen levő üzemben dolgozó egymillió bányamunkásnak betegségyezését egész Németországban egy birodalmi pénztárból intézni, annyit jelent, mint bürokratikus, nehézkes s költséges ügykezelést létesíteni.«

A magyarországi bányatársulások háborús működéséről még nincsenek adataink.

Birodalmi gyermekágyi segély mezőgazdasági munkások felelőseinek. Az egyik betegségyező pénztár megtagadta egy hadbavonult mezőgazdasági munkásnak a birodalmi gyermekágyi segély folyósítását azzal az indoklással, hogy az asszony férje a Reichsversicherungsordnung 420. §-a szerint *készpénzbeli szolgáltatások nélkül* volt biztosítva és így a gyermekágyi segélyre, mint készpénzbeli szolgáltatásra az asszony igényt nem tarthat. A birodalmi biztosítási hivatal legutóbb megállapította e felfogás helytelenségét. Ítélete szerint az 1914. december hó 3-iki szövetségtanácsi rendelet mindazon gyermekágyasoknak, akik az abban meghatározott előfeltételeknek megfelelnek, a gyermekágyi segélyt biztosítja. Ez következik a rendelet 6. §-ából, amely szerint a pénztárak ne eszközöljenek alapszabálymódosítást, hogy alapszabályaikat összhangba hozzák a rendelet intézkedéseivel.

A hadirokkantak biztosítási kötelezettsége tárgyában a német birodalmi biztosítási hivatal úgy határozott, hogy azok, akik a kórházi kezelés ideje alatt egészségük és munkaképességük helyreállítása céljából munkára vezényeltetnek, e munkálkodásuk révén nem esnek biztosítási kötelezettség alá. Viszont azok, akik bármely rövid időre is szabadságoltatnak s biztosításra kötelezett üzemben dolgoznak, biztosítási kötelezettség alá esnek.

Üzemi baleset hadi műhelyben. Az évi bérjövedelem kiszámítása. A német hadi ruhafelszerelési-hivatal egyik műhelyében egy szabómester üzemi balesetet szenvedett s meghalt. A katonai intendatura, mint végrehajtó hatóság elismerte a hátramaradottak járadékigényét s a járadék megállapításánál alapul veendő évi bérjövedelemet a birodalmi biztosítási törvény 567. §-ának figyelembevételével számította ki, kifejtve, hogy miután sérült 46 napot dolgozott az üzemben napi átlagos 4'66 márka bér mellett, a többi 254 nap a szokásos helyi munkabéreknek megfelelően 3 márkával számítandó. Az intendatura abból indult ki, hogy az üzem, amelyben sérült dolgozott, csak a háború alatt áll fenn és sem abban, sem a hasonló szomszédos üzemekben ugyanoly alkalmaztatással és keresettel bíró biztosítottak nincsenek, minélfogva a járadékot az 565. §-nak megfelelően nem számíthatja ki.

Felelőse folytán úgy az első bíróság, mint a biztosítási főhivatal ki-mondotta, hogy az 567. §. a jelen esetben nem nyerhet alkalmazást s az évi bérjövedelem kiszámítása tekintetében csak a törvény 565. vagy 566. §-a lehet mérvadó, vagyis a járadék megállapításánál sérült 4'66 márka keresetének háromszázszorosa veendő alapul évi bérjövedelem gyanánt.

Berufsgenossenschaftok tartaléktőkéjének igénybevétele. Több Berufsgenossenschaft, amelyeknek tagjaira a háború gazdasági tekintetben kedvezőtlen befolyást gyakorolt, kérdést intézett a német birodalmi biztosítási hivatalhoz, nem lehetne-e sürgőtörvény útján lehetővé tenni, hogy a legközelebbi kirovás céljaira a tartaléktőke egy része igénybevételessék. A válasz az volt, hogy ilyen sürgőtörvény felesleges, mert a birodalmi biztosítási törvény 746. §-a a tartaléktőkének sürgőség esetén átmenetileg való igénybevétele megengedi. Azon iparágak képviselői, amelyek a legközelebbi időben aránytalan megterhelésüket várják, lépjenek az illető Berufsgenossenschaftok vezetőségével érintkezésbe és készítsenek olyan javaslatokat elő, amelyek e helyzetben segíthetnek. Az ily javaslatokat a birodalmi biztosítási hivatal teljes jóindulattal fogja elbírálni.

A hadbavonultak baleseti járadéka. A németországi Berufsgenossenschaftok a háború alatt egyetértően azt a gyakorlatot követik, hogy a hadbavonultak járadékait sem le nem szállítják, sem meg nem szüntetik. Ha az újramegállapítási végzés már kibocsátott, azt vagy visszavonják, vagy a végrehajtását felfüggesztik. A hadiszolgálatot nem teljesítőknél is a legtöbb intézet mielőtt a járadékot újra megállapítaná, vizsgálat alá veszi, hogy a járadékos jövedelmi viszonyai a háború folytán nem rosszabbodtak-e. Általában a háború okozta viszonyokat minden esetben figyelembe veszik.

Járadékkifizetés ellenséges államok alattvalóinak. A »Deutsche Juristenzeitung« most megjelent számában Witorski, a birodalmi biztosítási hivatal igazgatója, a járadékok folyósításának kialakult gyakorlatát ismerteti. Megállapítja, hogy a háború a járadékigény fennállására befolyással nincs. A járadék nem szünetel, míg erre a törvényszerinti ok nem forog fenn. A járadékok beszedésénél azonban figyelembe jön az Angliával és a nem német uralom alatt álló Francia- és Oroszországgal szemben kibocsátott fizetési tilalom, valamint a Németországban internált külföldiekre vonatkozó korlátozás. Németországban tartózkodó nem internált ellenséges állampolgároknak a járadékok fizetése továbbra is eszközrendő, hacsak nem állapítható meg, hogy a fizetés közvetve azon külföldre szól, amelyre nézve fizetési tilalom áll fenn. Oly ellenséges államnak, amelyre nézve fizetési tilalom nincs, a fizetés továbbra is eszközrendő. Internáltaknak az internáltak táborának parancsnoksága nyugtájára fizettetik, amely éppen úgy kezeli az összegeket, mint egyéb vegyes utalványokat. Belgiumra nézve nincs fizetési tilalom, Olaszországra nézve sem, amelylyel Németország még nem áll háborús viszonyban.

A rokkantbiztosító intézetek bevételei a háború alatt. A »Versicherungsbote« összehasonlító kimutatásban közli a Landesversicherungsanstaltok bevételeit 1913. augusztus 1-től 1914. július 31-ig és 1914. augusztus 1-től 1915. július 31-ig. Az első év bevétele 266,754.684 márka, a második évé 207,122.063 márka, a csökkenés 59,632.621 márka, vagyis az 1913/14-iki bevétel 22,4%-a. A csökkenés oka a fegyverképes biztosításra kötelezettek behívása, alacsonyabban díjazott női munkaerők alkalmazása és végül biztosítási kötelezettség alá nem esők, önkéntes vezetők, hadifoglyok munkája.

Adatgyűjtés Németországban a háború folytán előállott rokkantbiztosítási terhekről. A birodalmi biztosítási hivatal körrendeletben felhívta a rokkantbiztosító intézeteket, hogy mindazokról a járadékkifizetést maga után vonó esetekről, amelyeknél a rokkantság vagy halál a háború következményének tekintendő, készítsenek feljegyzéseket. A háborúban közvetlenül résztvetteken kívül ide sorozandók az önkéntes betegápoló személyzet és az erődítési, sánc és egyéb katonai munkáknál alkalmazottak. Azokról, akik az ellenség betörése folytán váltak rokkantakká vagy haltak meg, külön nyilvántartást kell vezetni.

A német rokkantbiztosítás hátramaradottak-segélyalapja. Az 1902. évi heves vámtarifa-harcok idején határozta el a német birodalmi gyűlés, hogy az agrárvámok több jövedelme szociális célokra s első sorban az özvegyek és árvák segélyezésére fordítandó. Az új vámtarifa életbelépése után e jövedelem-többletet egy külön alapba utalták be. Az alapnak — amint a birodalmi gyűlés illetékes bizottsága megállapította — 1907-ben 42,382.427 márka jövedelme volt. Azóta az alap a kamatokkal s az 1913. évben beutalt 1,400.000 márka újabb tőkével gyarapodott. Segélyezésekre, azaz állami hozzájárulásra az özvegyek és árvák járadékához, az alapból 1912-ben 776.453 márkát, 1914-ben azonban már 2.118 ezer márkát fordítottak. Az alap vagyonállaga a folyó évi április 3-án 51.938.900 márka volt.

A rokkantbiztosító-intézetek vagyona a közérdek szolgálatában. A német birodalmi biztosítási hivatal összeállítása szerint a 31 rokkantbiztosító-intézet vagyonából 1914 december 31-ig közjóléti célokra 1,254.850.44 márkát fordítottak. Ebből fordítottatott kerekszámokban: munkáslakások építésére 455.9 millió, legénylakásokra, népszállókra, stb. 27 millió, kórházak s hasonló, főképp a biztosítottak javát szolgáló intézményekre 571.5 millió, a mezőgazdasági hitel kielégítésére 124 millió, saját intézményekre (kórházak, tudó s egyéb gyógyintézetek) 76.5 millió márka.

Nem szállítják le a németországi rokkantbiztosításnál a korhatárt. A RVO. tárgyalásánál a kormány megígérte, hogy vizsgálat alá veszi a rokkantsági korhatárnak a 70. évről a 65. évre való leszállítását s 1915-ben előterjesztést fog tenni a birodalmi gyűlésnek. A szövetségtanács nov. 4-én tartott ülésén elhatározta, hogy a háborúra való tekintettel a 70 éves korhatár további fentartását javasolja, mert a korhatár leszállítása a járulékokhoz való hozzájárulási összeg emelését tenné szükségessé, ami a birodalmi terheket fokozná.

SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY.

A nemi betegségek ellen való küzdelem.

A háború egy újabb veszedelmet támasztott fel, jobban mondva egy régebbi veszedelmet fokozott, és ez a nemi betegségek veszedelme. Száz és százezer fiatal férfi otthonától, feleségétől vagy szeretőjétől való elszakítása, idegen városok és nemzetek asszonyaival és leányaival való érintkezése, táborokban vagy helyőrségekben való összetömörlése szükségképpen nemi kicsapongásra, a prostitúció rohamos kifejlődésére és így a nemi betegségek ijesztő elterjedésére vezet. Ha ma a prostitúció a hadseregeknél nem is játszik oly nagy szerepet, mint régen, amikor egy-egy hadsereget a kéjnök egész raja követte, mégis számolni kell azzal, hogy a háborúban és a háború után a prostitúció és a nemi betegségek áldozatainak száma tetemesen emelkedni fog, amint az már a hadtápvonalakon belül emelkedett is. Az előbbi háborúk tapasztalatai igazolják, hogy a nemi betegségek nem a háború elején, hanem akkor lépnek fel ijesztő számban, mikor a csapatok az ellenség országában berendezkedni kezdenek. Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a hadviselő államokban a hivatásos kéjnikön kívül ezer és ezer könnyűvérű leány és asszony van, akik a háború folytán barátaikat vagy kenyérkeresetüket elvesztették és így a prostitúcióhoz fognak. Ez is a nemi betegek számának szaporodását eredményezi.

Ezt a megfigyelést teheti jelenleg az ember valamennyi országban. A betegsegélyző pénztáraknál a nemi betegek számának emelkedése kimutatható. A nemi betegségek társadalmi veszélyessége nem hasonlítható össze a járványokéval. A kolera vagy a tifusz pl. csak magát az egyént támadja meg, de a jövő nemzedéket nem bántja, míg a szifilisz a jövő nemzedéket is tönkre teszi. Szifilitikus szülők gyermekei korán pusztulnak el, vagy egész életükben korcok, degeneráltak lesznek. *Finger* tanár statisztikája szerint 1.700 olyan házasságból, amelynél a férfi szifilitikus volt, 579 (34%) halva született, vagy torzszülött volt, 956 gyermek: (56%) pedig életének első évében halt meg. Kimutatja *Finger* tanár azt is, hogy míg az egészséges szülőknél 200 terhességi esetben 51% a halvaszülöttek számaránya, addig 153 esetben, hol az atya szifilitikus volt, ez a számarány 94% volt. Ebből is láthatjuk, hogy a szifilisznek mily vészes hatása van a jövő nemzedékre. Szomorú vigasz annak fölemlítése, hogy hiszen a szifilitikus szülők gyermekei halva születnek vagy korán elhalnak és így a társadalomra semminemű veszéllyel sincsenek, mert nagy a társadalmi veszély akkor is, ha csak azt a néhány életbenmaradt, szifilitikus szülőktől származó gyermeket látjuk is, akik a kórházak és elmeegógyintézetek állandó jelöltjeinek tekinthetők.

Beláthatatlan súlyos következménnyel járhat az, ha nemi betegséggel az ellenséges országban megbetegedett katonák saját családjukat fertőzik meg. A megbetegedések legtöbbszörre a hadtápkörletben fordulnak elő. A lövészárokból vagy előnyomulásnál nem forog fenn a fertőzés veszélye, mert a katonák ilyenkor egészen másra gondolnak. De a hadtápkörletben más a helyzet, itt a katonák a lakossággal érintkeznek és egész sajátos viszonyok fejlődnek ki. Így jelenti egy ezredorvos, hogy Lublinban és Krasznikban rendkívül sok nemi beteg van, különben is Lengyelországban szexuális téren rendkívül szomorú állapotok vannak. De a nyugati harctéren — Brüsszelben, Észak-Franciaországban — is számos megbetegedés fordult elő.

Ez készítette a katonai parancsnokságot megelőző intézkedések megtételére. Elsősorban a »Deutsche Gesellschaft zur Bekämpfung der Geschlechtskrankheiten« közreműködésével röpiratokat osztottak ki, amelyek még a legegyszerűbb földművesnek is érthetően megmagyarázza, hogy a fertőzéstől hogyan védekezzen. Erre a példára az olmützi hadtápkörletben szintén kiosztottak ilyen emléklapokat, amelyeket a soknyelvűségre való tekintettel öt nyelven nyomtattak. Németországban és nálunk is javulás állt be, amennyiben a nemi betegek száma csökkent. Ha némely katona »az egyéni szabadságának« korlátozása miatt fel is zúdul, a többség a tanítást köszönettel veszi. Különösen az Alföldről származó katonák fogadják szívesen az oktatást. Ugyan a városi fiatalság sincs kellőképpen felvilágosítva a nemi betegségekről, de a falusi ifjúság előtt ezek a fogalmak még teljesen ismeretlenek és éppen ezért fontos a felvilágosítás.

Igen hatásos az a rendszabály, amelynél fogva az egészségügyi katona minden közönséget végzett katonánál preventív intézkedéseket tesz, t. i. a netán

bekövetkezett fertőzést paralizálja és a napot feljegyzi. Kankónál a fertőzés tünetei három nap múlva, szifilisnél három hét múlva jelentkeznek. Az egészségügyi katonák fenti kelet birtokában minden egyes embert ellenőrizhet. Ha a fertőzés oly egyénnél mutatkozik, aki közösülés után nem jelentkezett, ez megbüntető és parancsban kihirdetendő. Ezen intézkedések folytán a nemi betegek száma úgy Németországban, mint Ausztriában lényegesen megcsappant.

Figyelemreméltó körülmény az is, hogy a legtöbb fertőzés bordélyházakban fordul elő, ez arra vezethető vissza, hogy a forgalom túlnagy és a kéjnők orvosi vizsgálata ezért eredménytelen marad.

Nekünk, akik a harctérről messze vagyunk, feladatunk, hogy a veszélyre való figyelmeztetéssel és felvilágosítással a nemi betegségeknek a hadtápkörletből a családba való hurcolását megakadályozzuk. A »Wiener Kassenverband« megkezdte felvilágosító működését, amennyiben szakorvosok által férfiak és nők részére külön-külön előadásokat tartat. A kérdés oly komoly, hogy minden szükséges rendszabályt azonnal foganatosítani kell.

A háború és a nemi betegségek elleni védekezés. A háború sok szociális kérdést tett aktuálissá s ezek között egyik legfontosabb és a nemzet jövőjére legjelentősebb kérdés a nemi betegségek elleni védekezés. E tárgyban november 12-én ankét volt Lukács György orsz. képviselő elnöklésével, aki azokat a feladatokat ismertette, amelyeket a nemi betegségek elleni védekezés terén a háborús állapot ró a hivatalos társadalmi tényezőkre. Magyarországon a legelterjedtebb népbetegség a tüdővész; 70—80.000 ember pusztul el évenként tuberkulózisban és félmillió tüdővész ember jár-keel közöttünk. De a nemi betegségek számaránya még ezeket a nagy számokat is túlhaladja, mert *a venereás megbetegedések száma túlmegy a kétmillión.* Ha van alkalmas idő a küzdelemre, úgy az most a háború szomorú időszak. Attól kell tartani, hogy a háborúból visszatért katonák szerteszéjjel fogják vinni a fertőző bajokat és behurcolják azt a családi életbe is. Ez ellen kell elsősorban küzdeni. A következő előadásokat Szántó Menyhért min. osztálytanácsos és dr. Hódossy Gedeon rendőr-orvos tartották. Többek hozzászólása után az ankét az előadói javaslatokat oly értelmezéssel fogadta el, hogy az idevágó akcióból ki kell tűnnie annak, hogy az egyesület a prostitúciót, mint meglevő intézményt figyelembe veszi s ennek minden káros kihatása ellen küzd ugyan, azonban végeredményben olyan társadalmi és gazdasági berendezkedésre törekszik, amelyek közt a prostitúció végkép kiküszöbölhető legyen.

A nemi betegségek leküzdésére a magyar-osztrák hadvezetőség röpiratot oszt ki a katonák között, amely a nemi bajokkal való fertőzés következményeire figyelmeztet. A röpirat különösen arra inti a katonákat, hogy az ellenséges vidékeken kerüljenek minden nemi érintkezést, mert ott a tudatos fertőzés veszedelmének is ki vannak téve. Kioktatja a röpirat a katonákat arra nézve, hogy az óvatossági eljárások, amelyekkel a nemi fertőzést elkerülni akarják az emberek, legfeljebb tisztaság szempontjából elegendők, de a fertőzés veszedelme ellen védelmet nem nyújtanak. Végül a betegség következményei felől tájékoztat a népszerű, vonzó modorban megírt röpirát, amely még a szeszes italoktól való tartózkodás szükségességére is rámutat.

Küzdelem a nemi betegségek ellen a német hadseregben. A stettini II. hadtest főparancsnoksága, néhány hónappal ezelőtt a nemi betegség leküzdésére már megfelelő intézkedéseket tett. Újabbán — október 16-án — a következő szigorúbb rendszabályokat bocsátotta ki: 1. Nemi betegeket kezelő oly egyének, akik nem orvosok, egy évig terjedhető fogházzal büntetnek. 2. Minden nemi betegségben szenvedő egyént, aki ezen állapotát ismerve házasságon kívül közösül, egy évig terjedhető fogházzal büntetik. 3. Minden nemi betegségben szenvedő egyén köteles tünni, hogy őt nyilvános gyógyintézetben kezeljék.

A nemi betegségek ellen. A »Deutsche Gesellschaft zur Bekämpfung der Geschlechtskrankheiten« október 24-én tartotta Berlinben évi közgyűlését. Blaschko tanár, mint az egyesület titkára, jelentésében kifejtette, hogy a társaság a háború kitörésével mennyire küzdött ama befolyás ellen, amelyet a háború a nemi betegségek elterjedésére kifejt. Útmutatók és röpiratok millióit osztották ki helyőrségekben és a harctéren. A társaság a katonai és polgári ható-

ságokkal folytonosan érintkezett, hogy megfelelő intézkedések legyenek életbe léptethetők. Ily intézkedés pl. a záróra megrövidítése, az alkoholfogyasztási alkalmak csökkentése, a prostituáltak gondosabb felügyelete, a katonák egészségi állapotának ellenőrzése, valamint a szakszerű kezelés nagyobb lehetősége. Blaschko mégis attól tart, hogy a békekötés után a nemi bajok száma szaporodni fog. Utána Neisser tartott előadást e betegségek számának korlátozási eszközeiről, amely alkalommal megemlítette, hogy a meghódított területeken a prostituáltak általa javasolt ellenőrzését életbe léptették. Az orvosi államvizsga alkalmával kötelező vizsga tárgyává kívánja tenni a nemi bajok tanát.

Vérbajosok gondozó-intézete Hamburgban. Németország országos biztosító intézeteinek Berlinben, 1913. április 3-án és 4-én tartott ülésén szerepelt először napirenden a nemi betegségek leküzdésének kérdése. A Hanza-városok országos biztosító intézetének egyik képviselője rámutatott arra, hogy a kezelésből elbocsátott nemi betegek felügyelete az országos biztosító intézetek gondozóinak egyik hálás feladata.

Ezen felszólalás folytán a Hanza-városok országos biztosító intézete indítva érezte magát arra, hogy 1914. január 1-én a legnagyobb kikötővárosban, hol a nemi betegségek a dolog természeténél fogva a legkedvezőbb talajra találnak, a biztosított luetikus betegek részére gondozót létesítsen. A syphilis — úgy is mint a rokkantság oka — a nemi betegségek között a legveszesebb szerepet viszi. A fertőzött betegek legelső gyógykezelésük után még több évi megfigyelésre szorulnak, hogy a betegség újból való fellépése megakadályoztassék és a beteg megfelelő utókezelésben részesülhessen. Ez az utókezelés, valamint a betegségnek a hozzátartozókra való átvitelének megakadályozása, stb. a gondozó legfőbb feladata.

Az újabb tapasztalatok ugyanis beigazolták, hogy a megfelelő utókezelés folytán a másodlagos, illetve harmadlagos tünetek vagy egyáltalán nem, vagy csak nagyon enyhe formában lépnek fel és a beteg munkaképességére oly káros hatással lévő hátgerinc-, agy- vagy szívbántalmak, mint utókövetkezmények, majdnem mindig elkerülhetők.

Mint hogy tapasztalat szerint a betegek önként nem jelentkeznek, kötelezővé tették az orvosi bejelentést. A kezelő orvos vagy a kórház minden egyes biztosított luetikus-beteg kezelésének befejeztével a gondozónak egy a beteg személyleírását, a betegség nemét és a kezelési módot feltüntető számláló-lapot küld be, amely utóvizsgálati határidő megállapítása után betűszerinti sorrendben lajstromoztatik.

Netáni lakás- vagy pénztárváltozásnál, ami ebben a körben gyakran fordul elő, a gondozónak oda kell törekednie, hogy a betegeket újból feltalálja. Értékes segítséget nyújt neki e tekintetben a Hamburgban fennálló betegség- és rokkantbiztosítási központi bejelentő.

A beteget kíméletes hangú levélben, saját érdekét hangsúlyozva, meghívják az utóvizsgálatra. Ha ez a meghívás eredménnyel nem jár, akkor szigorúbb hangú levelet kap a beteg, amelyben a »Reichsversicherungsordnung« 1272. §-ára történik hivatkozás.

Ha a beteg a kitűzött időben megjelenik, akkor a vizsgálat eredményéhez képest, vagy újabb későbbi határidőre teszik el a számláló-lapot, vagy pedig az illetékes betegsegélyező pénztár útján újabb kezelést rendelnek el.

Ennek a feladatnak keresztülvitele nagy nehézségekbe ütközött. Mint hogy az utókezelés szüksége az első kezelés után bizonyos időre merül föl, még akkor is, ha külső jelek ezt nem igazolják, a betegek néha ezen — szerintük — újabb gyógymód ellen tiltakoztak. Gyakran a pénztári orvosok is megtagadták az utókezelést külső tünetek hiányában.

A betegek jelentékeny része a vizsgálatra való meghíváskor feltalálható nem volt. Különben a betegek a meghívásnak rendszerint minden aggály nélkül eleget tettek. Nagyobb ellenkezés volt az orvosoknál észlelhető. Bár ezeknek bejelentés körüli munkáját a beküldött mintákkal és nyomtatványokkal rendkívül megkönnyítették, mégis volt elég nagy számmal oly orvos, aki kellő megértés hiányában, vagy írásiszonyból, vagy abbeli félelmében, hogy a gondozó az ő praxisára káros befolyással lehetne, a számlálólapok kitöltését megtagadta. Azonkívül az orvosok és állami gyógyintézetek legnagyobb része a háború kitörése óta csak az 1914. év vége felé küldött be nagyobb mennyiségű számláló-lapot.

Bár a gondozó működésének első évében a mostoha körülmények miatt sokat kellett szenvednie, az első évi eredmény mégis figyelemre méltó.

Az év folyamán bejelentett 443 beteg közül — kik közül 178 a gondozó hivatalos órái alatt egy vagy több ízben lett megvizsgálva — 149 idejekorán utókezelésnek lett alávetve, holott különben ebben nem részesültek volna. Emellett 258 beteg, aki többnyire nem állt orvosi kezelés alatt, önként jelentkezett a gondozóban a hivatalos órák alatt. Ezek közül 116 gondozásba vétetett és 58 beteg egy vagy több ízben való vizsgálás után első- vagy utókezelésnek lett alávetve. Mindez bár szerény, de mégis figyelemre méltó kezdet.

Az alkoholtilalom hatása Finnországban. Különböző törvények folytán, amelyek a finn községeknek meglehetősen nagy jogokat biztosítottak, az abszolút alkoholfogyasztás Finnországban az utolsó években személyenként majdnem 1 literre csökkent. A hadiállapot kihirdetésével az orosz alkoholtilalom is életbe lépett. A finn absztinens-szervezetek titkársága vizsgálat tárgyává tette azt a hatást, amelyvel az orosz alkoholtilalom a múlt év utolsó öt hónapjában Finnországban volt. Az eredmények meglepőek: 1914-ben Finnországban 2,895.606 l. (1913-ban 5,049.438 l.) ivópálinkát adtak el. Ebből a mennyiségből az év első hét hónapjára 2,834.437 l., vagyis minden egyes hónapra 404.920 l. jutott. Augusztus elejétől az év végéig 61.169 l. ivópálinka lett eladva, vagyis havonta 12:234 l. 1913-ban a havonta eladott mennyiség még 420.768 l. volt. A fogyasztás ily óriási mértékű megcsappanását csak a tilalom eredményezhette. 1915. évre még kedvezőbb eredmények várhatók. Minthogy az elsőrangú éttermekre a tilalmat csak a múlt év végén terjesztették ki, a tilalom teljes hatása csak ebben az évben lesz a maga valójában észlelhető.

Várható volt, hogy a pálinkatörvény megszegésének esetei a pálinka titkos készítése folytán szaporodni fognak. De ezen feltevésnek is épen az ellenkezője következett be.

Finnországban a sörfogyasztás is csökkent. 1914-ben sörgyártásra 1,194.850 kilogramm malátával kevesebbet használtak és 33:32%-kal kevesebb sört gyártottak, mint az előző évben. Ezzel szemben az alkoholmentes malátát tartalmazó italok gyártása emelkedett, ezen célra 30.000 kg. malátával többet dolgoztak fel, mint 1913. évben.

Az alkoholtilalom legfontosabb eredményét a tilalmi idő és az 1912. és 1913. évben elkövetett rendőri kihágások statisztikáinak összehasonlítása mutatja. Finnországban a nyilván ittas embereket a rendőrség veszi őrizetbe, hogy ott mámorukat kialhassák. Az eseteket lajstromozzák. Visszaesést pénz- és szabadságvesztésbüntetéssel sújtják. 20 finn város szolgáltat ez irányban statisztikát. Vizsgáljuk csak a négy nagyobb város adatait. A kihágások száma volt:

	1912-ben	1913-ban	1914-ben
Helsingforsban	10.289	9.324	2.133
Aboban	2.016	1.980	224
Kotkában	823	1.980	75
Wiborgban	3.376	767	1.565
A 20 városban összesen	20.609	20.987	5.037

Ez adatok alapján kétségtelenül meg kell állapítanunk, hogy eme esetek számának egy negyedére való csökkenése az alkoholtilalommal kapcsolatban áll.

Feltűnő a rendőrségnél feljelentett egyéb bűntények számának csökkenése is. A feljelentett bűntények száma:

	1912-ben	1913-ban	1914-ben
Helsingforsban	2.948	2.973	1.819
Aboban	399	399	188
Wiborgban	310	341	138
Kotkában	125	138	66
A 20 városban összesen	5.290	5.350	2.949

Az alkoholtilalmi idő 5 hónapjában a büntető feljelentések száma felére csökkent.

Zálogházak jelentéseiből kitűnik, hogy a háztartási, ruházati vagy egyéb használati cikkekre kért zálogkölcsonök száma is szemmel láthatólag csökkent.

Mindezen adatok a finn absztinens-szervezetek központi titkárságának gondos munkáján alapszanak. Ezek az adatok arra is engednek következtetni, hogy a finn alkoholtilalmi törvény keresztülvitele, amely az alkoholnak élvezeti célokra való készítését, behozatalát és árúsítását egyaránt tiltja, még áldásosabb következményeket eredményezett volna.

Mesterséges testrészek és munkasegédesszközök külön kiállítása készül Charlottenburgban, a németbirodalmi munkásjóléti intézet állandó kiállítása keretében. Az eddigi megállapodások szerint a kiállítás január 15-én nyílik meg. A kiállítás két főcsoportra oszlik: I. Általános osztály. II. A különféle szakmák osztályai. A kiállítás tárgyai a következők: 1. Háborús sérülteknek, baleseti sérülteknek, vagy nyomorékoknak ideiglenes vagy állandó mesterséges testrészekkel, és munkasegédesszközökkel való személyi felszerelése. 2. Szerszámokra, gépekre, stb. alkalmazott készülékek, amelyek arra hivatják, hogy azok kezelését hadi sérültek, baleseti sérültek, vagy bénák részére lehetővé tegyék vagy megkönnyítsék. 3. Hadisérültek szakmunkákban való kiképzésére szolgáló műhelyberendezések. 4. Képzőtanfolyamok. 5. Hadisérültek, stb. által végzett, vagy végezhető ipari és mezőgazdasági munkák áttekintése. 6. Hadisérültek stb. ellátásának szervezésére és végrehajtására, valamint az erre vonatkozó műszaki intézkedéseknek és berendezéseknek irodalma.

Az 1. és 2. alatt körülírt berendezési tárgyak lehetőleg munkára alkalmas kivitelben, de legalább is modellekben, tervekben, szerkezeti rajzokban, fényképekben mutatandók be.

A különböző szakmabeli munkasegédesszközök mikénti alkalmazását, amennyire lehetséges, hadisérültek mutatják be a kiállítás részéről e célra rendelkezésre bocsátandó műhelyekben. A munkasegédesszközök használatával végzendő mezőgazdasági munkákat a kiállítással kapcsolatos földszávon fogják bemutatni.

A kiállítási tárgyak bő ismertetése céljából magyarázó előadásokat terveznek vetített képek és mozgófényképek bemutatásával.

A kiállítás anyagát Berlin után Wienben és Budapesten is bemutatják.

Az ólomfesték használatának eltiltása Németországban. A szövetségtanács október 14-iki kelettel rendeletet adott ki, amelylyel megtiltja házak, kerítések és falak külső részein az ólomfehérrel és lenolajjal (firnisz) előállított festék használatát. A rendelet a mázoló munkások egy régi egészségügyi kívánását teljesíti, de nem kielégítő módon, mert a belső részek festésénél még mindig meg van engedve a veszélyes ólomfesték használata.

A bányászok szemrengése. Az angol bányászok 20%-a nystagmus jeleit mutatja, munkaképtelen azonban csak 0,29%. Súlyos megbetegedés esetén teljesen munkaképtelenek, kevésbé súlyos esetekben nappali munkához alkalmasak, az enyhe megbetegedéseket pedig a munkások észre sem veszik. Míg a munkás még akkor is dolgozik, mikor már egy harmadik személy észreveszi, hogy szemének valami baja van, addig mielőtt egyszer táppénzt, vagy más kártérítést mint rokkant kapott, még akkor sem bírható rá bármilyen munkára, ha a betegség összes tünetei már megszűntek. Ezek a munkások nem szimulálnak, de betegségükről annyira meg vannak győződve, hogy foglalkozást meg sem kísérelnek. A baleseteknek és a nystagmusnak összefüggése különböző lehet. A fej, a szem vagy bármely szerv könnyű megsérülése szemrengést válthat ki, más baleset pedig a nystagmus eredménye. A nystagmusszal egybekötött ételvités csökkenése, a tárgyaknak a rossz világításban való elhomályosulása következtében könnyen keletkeznek kisebb sérülések. A nystagmus-esetek számának 1861 óta bekövetkezett emelkedése az 1850 óta használatos Davy-féle biztosítólámpáknak tulajdonítható. Skótszországban nappal 28,2%, Angliában és Walesben 91,6% ilyen biztosítólámpa van használatban. Az arány tehát 1:3, épp ilyen a nystagmus-esetek aránya is, amott 0,05%, itt 0,21%. A szén a fénysugarak 90%-át abszorbeálja és csak $\frac{1}{50}$ — $\frac{1}{70}$ gyertyafény esik a szénre. A bányász tehát teljesen sötét felületet lát. Az ezáltal szükségessé vált fixirozás és az alkalmazkodó izmok rendkívüli megerőltetése folytán a bányász tartása következtében a szem egyensúlyában zavarok állnak be, a jobb látás érdekében természetellenes szemmozgások létesülnek. Mindehhez még hozzájárul a bányák rossz szellőzése — a világosság tekintetében 40%-ig terjedő eltérés mutatkozhat jól vagy rosszul szellőzött aknáknak közt, — továbbá általános idegesség, eltérések a szaruhártyán, stb. Ez a betegség Angliának évi 100.000 font kiadást jelent. Mc. Murray a betegség megelőzése végett ajánlja, hogy a munkabélyegek nagy fényerősség alkalmaztassék, hogy a betegség kezdő stádiumának megállapítása végett a munkások 3 havonta megvizsgáltassanak, hogy a kezdő szimptomák mutatkozása esetén ily egyének nappal, jó világítás mellett legyenek foglalkoztatva, balesetek megelőzése végett engedjék meg a szemüveg viselését.

Bár a gondozó működésének első évében a mostoha körülmények miatt sokat kellett szenvednie, az első évi eredmény mégis figyelemre méltó.

Az év folyamán bejelentett 443 beteg közül — kik közül 178 a gondozó hivatalos órái alatt egy vagy több izben lett megvizsgálva — 149 idejekorán utókezelésnek lett alávetve, holott különben ebben nem részesültek volna. Emellett 258 beteg, aki többnyire nem állt orvosi kezelés alatt, önként jelentkezett a gondozóban a hivatalos órák alatt. Ezek közül 116 gondozásba vétetett és 58 beteg egy vagy több izben való vizsgálás után első- vagy utókezelésnek lett alávetve. Mindez bár szerény, de mégis figyelemre méltó kezdet.

Az alkoholtilalom hatása Finnországban. Különböző törvények folytán, amelyek a finn községeknek meglehetősen nagy jogokat biztosítottak, az abszolút alkoholfogyasztás Finnországban az utolsó években személyenként majdnem 1 literre csökkent. A hadiállapot kihirdetésével az orosz alkoholtilalom is életbe lépett. A finn absztinens-szervezetek titkársága vizsgálat tárgyává tette azt a hatást, amelyvel az orosz alkoholtilalom a múlt év utolsó öt hónapjában Finnországban volt. Az eredmények meglepőek: 1914-ben Finnországban 2,895.606 l. (1913-ban 5,049.438 l.) ivópálinkát adtak el. Ebből a mennyiségből az év első hét hónapjára 2,834.437 l., vagyis minden egyes hónapra 404.920 l. jutott. Augusztus elejétől az év végéig 61.169 l. ivópálinka lett eladva, vagyis havonta 12:234 l. 1913-ban a havonta eladott mennyiség még 420.768 l. volt. A fogyasztás így óriási mértékű megcsappanását csak a tilalom eredményezhette. 1915. évre még kedvezőbb eredmények várhatók. Minthogy az elsőrangú éttermekre a tilalmat csak a múlt év végén terjesztették ki, a tilalom teljes hatása csak ebben az évben lesz a maga valójában észlelhető.

Várható volt, hogy a pálinkatörvény megszegésének esetei a pálinka titkos készítése folytán szaporodni fognak. De ezen feltevésnek is épen az ellenkezője következett be.

Finnországban a sörfogyasztás is csökkent. 1914-ben sörgyártásra 1,194.850 kilogramm malátával kevesebbet használtak és 33:32%-kal kevesebb sört gyártottak, mint az előző évben. Ezzel szemben az alkoholmentes malátát tartalmazó italok gyártása emelkedett, ezen célra 30.000 kg. malátával többet dolgoztak fel, mint 913. évben.

Az alkoholtilalom legfontosabb eredményét a tilalmi idő és az 1912. és 1913. évben elkövetett rendőri kihágások statisztikáinak összehasonlítása mutatja. Finnországban a nyilván ittas embereket a rendőrség veszi őrizetbe, hogy ott mámorukat kialhassák. Az eseteket lajstromozzák. Visszaesést pénz- és szabadságvesztésszűntetéssel sújtják. 20 finn város szolgáltat ez irányban statisztikát. Vizsgáljuk csak a négy nagyobb város adatait. A kihágások száma volt:

	1912-ben	1913-ban	1914-ben
Helsingforsban	10.289	9.324	2.133
Aboban	2.016	1.980	224
Kotkában	823	1.980	75
Wiborgban	3.376	767	1.565
A 20 városban összesen	20.609	20.987	5.037

Ez adatok alapján kétségtelenül meg kell állapítanunk, hogy eme esetek számának egy negyedére való csökkenése az alkoholtilalommal kapcsolatban áll.

Feltűnő a rendőrségnél feljelentett egyéb bűntények számának csökkenése is. A feljelentett bűntények száma:

	1912-ben	1913-ban	1914-ben
Helsingforsban	2.948	2.973	1.819
Aboban	399	399	188
Wiborgban	310	341	138
Kotkában	125	138	66
A 20 városban összesen	5.290	5.350	2.949

Az alkoholtilalmi idő 5 hónapjában a büntető feljelentések száma felére csökkent.

Zálogházak jelentéseiből kitűnik, hogy a háztartási, ruházati vagy egyéb használati cikkekre kért zálogkölcsonők száma is szemmel láthatólag csökkent.

Mindezen adatok a finn absztinens-szervezetek központi titkárságának gondos munkáján alapszanak. Ezek az adatok arra is engednek következtetni, hogy a finn alkoholtilalmi törvény keresztülvitele, amely az alkoholnak élvezeti célokra való készítését, behozatalát és árúsítását egyaránt tiltja, még áldásosabb következményeket eredményezett volna.

Mesterséges testrészek és munkasegédeszközök külön kiállítása készül Charlottenburgban, a németbirodalmi munkásjóléti intézet állandó kiállítása keretében. Az eddigi megállapodások szerint a kiállítás január 15-én nyílik meg. A kiállítás két főcsoportra oszlik: I. Általános osztály. II. A különféle szakmák osztályai. A kiállítás tárgyai a következők: 1. Háborús sérülteknek, baleseti sérülteknek, vagy nyomorékoknak ideiglenes vagy állandó mesterséges testrészekkel, és munkasegédeszközökkel való személyi felszerelése. 2. Szerszámokra, gépekre, stb. alkalmazott készülékek, amelyek arra hivatják, hogy azok kezelését hadi sérültek, baleseti sérültek, vagy bénák részére lehetővé tegyék vagy megkönnyítsék. 3. Hadisérültek szakmunkákban való kiképzésére szolgáló műhelyberendezések. 4. Képzőtanfolyamok. 5. Hadisérültek, stb. által végzett, vagy végezhető ipari és mezőgazdasági munkák áttekintése. 6. Hadisérültek stb. ellátásának szervezésére és végrehajtására, valamint az erre vonatkozó műszaki intézkedéseknek és berendezéseknek irodalma.

Az 1. és 2. alatt körülírt berendezési tárgyak lehetőleg munkára alkalmas kivitelben, de legalább is modellekben, tervekben, szerkezeti rajzokban, fényképekben mutatandók be.

A különböző szakmabeli munkasegédeszközök mikénti alkalmazását, amennyire lehetséges, hadisérültek mutatják be a kiállítás részéről e célra rendelkezésre bocsátandó műhelyekben. A munkasegédeszközök használatával végzendő mezőgazdasági munkákat a kiállítással kapcsolatos földszávon fogják bemutatni.

A kiállítási tárgyak bő ismertetése céljából magyarázó előadásokat terveznek vetített képek és mozgófényképek bemutatásával.

A kiállítás anyagát Berlin után Wienben és Budapesten is bemutatják

Az ólomfesték használatának eltiltása Németországban. A szövetségtanács október 14-iki kelettel rendeletet adott ki, amelylyel megtiltja házak, kerítések és falak külső részein az ólomfehérrel és lenolajjal (firnisz) előállított festék használatát. A rendelet a mázoló munkások egy régi egészségügyi kívánását teljesíti, de nem kielégítő módon, mert a belső részek festésénél még mindig meg van engedve a veszélyes ólomfesték használata.

A bányászok szemrezgése. Az angol bányászok 20%-a nystagmus jeleit mutatja, munkaképtelen azonban csak 0,29%. Súlyos megbetegedés esetén teljesen munkaképtelenek, kevésbé súlyos esetekben nappali munkához alkalmasak, az enyhe megbetegedéseket pedig a munkások észre sem veszik. Míg a munkás még akkor is dolgozik, mikor már egy harmadik személy észreveszi, hogy szemének valami baja van, addig mielőtt egyszer táppénzt, vagy más kártérítést mint rokkant kapott, még akkor sem bírható rá bármilyen munkára, ha a betegség összes tünetei már megszűntek. Ezek a munkások nem szimulálnak, de betegségükről annyira meg vannak győződve, hogy foglalkozást meg sem kísérelnek. A baleseteknek és a nystagmusnak összefüggése különböző lehet. A fej, a szem vagy bármely szerv könnyű megsérülése szemrezgést válthat ki, más baleset pedig a nystagmus eredménye. A nystagmusszal egybekötött étéslátás csökkenése, a tárgyaknak a rossz világításban való elhomályosulása következtében könnyen keletkeznek kisebb sérülések. A nystagmus-esetek számának 1861 óta bekövetkezett emelkedése az 1850 óta használatos Davy-féle biztosítólámpáknak tulajdonítható. Skótszágban nappal 28,2%, Angliában és Walesben 91,6% ilyen biztosítólámpa van használatban. Az arány tehát 1:3, épp ilyen a nystagmus-esetek aránya is, amott 0,05%, itt 0,21%. A szén a fénysugarak 90%-át abszorbeálja és csak $\frac{1}{50}$ — $\frac{1}{70}$ gyertyafény esik a szénre. A bányász tehát teljesen sötét felületet lát. Az ezáltal szükségessé vált fixirozás és az alkalmazkodó izmok rendkívüli megerőltetése folytán a bányász tartása következtében a szem egyensúlyában zavarok állnak be, a jobb látás érdekében természetellenes szemmozgások létesülnek. Mindehhez még hozzájárul a bányák rossz szellőzése — a világosság tekintetében 40%-ig terjedő eltérés mutatkozhat jól vagy rosszul szellőzött aknáknak közt, — továbbá általános idegesség, eltérések a szaruhártyán, stb. Ez a betegség Angliának évi 100.000 font kiadást jelent. Mc. Murray a betegség megelőzése végett ajánlja, hogy a munkabélyeiken nagy fény mennyiség alkalmaztassék, hogy a betegség kezdő stádiumának megállapítása végett a munkások 3 havonta megvizsgáltassanak, hogy a kezdő szimptomák mutatkozása esetén ily egyének nappal, jó világítás mellett legyenek foglalkoztatva, balesetek megelőzése végett engedjék meg a szemüveg viselését.

MUNKÁSVÉDELEM. MUNKAVISZONY.

A polgármester szociális programja. Budapest székesfőváros törvényhatósága november 17-iki ülésén újra megválasztotta dr. Bárczy Istvánt polgármesterré. A polgármester a törvényhatóság ülésén vázolta eddigi működését és megjelölte jövő programjának egyes irányelveit. »A jövő politikájának általános irányát, tartamát és föladatait — mondotta a polgármester — elsősorban maga a háború jelöli meg. Ez a tétel áll úgy az országos politikára, mint a városi és társadalmi politikára egyaránt. Igyekezni kell minél alaposabban és gyorsabban gyógyítani a háború által okozott erkölcsi és anyagi bajokat és okulni kell a háború tanulságain«. Hangoztatta, hogy »hadseregünk legnagyobb része a vagyontalanokból áll, a szűkös sorban lévőkben, a kisemberekből, akiket nemcsak a háborúban pusztít a halál, hanem pusztít a békében az élet: az egészségtelen lakás, a nyomán járó népbetegségek, a fokozott erkölcsi veszedelmek, egyszóval a nyomorúság... Nem természetes-e, hogy a háború után minden országos és városi politikát ennek a nyomorúságnak a leküzdésére kell irányozni? Nem életérdeke-e ezeréves országunknak, hogy a rettenetes emberirtás után a legintenzívebb embervédelem következzen? Küzdelem a gyermekhalandóság és a népbetegségek ellen, de nem jelszavakkal, hanem gyors, hatékony intézkedésekkel. A közegészségügy nagyarányú fejlesztése, a lakásviszonyok és a vagyontalanok gazdasági viszonyainak javítása, a munkások biztosítása munkanélküliség esetére, az országos munkásbiztosítás kiegészítése az aggkori és rokkantbiztosítással és az anyasági biztosítással, a munkásvédelem fokozása, a népélelmezés javítása«.

Ez a hatósági és társadalmi embervédelem tudná csak gyorsan pótolni a magyar nemzet nagy embervesztését. Most talán már meg fogjuk érteni, hogy a csecsemőhalandóság, a tuberkulózis, az egészségtelen lakások és munkaviszonyok jobban pusztítják a nemzet törzsét, mint a legvéresebb háború. A háború vértanúinak véráldozata tanítson meg bennünket erre a tanulságra.

Munkanélküliség ügye a háború befejezése után. A Magyarországi Szakszervezeti Tanács foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a háború befejezése után milyen módon lehet a munkanélkülieken segíteni. Minden jel mellett szól, hogy a háború befejezése után nagy lesz a munkanélküliség. A háborús ipar nem tud egyhamar békés iparrá átváltozni. A hadfelszerelési üzemekből elbocsátják a munkásokat és hazajönnek a hadbavonult munkások tízezrei, akik eleinte hiába keresnek munkaalkalmakat. A kérdés ismertetése, munkaalkalmakról való gondoskodás, a munkanélküliek segélyeztetése tárgyában a kereskedelemügyi miniszternél a szakszervezetek küldöttsége járt. A küldöttség szónoka rámutatott arra, hogy a magyarországi szakszervezetek a háború tartama alatt megállták helyüket. Nemcsak a munkanélkülieket, hanem a hadbavonultak családtagjait is segélyezték. A háború tartama alatt a Szakszervezeti Tanács már több ízben felhívta a kormány figyelmét a háború befejezése után bekövetkező nyomorúságra. Kérte a küldöttség, hogy a kormány gondoskodjék munkaalkalmakról és csak ha ez lehetetlen, akkor segélyezze azokat a szakszervezeteket és községeket, amelyek munkanélküli segélyt fizetnek. Báró Harkányi János miniszter válaszában kijelentette, hogy egyetért a küldöttség tagjaival abban, hogy a háború befejezése után a termelés nem lesz normális, s lehet, hogy a háborús ipar nem változik meg egyhamar békés iparrá. A kormány figyelmét fölhívja a közmunkák kiadására. Reméli, hogy munkaalkalmak lesznek, hisz épp a háború miatt az igényeket nem elégítette ki a társadalom. Megígérte a miniszter, hogy a kérdéssel foglalkozni fog. A budapesti ipari és kereskedelmi munkaközvetítő intézet választmánya ugyancsak foglalkozott a háború után bekövetkező munkanélküliséggel. A választmány kimondta, hogy csatlakozik a Szakszervezeti Tanács akciójához.

Az éjjeli munka megszűnése a sütőiparban. Az Élelmezési ipari munkások országos szövetsége megkereste a székesfővárosi sütők ipartestületét, vajjon nem volna-e hajlandó részt venni egy oly irányú akcióban, amelynek célja a sütő-, cukrász- és rokonszakmákban az éjjeli munkának az eltörlése. Az ipartestület elhatározta, hogy ülés elé viszi a kérdést, s ott fog döntést provokálni. A munkások szervezete október 21-én Kardics Kálmán titkár referátuma alapján foglalkozott a kérdéssel s határozati javaslatot fogadott el, amely szerint a kereskedelemügyi minisztertől kérni fogják, hogy:

1. A sütő-, cukrász- és rokoniparágakban és általában a lisztet feldolgozó ipari vagy gyári üzemekben (házikenyérsütődék, szállodák, kávéházak, kávémerések, intézetek, fürdők, stb. általában, ahol továbbadás, közfogyasztás árusítás céljából termelnek) sem azok közvetlen vagy közvetett mellékhelyiségeiben, (ideértve a lakás céljával szolgáló helyiségeket is), mindennemű munka csak reggeli 6 órától esteli 6-ig tartó keretben végezhető.

2. A kemencefűtés ezen idő előtt, illetve után is elvégezhető, a szakmunkára alkalmazott munkások igénybevétele nélkül.

A sütők ipartestülete a november 10-ikén tartott ülésén ugyancsak az éjjeli munka eltörlése mellett nyilatkozott. Az éjjeli munka eltörlése úgy szociális, mint higiénikus szempontból indokolt.

Mozgalom a drágaság ellen. Több munkaadói egyesület és a Magyarországi Szakszervezeti Tanács elhatározta, hogy nagyobb mozgalom formájában veszi fel a további küzdelmet az elviselhetetlen drágaság ellen. A kereskedelmi és iparkamara helyiségében megtartott első ülésen Lánchy Leó titkos tanácsos elnöki megnyitójában rámutatott arra, hogy az élelmiszerek drágasága különösen a munkásosztályok és a szegényebb néposztályok körében olyan érezhetővé vált, hogy előállott annak szükségessége, hogy a kérdéssel az illetékes érdekképviseletek behatóan foglalkozzanak. E szükség hatása alatt gyűlt össze tanácskozássra a munkáltatók és a munkások több szervezete és ez a mai tanácskozás már abban a helyzetben van, hogy a kormányhoz intézendő előterjesztés felől is határozzon. Böhm Vilmos, a Szakszervezeti Tanács tagja, ismertette azt a felterjesztést, amelyet a jelenvolt érdekképviseletek együttesen intéznének a kormányhoz, kérvén annak sürgős beavatkozását.

Kormányrendelet a hadbavonult magántisztviselők szolgálati viszonyáról. A hivatalos lap 1915. november 19-iki száma rendeletet közöl, amely a hadbavonult kereskedősegédekről és az ipari, valamint a kereskedelmi vállalatok tisztviselőiről intézkedik. Kimondja a rendelet, hogy ezeknek az alkalmazottaknak a szolgálati szerződése, ha azt még 1914. július 25-ike előtt kötötték, katonai szolgálatuk végleges megszűnésével ismét hatályba lép és a munkaadó csak ez időpont után és csak a törvényben, illetve a szerződésben megállapított módon szüntetheti meg a szolgálati viszonyt. Ha határozatlan időre kötött szerződésről és a törvényes felmondási időről van szó és ha az alkalmazott, akit ilyen szerződés alapján szerződtettek, 1914. július 25-ikét megelőzőleg legalább négy hónapot nem töltött el munkaadójánál, a szolgálati viszonyt a felmondási idő felének a megtartásával is meg lehet szüntetni. Ha a munkaadó és az alkalmazott között 1914. július 25-ike után az alkalmazottra nézve kedvezőtlenebb megállapodás jött létre, mint amilyen azt megelőzőleg volt közöttük, akkor az 1914. július 25-ike előtt kötött szerződés marad érvényben. A rendelet azokat a szolgáltatásokat, amelyeket a munkaadó a hadbavonultak vagy a családjának önként nyújt, nem veszi figyelembe. A katonai szolgálatot teljesítő személyekkel hasonló elbírálás alá esnek azok is, akik személyes hadiszolgáltatási kötelezettséget teljesítenek, vagy akiket az ellenség túsökként elhurcolt, vagy pedig internált. Az olyan alkalmazott, aki hadbavonulása után, még e rendelet előtt, munkaadójával kölcsönösen megszüntette a szolgálati viszonyt s a munkaadó e szolgáltatásoknak legalább a felével ki nem elégítette, a különbözetet utólag is követelheti. E rendelet nem terjed ki a közönséges iparossegédekre, gyári-, bányá- és kohómunkásokra, fűtőkre, kocsisokra és hajóslegényekre, valamint a vállalatoknál alárendelt munkára alkalmazottakra, valamint nem terjed ki azokra az alkalmazottakra sem, akik 1914. július 25-ike után a rendes, tényleges katonai szolgálatra hivattak be.

A rendelet méltatására külön cikkben térünk vissza.

Kereskedelmi alkalmazottat betegség esetében mindenképpen hat heti felmondás illeti meg. A kereskedelmi alkalmazottakra vonatkozólag nagyfontosságú ítéletet hozott a budapesti kir. törvényszék. Egy kereskedelmi alkalmazottat ugyanis főnöke betegsége alatt a szabad egyezkedés alapján kölcsönösen megállapított nyolc napi felmondási idő mellett akart elbocsátani. Az alkalmazott perelt és a törvényszék ítéletében kimondotta: »Minthogy megállapított, hogy felperes 35 napig beteg volt, minthogy pedig a kereskedelmi törvény 56. §-ában létesített kötelezettsége a munkaadónak az intézkedés munkásvédelmi természeténél, de a szakasz rendelkezésénél fogva is feltétlen, az itt meghatározott időtartamra terjedő kötelezettség teljesítése alól a munkaadó

abban az esetben sem mentesül, ha egyébként — betegség fenn nem forgása esetén — a szolgálati viszony ennek az időtartamnak a letelte előtt volna is megszüntethető.

Nem szüntethette meg tehát a hivatkozott törvénytörvényszakaszban meghatározott kötetettségét alperes sem azáltal, hogy felperes 1915. évi május hó 1-én kezdődő betegségének tartama alatt 1915. évi május hó 6-án felmondott, minél fogva tartozik felperesnek, betegsége hat hetet meg nem haladó tartamára járó fizetését kiadni.

Hadiüzemekben dolgozó katonák egyesülési szabadsága. A gyári munkára vezényelt katonák nem tartozhatnak semmiféle szakszervezetbe. Erre nézve tájékoztatóul közöljük azt a hirdetményt, amelyet a csepeli tölténygyárban függesztettek ki és amely a következőképen szól:

Csepeli tölténygyári cs. és kir. katonai parancsnokság.

Mindazon szakmunkások (vasesztergályosok, lakatosok, kovácsok, stb.), akik a cs. és kir. közös hadsereg, osztrák és magyar honvédség, avagy népfelkelő parancsnokságtól idevezényeltettek, azoknak, miután katonák, semmiféle szakszervezeti egyesületbe belépni, gyűléseken résztvenni szigorúan tilos. Az ez ellen vétők haditörvénytörvényes eljárás alá vonatnak.

Hadifogoly szakmunkások foglalkoztatása. A Magyar Ipar 45-iki száma arról ad hírt, hogy a kormány a kisiparosok helyzetén azáltal akar segíteni, hogy szakképzett orosz hadifoglyokat bocsát rendelkezésükre, akiket fogolytáborral összefüggően építendő közműhelytelepen foglalkoztatnának. Magyarországon a Budapest szomszédságában levő Rákosszentmihályon, Ausztriában pedig Bécs mellett terveznek »ipari« fogolytábort. A közműhelytelepen az iparosoknak műhelyrekeszeket bocsátanak rendelkezésükre. A műhelyekben villamos hajtóerőt adnak a kisiparosoknak, továbbá ingyenes világítást. A hadifoglyokat igénybevevő iparosok egy-egy hadifogolyért napi 2 koronát, a segédmunkásokért 1 korona 60 fillért fizetnek. Az iparosok a hadifogoly szakmunkásoknak naponként szorgalmuk és munkásságuk szerint pótléket adhatnak. Ez a pótlék nem lehet 20 filléernél kevesebb, s 30 filléernél több. A munkaidő reggel 7 órától déli 12 óráig és 1 órától este 6 óráig tart. Vasárnap szünetel a munka. A tábori parancsnokság megengedheti az esti 9 óráig való dolgoztatást, egy esztendőben 72 nap erejéig. Sürgős munka esetén vasárnap is lehet dolgoztatni. A telepen levő munkagépeket az iparosoknak kell felszerelnie, azonban a főtranszmissziót a hadvezetőség látja el. Az olcsó munkaerők és a jól felszerelt munkagépek nyújtásával a kormány kétségkívül segít azoknak az iparosoknak a helyzetén, akik a műhelytelepen műhelyrekeszhez jutnak. Várjuk most már azokat az intézkedéseket, amelyek a kisipari munkások védelmét szolgálják. Elképzelhetetlen ugyanis, hogy a kormány eltűrje vagy elősegítse, hogy a hadifoglyok a munkabéreket lenyomják, vagy a kisiparban foglalkoztatott munkásokat munkahelyükről kiszorítsák.

Kihágási bírászkodás. A budapesti királyi ítélőtábla P. IV. 5.747/1915. számú ítéletében kimondotta, hogy, ha az ipartörvény 176. §-ában megszabott határidő utolsó napja vasárnapra esik, a határidő a legközelebbi köznapon jár le. Kimondotta a bíróság azt is, hogy a járásbíróság nem teheti vizsgálat tárgyává, hogy az iparhatóság a megelőző eljárásra helyileg illetékes volt-e.

A gyapotfeldolgozás korlátozására vonatkozó rendelkezések Ausztriában is éreztetik már hatásukat. A munkanélküliek segélyezésére azonban eddig még pozitív intézkedések nem történtek. Az észak-csehországi szövőgyárosok azt javasolják, hogy a munkanélküliek naponként 1 korona s minden gyermek után külön 50 fillér kártalanítást kapjanak, mindaddig, míg munkakönyvük a munkaadónál van, még ha közben kisegítő munkát végeznek is valahol. A kereskedelmi minisztérium kilátásba helyezte, hogy nagyobb összeget bocsát a gyárosok rendelkezésére a munkanélküliek segélyezése céljából, ha a gyárosok egységes (nem helyi s nem nemzetiségi) szervezetet létesítenek. Megállapodtak még a gyárosok abban, hogy a betegsegélyezési járulékokat a nem dolgozók után is fizetik.

A háború szociális hatásainak tanulmányozására társaság alakult, amely céljául tűzte ki az összes, minden nyelvű, vonatkozó irodalom összegyűjtését, az anyag osztályozását, hogy annak tudományos feldolgozása megkönnyít-

tessék; az anyag feldolgozását. A társaságnak Kopenhágában, Osterbrogade 56. C. a. speciális könyvtára van, ahol külön helyiség áll mindenkinek rendelkezésére, aki ott munkálkodni kíván.

Községek szövetkezése a munkanélküliek segélyezése céljából. Baden nagyhercegségben a felső Rajna vidékén a lakosság nagy része a textiliparral foglalkozik. A háború miatt szükségessé vált üzemmegszorítások ennek az ipari vidéknek a lakosságát igen szorult helyzetbe juttatták. A közsegítség kikerülhetetlenné vált. És ezt úgy szervezték meg, hogy a községek — 7 város és 26 község — egy szövetséggé tömörültek és közösen segélyezik a kereset nélkül levőket. A segély megítélésénél az egyes községek előjárói járnak el, maga a segélyezés azonban az egész területen egységes alapelvek szerint történik. A segély összege a családfő részére 1'20 márka, a nem kereső hitvestársnak 50 pfennig, a keresetét veszített hitvestársnak 80 pfennig, minden nem kereső gyermek után 30 pfennig, kereső gyermek után 50 pfennig naponta. Ezenkívül még házbérsegélyt is kapnak az önálló háztartással bírók.

A munkaidő korlátozása a német fonó-, szövő- és kötszövőgyárakban. A német szövetségi tanács, a gazdasági intézkedések, stb. felhatalmazásáról szóló, 1914. augusztus 4-én kelt törvény 3. §-a alapján, 1915. augusztus 12-én a következő rendeletet bocsátotta ki: Olyan ipari üzemekben, amelyekben pamutból, gyapjúból, mesterséges gyapjúból, lenből, jutából vagy kenderből való fonadékokat, szöveteket, kötszövőtt anyagokat vagy kötszövőtt árúkat állítanak elő, *a munkásokat hetenként legfeljebb öt napig szabad toglalkoztatni.* A napi munkaidő az 1915. évben szokásban volt átlagos tartamon túl meg nem hosszabbítható. A szüneteket leszámítva, semmiképen sem tehet ki 10 óránál többet. Az országos központi hatóságok felhatalmaztatnak, hogy a munkanapok és a napi munkaidő további korlátozását rendelkezésükkel el. Az országos központi hatóságok vagy az általuk megjelölt hatóságok, kérelemre, közérdekből kivételeket engedhetnek meg. Egezeröt száz márkáig terjedhető pénzbírsággal, vagy három hónapig terjedhető fogházzal büntetnek azok az iparúzókat, akik a rendelet előírásait megszegik. A rendelet kihirdetése napján lép érvénybe. A birodalmi kancellár határozza meg a hatályon kívül való helyezés időpontját. Ezt a rendeletet egy nov. 4-én kelt újabb rendelet kiegészíti. Ezen újabb rendelet szerint a fenti rendelkezések hatálya azokra az üzemekre is kiterjed, amelyekben kötött, fonott- és kötélárút, vattát, nemezt vagy gépcipkét állítanak elő, úgyszintén az előkészítő és kikészítő eljárásokra is. Azokban az üzemekben, amelyekben a rendeletekben megnevezett anyagokon kívül más anyagot is dolgoznak (például egész selymet), ezekre a korlátozás nem terjed ki. Az új rendelet az általános tilalom alól a szükségesnek mutatkozott kivételeket is felsorolja.

Nem engedélyezett szabadságidő kártalanítása. A berlini iparbíróság legutóbb egy konkrét eset kapcsán annak a kérdésnek eldöntésével foglalkozott, jár-e kártalanítás az alkalmazottnak, ha az alkalmazásánál kilátásba helyezett szabadság üzemtechnikai okokból nem engedélyezhető. A berlini városi elektromosművek két gépésze, akiknek a szabadság az idén nem engedélyeztetett, ugyanis ily tárgyban panaszt emelt. A villamosművek képviselője a szabadságidő megtagadását azzal próbálta igazolni, hogy a háborús időben munkaerőhiány van, tehát a szabadság nem volt engedélyezhető, mert a szabadságok engedélyezése az üzem menetét veszélyeztette volna. A gépészek ezzel szemben kifejtették, hogy a szabadságot munkabérük egy részének tekintették és ha ez elvonatik tőlük, megfelelő kártalanítás jár.

A hadbavonultak polgárjoga Bajorországban. A polgárjog a bajor községi törvények szerint az adófizetéséhez van kötve. A hadbavonulás számos egyén polgárjogát szüntetné meg, mert a hadbavonultak jövedelemmel nem bírván, adóval nem rovatnak meg. Azok az alkalmazottak, akik munkaadójuktól illetményeiket azok önkéntes elhatározása folytán tovább kapják, a bajor pénzügyminisztérium döntése szerint nem rovatnak meg adóval s így polgárjogaikat szintén elvesztenék. München város tanácsa úgy határozott, hogy a hadbavonultak a polgári életbe való visszatérésük után polgárjogukat azonnal visszanyerik. Ezenfelül javaslat tételük oly irányban, hogy a bajor országgyűlés kivételes törvénnyel biztosítsa a hadbavonultak polgárjogait.

Géprésznek az ideiglenes lerakás helyéről a felállítás helyére vitele, gyárüzemi tevékenység. A német birodalmi szavatossági törvénynek

(2. §. Reichshaftpflichtgesetz) — az alább röviden ismertetett esetben a legfelsőbb bíróság által is elfogadott — alkalmazását az úgynevezett külső munkákra indokoltá teszi az a szempont, hogy az ilyen munkák (pl. légszesz-, csővezeték-ipar, stb. külső munkái) csupán egy részét képezik a tulajdonképeni gyárhelyiségen túlterjedő gyári üzemnek.

A *tényállás* szerint egy kőművesmesternek a Bauberufsgenossenschaftnál baleset esetére biztosított munkára egy gépgyári cég által szállított szívógázmotor felállításánál dolgozott s azáltal, hogy a motorhoz tartozott lendítőkerek az ideiglenes lerakás helyéről a felállítás helyére vitele közben félrebillent, oly súlyosan megsérült, hogy ennek következtében egyik karját könyökig le kellett vágni.

A munkás az építőipari Berufsgenossenschaft által részére megállapított járadék betudása mellett járadékigényt támasztott a gépgyári céggel szemben s az első bíróság marasztaló ítéletét a birodalmi törvényszék jóváhagyta.

Az *indokolás* szerint a lendítőkerek nagy súlyára való tekintettel lehetetlen lévén a szívógázmotort magában a gyárhelyiségben használhatóan kért állapotba helyezni, a lendítőkereket a felállítás helyén kellett a motorra felszerelni. A szerelés tehát folytatása volt a gyári üzemi munkának. Másrészt a lendítőkereknek a motorra való felszerelése egy részét képezte a gépgyári cég által végzendő felállítási munkának s így az az ő üzemében ment végbe. Mitsem változtat a dolgon, hogy a baleset nem a tulajdonképeni szerelésnél, azaz a lendítőkereknek a motorra való felhelyezésénél, hanem előbbinek az ideiglenes lerakás helyéről a gépházba vitele közben történt, mert ez a munka a szereléssel szoros kapcsolatban állván, szintén a gázüzemhez tartozónak tekintendő.

Charlottenburg város háborús intézkedései. A háború kitörése folytán bekövetkezett rendkívüli viszonyok szükségessé tették, hogy a város, a lakosság érdekében, megélhetésének biztosítása miatt megfelelő intézkedéseket tegyen. Első sorban a hadbavonultak családjainak kellő segélyezése érdekében a város az államsegély kiegészítéseként 100%-os kiegészítést szavazott meg a háború kitörése után. Később kiderült, hogy a segélyezésnek fogantatba vett módja nem felel meg egészen az egyéni szükségleteknek s ezért a városi tanács meghatározta a segélyösszeg normális nagyságát, amely a gyermekek számának megfelelően 24 márkáról 64 márkára emelkedik; ezenkívül a lakbér fedezésére a lakbér 50%-át adja a város a szegényeknek, azonban legfeljebb 30 márka erejéig. E segélyösszegek csak normatívumok. Indokolt esetben fel lehet emelni, illetve leszállítani.

Az 1915 április 23-án kelt rendelet értelmében a szegénysorsú gyermekágyasok heti segélyben részesülnek; ezek azonban már e rendelet kibocsátása előtti időben is hatósági segélyt kaptak. Ugyanígy a szülésznői, orvosi és gyógyszerköltéseket kezdetben a szegényalap fedezte, később a hadisegélyalap vette át ezeket a költségeket.

Minthogy a kisebb javadalmazású városi munkásokat és alkalmazottakat az összes élelmi és használati cikkek általános drágulása igen érzékenyen sújtotta, a városi tanács hadipótlékot engedélyezett ezek részére és pedig különbséget téve az évi 2.000 márkánál nagyobb, illetve kisebb fizetésűek között, egyúttal figyelembe véve a családi állapotok és a gyermekek számát is.

A munkanélküliség, amely különösen a háború első hónapjaiban volt érezhető, szükségessé tette, hogy a város a munka nélkül maradt lakosság részére, tőle telhetőleg munkaalkalmakat nyújtson. Természetes, hogy a városnak nem állt módjában az összes munkanélkülieket foglalkoztatni, illetve keresetbe juttatni s ezért azoknak, akiknek munkát nem tudott nyújtani, pénzbeli segélyt adott, amely pénzbeli segéllynél az egyesületi vagy egyéb segélyt 50% erejéig számításba vette.

A gyermekvédelem is nagyarányú intézkedéseket követelt; fokozott gondoskodás vált szükségessé azért, mert az anya kénytelen volt tűzhelyét otthagyni, munkát vállalni. A város elve az volt, hogy nem kell új intézkedéseket életbeléptetni, hanem a már meglévő kereteket kiszélesíteni és ehhez képest az iskolákban létesített otthonok számát szaporította. Ezen otthonokban nemcsak a felügyelet melletti nappali tartózkodást biztosította a szegénysorsú iskolás gyermekek részére, hanem ebédet is. Élelmezési ügyekben egy bizottság vállalta a lakosság felvilágosításának feladatát, amelyet előadásokkal, főzőtanfolyamokkal s háztartási tanácsokkal iparkodott megoldani. E célból tiz tanácsadóhelyet létesítettek a városban. Ezenfelül a város népelelmezési cikkeknek előállításával, termelésével s olcsóbb árban való forgalombahozatalával igyekezett biztosítani és előmozdítani a lakosság megélhetését.

	JOGGYAKORLAT	
---	--------------	---

BETEGSEGÉLYEZÉS.

Céltalan gyógykísérletezésre a pénztár nem kötelezhető.

A budapesti munkásbiztosítási választott bíróság 1913. Bet. III, 48/3. sz. ítélete.

I.

Ítélet: A bíróság a b—i kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatóságának határozatát igénylő felebbezése alapján felülbírálván, igénylőt igényével elutasítja.

Indokolás: Igénylő, aki S. M.-nál alkalmazott fodrászsegéd volt és e minőségében a törvény 1. §-ának 1. pontja értelmében a pénztárnál betegség elleni biztosítási kötelezettség alá esett, balkezét borotvával megvágta és ebből kifolyóan, az egyéni- és segélylap-másolat tanúsága szerint, 1913. március 24-től fogva, egészen 1913. július 11-ig bezárólag, tehát 110 napon át a pénztárnál, mint munkaképtelen beteg kezeltetett és a IV. napibérosztálynak megfelelő táppénzsegélyben is részesült.

Az igénylő azonban még 1913. július 11-én túlis 30 napra további orvosi gyógykezelésre és táppénzre támasztott igényt.

A bíróság a felebbezés folytán megtartott tárgyaláson az igénylőt újból felülvizsgáltatta, a bírósági orvosszakértő azonban az igénylő jelen állapotából szintén azt a következtetést vonta le, hogy figyelemmel az országos munkásbetegségélyező és balesetbiztosító pénztári főorvos 1913. május 9-én kelt leletében vázoltakra, az igénylő 1913. július 11-én, a jelen helyzetnek megfelelően, már gyógyult lehetett és a további Zander-féle kezeléstől akkor már eredmény várható alig volt, s netáni további kezelés már csak kevés reménnyel kecsegtető kísérletezés jellegével bírván.

A bíróság arra a meggyőződésre jutott, hogy az igénylő állapotában 1913. július 11-én túl további gyógykezeléssel javulás már elérhető nem volt és hogy az igénylő rendes foglalkozását folytathatta, amiért is az igénylőt a további 30 napra vonatkozó kezelési- és táppénzigényével annál inkább el kellett utasítani, miután a törvény 50. §-a értelmében a tagnak csak arra lehet igénye, hogy a javulás kilátását nyújtó és az állapothoz mérten szükségesnek is mutakozó kezelésben részesüljön, de a törvény 50. §-a alapján a pénztár feladata nem terjeszthető ki arra, hogy a tagokkal, minden javulás és eredmény reménye nélkül, céltalan gyógykísérleteket végeztesen.

II.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1913. P. 562/2. sz., 1915. évi szeptember hó 15. napján kelt ítélete.

Ítélet: A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal a fölebbezés elutasításával a b—i munkásbiztosítási választott bíróságnak igénylőt kérelmével elutasító ítéletét indokai alapján helybenhagyja.

☞Sürgős szükség az 1907. évi XIX. t.-c. 59. §-a szerint.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1912. P. 537/2. számú 1915. augusztus 17-én kelt ítélete.

Ítélet: A magy. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal a fölebbezésnek helyt ad.

Megokolás: A felső bíróság az első bíróság ítéletének marasztaló részét megváltoztatandónak találta, mert arra, hogy igénylő az általa önként igénybe vett Rohitsch-Sauerbrunn gyógyfürdőt használta az 1907. évi XIX. t. c. 59. §-ának utolsó bekezdésében foglalt, »sürgős szükség« föl nem merült.

Ugyanis igénylőnek gyógykezelő orvosa az 1913. évi május hó 2-án kiállított orvosi bizonyítványában — annak megjegyzésével, hogy igénylő több éven át fölös gyomorsavban (hyperaciditás) és a gyomorbélrendszer renyhességben (alonia) szenved — ugyan ajánlja, hogy igénylő bajának gyökeres gyógyítása végett 4 heti

kurára Rohitsch-Sauerbrunn-ba küldessék, azonban annak föltétlen szükségét nem mondja. Dr. K. pénztári főorvos igénylőt 1913. május hó 9-én felülvizsgálván, nála kistokú gyomortágulást — és bél-aloniát állapított meg és erre rendszeres gyógykezelést ajánlt azzal, hogy fürdőbe utalás nem indokolt.

Végül azt, hogy igénylőnek betegsége nagyobb, avagy kisebb fokú-e, továbbá betegsége ellen fürdő javalt-e és melyik a sz—i kerületi munkásbiztosító pénztár orvosi tanácsa lett volna hivatva eldönteni, amelynek idézését igénylő a pénztár határozata elleni fölebbezésében foglalt beösmérése szerint elutazása délutánján kézhez is vette, azonban a tanács előtt meg nem jelent.

Az első bíróság által meghallgatott bírósági szakértő orvos igénylő betegségének gyógyítására vonatkozólag előadja, hogy amennyiben az nagyobb fokú, a rohitschi kúra a legelőnyösebb, kisebb fokban azonban házilag is kezelhető, a sürgősségre vonatkozólag 1—2 nap nem differál.

Mindezekből nyilvánvaló, hogy az igénylő által önként igénybe vett Rohitsch-Sauerbrunn igénybe vételére a sürgős szükség esete beigazolást nem nyert s továbbá, hogy igénylő betegségének a kerületi munkásbiztosító pénztár által leendő gyógykezelését elutazásával önmaga hiúsította meg. Mindezeknél fogva az első bíróság ítéletének marasztaló részét megváltoztatni és igénylőt kérelmével elutasítani, egyebekben az első bíróság ítéletét megfelelő jogorvoslat hiányából érintetlenül hagyni kellett.

Gyógyszerkülönlegesség árának visszatérítése.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1918. P. 468/5. számú, 1915. augusztus 27-én kelt ítélete.

Ítélet. A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal igénylő fölebbezését elutasítja.

Megokolás: A felső bíróság is magáévá tette azt az álláspontot, amely szerint nem volt sürgős szükség arra, hogy igénylő eskóiban szenvedett fia, mint a I—i kerületi munkásbiztosító pénztár tagja részére az 1910—1913. években nem pénztári orvos rendelése alapján s a pénztárral szerződéses viszonyban nem álló gyógyszertárakból »Epileptol« nevű gyógyszerkülönlegességet szerezzen be. Következésképpen a gyógyszerért kiadott, összesen 348 K 50 fillérnek utólagos megtérítését az 1907. évi XIX. t.-c. 59. §-a értelmében nem követelheti.

Még ha való is igénylőnek az az állítása, hogy a kezelőorvos és a pénztári főorvos a kérdéses különlegességnek rendelését, utalással az őket kötő szabályokra, megtagadták, igénylőnek nem volt joga a gyógyszert a pénztár megkerülésével szerezni be, mert az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztár alapszabályainak 67. §-a értelmében az orvosnak ezen eljárásával szemben módjában állt nyomban megtenni azt, amit 3 évvel később, fia halála után megtett, vagyis a kérdéses gyógyszer rendelésének megengedését a I—i kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatóságától kellett volna kérelmeznie.

Ez az engedélyezés ugyanis módjában állott az igazgatóságnak s ebben csupán az korlátozta, hogy az e tárgyban hozott határozatot végrehajtás előtt az Országos Pénztárhoz jóváhagyás végett föl kellett terjesztenie. (L. az Állami Munkásbiztosítási Hivatal 5.293/908. számú határozatát a Munkásbiztosítási Közlöny 1909. évi I. k. 107. lap.) Megtehetette volna pedig igénylő ezt anélkül, hogy a késedelemben veszély állott volna be, mert fia évek óta szenvedett eskóiban s a bizonytalan hatású új gyógyszerrel való kísérlete és jóllehet az részben utóbb bevált, az első használat idejében még nem lehetett oly sürgősen szükséges, hogy legalább is a I—i pénztár igazgatóságának határozatát be ne várhatta volna. Mert ezt nem tette, sőt éveken át pénztári engedély nélkül a kérdéses gyógyszert saját költségén vásárolta, a törvény értelmében magának kell viselnie önkényes, bár emberileg érthető, eljárásának pénzügyi következményeit s a törvény 50. §-a szerint természetbeni szolgáltatásra kötelezett pénztártól költségei megtérítését a törvény 59. §-a alapján nem követelheti.

Tagság megszűnésének időpontja.

A magy. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1914. P. 799/10. számú, 1915. szeptember 30-án kelt ítélete.

Ítélet. A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal igénylő felebbezésének helyt ad.

Megokolás. Az eljárt munkásbiztosítási választott bíróság azért hagyta helyben a n-i kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatóságának határozatát, melyben G. A.-t múlt év adására támasztott követelésével elutasította, mert igénylő 1914. június 8-án, vagyis akkor, amikor nevezett a villamos vonat által történt elgázolás következtében ballábán oly zúzódásokat szenvedett, amelyeknek következtében a sérült lábat amputálni kellett, s ekként múlt év használata vált szükségessé, — már nem volt munkában.

Az elsőfokú ítélet szerint az 1907: XIX. t.-c. 60. §-a értelmében igénylő tagsága a munkából 1914. március 31-én történt kilépésével megszűnt és ezzel megszűnt a segélyezési jogosultság is. Az az egészségháborítás, amelynek következtében G. A. a pörös múlt év követeli, nevezettnek alapszabályszerű segélyezése folyamán e segélyezés mértékének kimerülte előtt keletkezett. Ilyen tényalap mellett a m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 27. számú bírói elvi határozatában irányadóként kifejtett s a jelen pörben ítélező tanács által teljesen elfogadott jogelvet kellett követni, amely szerint a betegség esetére biztosított pénztári tagnak tagsági joga folytatólag tart az alapszabályszerű betegségi segélyezési időtartam lejártáig s ebből folyóan a segélyezési jogosultság az alapszabályszerű időtartam végéig olyan új betegség alapján is fennáll, amely független a korábbi, vagyis attól a kóros állapottól, amelynek kigyógyítása céljából a segélyezés ennek kezdetén megindult.

Ezt a jogi fölfogást a G. A. által követelt s e pörben érvényesíteni kívánt igényre alkalmazva, arra az álláspontra kellett helyezkedni, hogy ha a nevezett igénylő a múlt év valóban szükségeli, azt a pénztárnak meg kell adni, mert az e gyógyászati segédeszköz szükségét felidéző lábszártörés a nevezett igénylőnek phlegmone ellen alapszabályszerűen történt gyógykezelése folyamán állott elő.

Nem pénztári orvos igénybevételének indokoltsága.

I.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1915. évi augusztus 17-én kelt 1913. P. 535/3. számú ítélete.

Ítélet: A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal a fölebbezésnek helyt ad.

Megokolás: A felsőbbíróság rendelkezésére álló tárgyiratok szerint igénylő a szükséges orvosi segély nyújtása céljából azért nem vette igénybe dr. O. sz.—i pénztári orvost, mert dr. O. már öreg és olyan műtétet, mint aminőt az igénylő által önként igénybe vett dr. Sch. b.—i orvos végzett igénylő neje, az igénylő felfogása szerint nem is tudott volna elvégezni.

Elteltekintve attól, hogy a gyakorló orvos kora egymagában az orvos által végzendő esetleges eldarabolási műtét elvégezhetőjére akadályul nem szolgálhat és eltekintve attól, hogy igénylő nem hivatott az orvos képességének az elbírálására, miután igénylő dr. O. pénztári orvos segítségét igénybe venni meg sem kísérlette és a bizalmatlanság a pénztár fölös megterheltesére alapul nem szolgálhat, ez oknál fogva az első bíróság ítéletének azt a részét, amelylyel igénylő részére az önként igénybe vett orvosnak gyógykezeléséből kitolyólag 50 K-t megállapított, megváltoztatandónak találta olyan irányban, hogy igénylőt ezen kérelmével az ítélet rendelkező része szerint elutasítani s az első bíróság ítéletének egyéb részét — megfelelő jogorvoslat hiányában érintetlenül hagyni kellett.

II.

A magy. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 11.913. P. 584/3. számú 1915. július 30-án kelt ítélete.

Ítélet: A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal igénylő fölebbezésének részben helyt adva, az elsőbíróság ítéletét abban a részében, amelyben igénylő részére a kórházi ápolás és odautazás költségei címén összesen 140 K 90 fillért ítélt meg érintetlenül hagyja, illetőleg jogerősnek nyilvánítja, egyebekben pedig részben megváltoztatja, s igénylőnek a rajta végzett műtétből kifolyólag támadt orvosi költségek címén még 70 koronát ítél meg.

Megokolás: A ítéletet abban a részében, amely igénylőt orvosi gyógy- és kötszer-költségek megtérítése iránt támasztott igényével elutasítja, a rendelkező rész értelmében az alábbi okokból kellett megváltoztatni.

A kezelő v.—i pénztári orvos dr. B. Gy. beismerte, hogy igénylőnek, akit

mint erdei munkást baleset ért, 1912. évi november 8-án megengedte, hogy G. községbe családjához utazzék s hetenként szombaton jöjjön hozzá megvizsgálás végett, hogy táppénzt kaphasson. Beismerte azt is, hogy amidőn igénylő 3 hét múlva már nem birt bejönni, helyette felesége jött, ennek azt tanácsolta, hogy hívja a G.-ra illetékes r-i pénztári orvost, mert ő oly távolságra nem járhat a beteg után. Igénylő dr. B. igazolványai alapján a pénztártól 1912. évi december 15-ig táppénzt is kapott.

Dr. P. O. r-i pénztári orvos szerint igénylő azt, hogy pénztári tag, nem igazolta ugyan, de ugyanezen orvosnak a r-i járás főszolgabírája által jegyzőkönyvbe adott nyilatkozata szerint ugyanez az orvos igénylőt 1912. évi december havában igen elhanyagolt, láztól lesoványodott állapotban találta. Ennek oka egy a bal vese tájékán székelő tályog volt, amely akkor jó ökölnyi nagyságban a hát felé elődomborodott. Ennek következtében a tályognak azonnali megnyitása föltétlenül szükségessé vált és ezt nevezett orvos rögtön végre is hajtotta.

Ebből nyilvánvaló, hogy igénylő, még ha nem is volna való az az állítása, hogy ő, illetve felesége P. előtt zs-i pénztári tagságát fölemlítette, sürgős szükségből vette a műtét végett idegen orvos segítségét igénybe s nem írható az ő terhére a zs-i pénztári orvosnak ez esetben nyilván eléggé gondosnak nem minősíthető amaz eljárása, amely szerint a súlyos beteget és emellett egyszerű észjárású erdei munkást sorsára bízta s a zs-i pénztárt, illetőleg a társpénztár orvosát, a beteg megfelelő kezelése iránti intézkedés végett már az első alkalommal vagy legalább folytatólagosan meg nem kereste.

A használt gyógy- és kötszerek nem voltak megítélhetők azért, mert az igénylő által bemutatott vények részint a műtét előtti, részint jóval azutáni időkből valók, a többi orvosi költségek pedig azért nem, mert részben a műtét előtti kezelésemből eredtek, részben pedig azokra nézve sürgős szükség nem igazoltatott.

Orvos által rendelt és ellenőrzött gyógymechanikai kezelés orvosi kezelésnek, nem pedig (a R. V. O. 182. §-a szerinti) gyógyászati segédeszköznek tekintendő.

A németbirodalmi biztosítási hivatalnak 1915. évi május hó 31-én kelt II. K. 27/15. sz. ítélete.

Ítélet: A hivatal a jogorvoslatnak nem ad helyt.

Indokolás: A biztosítási főhivatal álláspontja, amely szerint a panaszlott pénztár a jelen esetben a gyógymechanikai kezelés nyújtására köteles, jogilag helyes. A pénztár vezetőségének abbéli felfogása, hogy a gyógymechanikai kezelés olyan gyógyászati segédeszköz, amelynek kiszolgáltatására a pénztár csak alapszabályai keretében köteles, nem fogadható el. A betegségi biztosítási törvény érvénye idején mindenestre kétséges volt ez a kérdés. Ugy az irodalom, mint a jogszolgáltatás túlnyomó részben a gyógyászati segédeszközök közé számította a gyógymechanikai kezelést, mert annál az orvos személyes közreműködése majdnem teljesen háttérbe szorul. A Reichsversicherungsordnung folytán azonban ez a felfogás többé nem állhat fenn, mert annak 122. §-a szerint az orvosi kezelés más személyek, mint fürdősök, dörzsölők stb. «segély»-szolgáltatását is föleli, ha orvos rendelí ezeket. A jelen esetben a gyógymechanikai kezelés az orvos rendelése folytán történt, aki annak sikerét állandóan ellenőrizte, sőt a sérült testrésznek a készülékbe helyezésénél személyesen közreműködött. Kétségtelen tehát, hogy a jelen esetben a 122. §. szerint minősülő orvosi kezelés esete forog fenn, amelyet a pénztár a birodalmi biztosítási törvény 182. §-a szerint 26 hét tartamára szolgáltatni köteles. Nem szenvedhet kétséget, hogy a pénztárak ily irányú kötelezettsége — tekintettel a szóban levő gyógymód mindjobban növekedő jelentőségére — a nép egészségügyét jelentékenyen előmozdítja.

Takarítónők biztosítási kötelezettsége.

A németbirodalmi biztosítási hivatal 1915. május 11-én hozott határozata

Határozat: A hivatal a jogorvoslatnak nem ad helyt.

Indokok: A biztosító intézet azon ellenvetése, hogy igénylő foglalkozása az 1904-től 1907-ig terjedő években már azért sem esett biztosítási kötelezettség alá, mert igénylő nem tekinthető hivatásszerű bér munkásnak, téves. A bér munka akkor hivatásszerű, ha valaki egy vagy több díjazott működés révén túlnyomó

vagy legalább is olyan mértékben szerzi meg létfenntartása eszközeit, hogy gazdasági helyzete jórészt a bér munkán nyugszik. Hogy ez egyes esetekre mennyiben illik, csak a biztosított egész életviszonyának figyelembe vételével bírálható el. E vizsgálat mellőzése azonban a helyi biztosítási hivattal szemben nem kifogásolható, mert a szövetségi tanács 1899. évi december 27-én kelt hirdetményének további feltevése, nevezetesen, hogy felperesnő szolgálata csak átmeneti jellegű volt, itt a foglalkozás tartamára való tekintettel esedik, továbbá, mert a helyi biztosítási hivatal kifogástalanul állapítja meg, hogy a felperesnő bérének nem volt mellékes gazdasági jelentősége.

Tekintettel arra, hogy a kiszolgálás általában csekély javadalmazással jár s hogy e munkát a munkásosztályhoz tartozó öreg nők végzik, akiknek igényei is igen csekélyek, a helyi biztosítási hivatal nem esett jogi tévedésbe, amikor megállapította, hogy felperesnő bére a kérdéses időben nem volt csekélynek tekinthető, jóllehet az ott szokásos napibéreknek alig egy harmadát érte el.

BALESETBIZTOSÍTÁS.

Az üzemi baleset fogalmához.

I.

A budapesti munkásbiztosítási választott bíróság 1913. A. bal. III. 28/5. sz. 1913. szeptember 1-én kelt ítélete.

Ítélet: A bíróság igénylőt elutasítja.

Indokolás: Igénylő, aki, mint N. S. budapesti kőművesmester alkalmazásában állott kőművessegéd a Dunagőzhajózási Társaságnak a budapesti Vigadó-terén folytatott és N. S. kőművesmester által elvállalt építkezésénél dolgozott és akkor I., Ballagi Mór-utca 12. sz. a. lakott, a balesetvizsgálati, valamint a beszerzett büntető nyomozati iratok megegyező tartalma, de az igénylő képviselőjének a bírósági tárgyaláson tett előadása szerint is oly módon szenvedett balesetet, hogy 1911. évi június hó 12-én reggel fél 9 órakor munkáját abbahagyta azon célból, hogy kiskorú fia érdekében, akit az I. ker. Fehérvári-úton lakó F. építőmesterhez akart tanoncnak szerződtetni, eljárjon és F. építőmesterrel beszéljen. E szándékának kivitele végett a Vámház-körút és Pipa-utca sarkán levő villamos megállóhoz ment, ahol éppen egy, a Fehérvári-útra induló villamos kocsira akart felszállani, amidőn egy megvadult ló által vont egyfogatú kocsira arra robogott és az igénylőt elütötte oly módon, hogy a jobb vállizületében zúzódást és jobboldali kulcsonttörést szenvedett.

Az igénylő a pénztártól járadékot követelt. A pénztár azonban a munkaképességcsökkenés fenn- vagy fenn nem forgásának további vizsgálata nélkül az igénylőt igényével elutasította, arra az álláspontra helyezkedvén, hogy a leírt körülmények között bekövetkezett sérülés üzemi balesetnek egyáltalában nem tekinthető.

Az igénylő e határozat ellen még törvényes időn belül felebbezéssel élt és írásbeli felebkezésében, valamint a megtartott szóbeli tárgyaláson azzal érvelt, hogy a sérülés 10–15 perccel a munka abbahagyása után történt és a sérülés helye is a munkahelyhez közel esik, sőt a lakásához vivő útvonallal is egyezik, így tehát a munkából való hazamenetel tekintete alá veendő, amely út pedig az Állami Hivatal 12. számú elvi határozata szerint szintén az üzem érdekében végzettnek tekintetik.

Minthogy a törvény 9. és 69. §-a csak az üzemi természetű baleseti következményeket vonja kártalanítás alá és az üzemi jellegű sérülések, még ha az abból eredő munkaképességcsökkenés a 10⁰/₀-ot meg is haladja, a pénztárral szemben kártalanítás alapjául nem szolgálnak, a bíróság is elsősorban azt a kérdést találta vizsgálat tárgyává teendőnek és eldöntendőnek, vajjon az igénylő leírt balesete üzemi természetűnek elfogadható-e vagy sem.

E kérdés elbírálásánál pedig a bíróság azt a felfogást tette magáévá, hogy valamely baleset a törvény 9. és 69. §-ai értelmében üzemi jellegűnek csak akkor tekinthető, ha a balesetet előidéző tényezőknek a sérült személyével való időbeli és helybeli találkozása a munka végzésére, mint okra vezethető vissza, vagyis ahol a konkrét balesetnek bekövetkezte és a munka között ezen eszmei kapcsolat helyreállítható. Figyelemmel tehát arra, hogy az adott esetben az igénylő munkája a kérdéses utat abban az időben szükségessé nem tette, mert az

igénylő kérdéses útja fiának elhelyezésével függött össze, és hogy a hivatásszerű munkájának rendes végzése mellett az igénylővel a kérdéses baleset meg sem történhetett volna: a bíróság is annak felismeréséhez jutott, hogy az igénylőnél üzemi természetű balesetről nem lehet szó, miért is a munkaképességcsökkenés további fokának vizsgálata nélkül az igénylő igényével elutasítandó volt. Nem állhat meg az igénylő képviselőjének a 12. sz. elvi határozatra való hivatkozása ez esetben azért, mert a jelzett elvi határozat indokolásából kitűnőleg szintén nem a munkáslakások és a munkahely közötti földrajzi vonalak, avagy a munkát közvetlenül megelőző vagy követő időt helyezi az üzemi jelleg kedvezménye alá, hanem a munkából jövetelt vagy munkába menetelt és csak azért tekinti az üzem érdekében végzett feladatnak, mert ezen utak szüksége a munka végzéséből magyarázhatók, tehát a munkával okozati összefüggésben állanak.

II.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1915. szeptember 15-én kelt 1913. P. 560/2. sz. ítélete.

Ítélet: A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal a fölebbezés elutasításával a budapesti munkásbiztosítási választott bíróságnak igénylőt kérelmével elutasító ítéletét indokai alapján helybenhagyja.

III.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1912. P. 473/13. számú ítélete.

Ítélet: A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal igénylő fölebbezésének helyt adván, az első bíróság ítéletét megváltoztatja.

Megokolás: Igénylőnek férje F. J. p—i lakosnak gőzmalmában, tehát az 1907. évi XIX. t.-c. 3. §. 3. és 26. pontjai értelmében balesetbiztosítási kötelezettség alá tartozó üzemben, mint molnár állott alkalmazásban.

Az 1911. évi július hó 20-án délután 5 órakor a munkában kihevülve uzsonnálni ment a malom tőszomszédságában levő s a malom telkétől csupán kerítéssel elválasztott s a munkaadótól természetben bírt, tehát a malomüzem tartozékát képező lakásába. Ott a sötét kamarában palackból vagy pohárból bor helyett a felesége által a bor mellé előző nap elhelyezett marólugot hajtotta fel. 1911. évi szeptember hó 18-án meghalt.

A sz—i kerületi munkásbiztosító pénztár, amelynél a kártalanítási igény 1912. évi január hó 27-én, tehát a törvényes időben (1907. évi XIX. t.-c. 89. §-a) bejelentetett, nyomozást indított abban az irányban, vajjon ez esetben nem öngyilkosság történt-e, mert amint idevágó megkeresésében említi, közismert dolog, hogy a marólugnak mily gyorsan ható és erős maró hatása van, úgy hogy »szinte kizárt dolog az, hogy az elhunyt az első kortyról rá ne ismert volna annak ízére és hatására«. Az e részben megejtett nyomozás nemleges eredményű volt. Úgy a munkaadó, mint H. F. és G. G., akik az elhunyttal együtt dolgoztak, kizárták tartották az öngyilkosságot, mert őt rendes, szorgalmas, munkás embernek ismerték, aki rendezett viszonyok közt szerényen bár, de tisztességesen megélt, családi élete is jó volt. Nem volt iszákos; a kérdéses alkalommal sem volt ittas és mindig józanul teljesítette kötelességét.

Az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztár és az első bíróság is az özvegyet és kiskorú gyermekeit baleseti állandó kártalanítás iránt támasztott keresetével elutasította, mert nézetük szerint a halál sem az 1907. évi XIX. t.-c. 69. §-a, sem 9. §-a értelmében minősülő üzemi baleset következményének nem tekinthető.

A felsőbbíróság a halált ebben az esetben az idézett törvény 69. §-a értelmében minősülő üzemi baleset következményének tekintette s a törvényszerű kártalanítást megítélte az alábbi okfejtéssel:

Nem vitás, hogy a halált a marólug lenyelése okozta. A törvény nem írja körül, mi az üzemi baleset; az indokolás ennek eldöntését az eset körülményei szerint a bírói gyakorlatra bízza. De utal irányadásul arra, hogy elegendő az, ha a balesetnek az üzemmel való kapcsolata kimutatható, még, ha annak üzemi veszélyeihez nincsen is köze és példaképen fölemlíti a külföldi joggyakorlatot, amely egyebek között a munkába menetel s onnan eljövetel, továbbá a munkaközi szünetek közben történt balesetet is kártalanította az eset körülményei szerint. Ebben az esetben nyilvánvaló, hogy a molnár üzemi munkaközben étkezés,

illetőleg üdítő pihenés végett szaladt át az üzemi területén pár lépésnyire levő lakására, amit máskor is megtett. Nyilvánvaló az is, hogy a nyári munkaidőben történt a dolog, az étkezéssel, ivással szünetnie kellett, mert a molnár a malmot sok időre el nem hagyhatja. Nem iszákos hajlamból, de üdítés végett kívánt egy pohár bort meginni, sőt bár nem bizonyos, nem is lehetetlen, azért, mert egyes tanúk állítása szerint ivóvíz nem volt közelében. Az üzemmel való, bár közvetett kapcsolatot abban látja a felsőbb bíróság, hogy az ember, aki a malomba visszasielt, ú. n. munkalázban kellett legyen, mikor az üzem területén levő háznak sötét kamrájában bornak tartott marólugot hirtelen felhajtotta s igen kérdéses, hogy a baleset megtörtént volna vagy ilyen végzetes következményű lett volna-e akkor is, ha ez a dolog munkától szabad időben, pl. vasárnap délután történik.

A felsőbb bíróságot erre a felfogásra épen a sz-i pénztárnak ama kétsége vezette rá, miről fentebb említést tettünk, mert az elhunyt józanságát s az öngyilkossági szándék hiányát feltételezve, minek ellenkezőjére nincsen alap, csakis a munkába visszasielés vágya teszi megmagyarázhatóvá a vigyázatlanság akkora fokát, amely mellett az elhunyt a már első pillanatra ízénél fogva észrevehető folyadékot oly módon és oly mértékben hajtotta fel, hogy ez utóbb halálának okozója lett. A felsőbb bíróságot ebben a felfogásában megerősítette az is, hogy épen a buzgó munkás köztudomás szerint munkaközben való étkezését, ivását, általában nem végzi azzal a nyugalommal, amellyel azt munkától szabad idejében teljesíti s az ily egyéneknél ebből származólag nem egyszeri súlyos gyomorbetegségek támadnak és balesetek is (pl. fulladás, késsel kezevágás stb.) keletkeznek. A balesetnek az üzemmel bár közvetett értelemben való kapcsolata ezek szerint fennállván, azt üzemi balesetnek elismerni — s ebből kifolyólag — egyebek (a halálig való együtt élés, a gyerekek kora, életben léte) igazoltatván, a kártalanítást »törvényes mértékben« megítélni kellett.

MUNKAVISZONY.

Nagyobb portópénztár kezelője kereskedősegédnek minősül. Portóköltségek helytelen könyvelése azonnali elbocsátást indokoló fontos ok.

Érdekes kérdést döntött el legutóbb a berlini Landgericht, mint felebbezési bíróság.

Felperes, mint segédírártáros a portópénztárt kezelte alperes társaság üzemében (preciziós szerszámok, stb.). A pénztár napi szükséglete átlag 30 márka volt. Egy vizsgálat alkalmával 120 márka hiány mutatkozott a portópénztárban. Az ellenőrző tisztviselő nem jelentette be a hiányt, hanem felhívta felperest, hogy hozza rendbe a dolgot. Később még azt is mondta neki, hogy semmiféle eltolást nem szabad eszközölnie. Erre felperes még 6 levelet, egyenként 20 pfenniggel beírt a feljegyzési könyvébe s ezt a körülményt a következő napi vizsgálat alkalmával közölte az ellenőrző közzel. Azt nem tudja felperes, hogy a megelőző napok valamelyikén tényleg több levelet adtak volna postára, mint amennyit ő bevezetett s egyébként sem tud a hiány keletkezése tekintetében felvilágosítást adni, tény azonban, hogy felperesen kívül mások is meg voltak bízva a levéljegyek felhasználásával.

Felperes, kit felmondás nélkül elbocsátottak a szolgálatból, a kereskedősegédekre nézve érvényes felmondási idő tartamára járó fizetést igényli.

A kereskedelmi bíróság illetékesség hiánya miatt az ipari bírósághoz utalta az ügyet. Ez utóbbi a kereseti indítványnak megfelelő ítéletet hozott, a felebbezési bíróság azonban fontos okot állapított meg az elbocsátásra és a keresetet elutasította.

a) Az ipari bíróság indokolása.

Nagyobb portópénztár kezelése, ami kereskedelmi ügyletek, nevezetesen postai szállítási szerződések kötésével van összefüggésben és nem csupán mechanikai munkát igényel, kereskedősegédi szolgálati viszonyt idéz elő. Felperest tehát az igényelt felmondási idő megilleti. Eljárása szerződésellenes volt ugyan, azonban megtévesztési szándék nem forog fenn részéről, mert a tényállást nem titkolta el. Ennélfogva a felmondás nélküli elbocsátást mi sem indokolja.

b) A Landgericht indokolása.

A felebbezési bíróság elfogadja az ipari bíróság abbeli álláspontját, hogy felperes nem iparossegédnek, hanem kereskedősegédnek tekintendő, úgy hogy a

felmondásra nézve a kereskedelmi törvény megfelelő szakaszai irányadók. A felmondás nélküli elbocsátás jogosultságának kérdésében azonban a felebbezési bíróság az első bíróság ítéletével ellentétes álláspontot foglal el.

Kétségtelen, hogy a portópénztárban 1·20 márka hiány volt. Nem szenved továbbá kétséget, hogy felperes a hiányt akként akarta kiküszöbölni, hogy 1·20 márka bélyegkiadást utólag elkönyvelt, jóllehet a levélbélyegek de facto nem használtattak fel. A bizonyító eljárás folyamán nem derült ki, hogy a hiány büntetendő cselekményre vagy felperesnek valami egyéb hibájára vezethető vissza; egyáltalában nincs megállapítva, miként keletkezett a hiány és semmi sem szól amellett, hogy a hiány keletkezése körül felperest valami vétség terhelné, ámde a hiány kiegyenlítése céljából eszközölt könyvelés oly súlyos vétséget képez, hogy alperesnek joga volt emiatt felperest a szolgálatból elbocsátani. Lehet, hogy felperest e cselekedeténél nem vezette rossz szándék, azonban, mint kereskedelmi alkalmazottnak, nem lett volna szabad szem elől téveszteni, hogy a hamis könyvelési tétel bevezetésével durva szabálytalanságot követ el. Elhíhető felperesnek, hogy nem volt szándéka alperest megtéveszteni, azonban egy kereskedő cég könyveibe való hamis bejegyzés enélkül is oly vétségnek minősül, amelyet az illető cég nem tűrhet el, bármily csekély összegről legyen is szó. Az alkalmazott, aki egy kereskedelmi könyvbe tudva, hamis bejegyzést eszközöl, annyira megbizhatatlan, hogy főnökétől nem lehet megkívánni, hogy őt üzletében tovább foglalkoztassa.

A megszüntetett betegsegélyző pénztár alkalmazottainak fizetési igénye.

A gross-berlini felső biztosítási hivatal 1915. április 24-én kelt határozata.

Az a két kérdés döntendő el, hogy az 1913. december 31-ével megszüntetett Oberschönewalde-i kerületi betegsegélyző pénztár G., W., B., M. és Sch. nevű volt alkalmazottainak 1914. szeptember 30-ig jár-e a teljes fizetés és hogy az eddigi pénztárnál létrejött nyugdíj- és hátramaradott-biztosításuk felbomlása folytán megilleti-e őket kártalanítás a már befizetett járulékok után. Az első pontra nézve a felső biztosítási hivatal nem osztja a biztosítási hivatal felfogását. A Reichsversicherungsordnung 302. §-a, nemkülönben az életbeléptető törvénynek kapcsolatos 32. szakasza szerint a megszüntetett pénztár alkalmazottainak szolgálati viszonya a felmondástól számított 12 hónap mulvaszünik meg.

E rendelkezés célja nyilván az, hogy az át nem vett alkalmazottak szerzett jogaikért és biztos állásuk elvesztéséért kárpótlást kapjanak. A felső biztosítási hivatal véleménye szerint a törvény szövege nem enged arra következtetni, hogy az említett szerződési időtartam alatt nyereséghezó foglalkozás útján elért jövedelmek a korábbi fizetésbe beszámítandók. A korábbi fizetésnek illetén megcsonkítása a törvény szellemével nyilván ellenkezik, mert a törvény egyenesen a szerzett jogok elvesztéséért való kártalanítást célozza. A biztosítási hivatal részéről kimondott beszámításnak az lehetne a következménye, hogy azok az alkalmazottak, akik a szerződéses időtartam alatti új keresményüket helyesen vallanák be, hátrányban maradnának azokkal az alkalmazottakkal szemben, akik megtagadnák, hogy újabb munkaviszonyukról felvilágosítást adjanak, vagy újabb keresményüket helytelenül vallanák be. Panaszosokat tehát 1914. szeptember 30-ig a teljes, csonkítatlan fizetés illeti meg.

Nem szenved azonban kétséget, hogy ezen túlmenő kárpótlásra nincs igényjoguk. Ehhez képest a befizetett nyugdíj- és hátramaradott-biztosítási járulékok utáni kártalanítási igény nem ismerhető el jogosnak. A csonkítatlan fizetés kiadásával e járulékokért is megtörtént a kártalanítás.

E határozat a Reichsversicherungsordnung 358. §-a alapján végérvényes.

HUNGÁRIA ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, VII., Károly-körút 3. Részvénytőke: 6,000.000 korona
KARTELLEN KIVÜL köt tűz-, élet-, baleset-, betörés-, szavatosság-
jég-, üveg- és állatbiztosításokat. — TELEFON: 153-98. SZÁM.

A szerkesztésért felelős: KIS ADOLF. — Főmunkatárs: Dr. SASVÁRI JÓZSEF.

Szerbia és szerbek

címmel egy rendkívül érdekes füzet jelent meg, amely a legaktuálisabb hadiszintér országát és népét, Szerbia kivonatos történetét ismerteti. Szerbia térképével ellátott kis füzet tartalma a következő:

A szerb nép a török uralom alatt. A török invázió. A török uralom alatt. A felszabaduló harc. A belső viszonyok fejlődése egészen az állami önállóságig. Gazdasági és szociális állapotok. A szerb hadsereg. Az osztrák-szerb viszonyok.

A füzet ára 50 fillér. — Minden könyvkereskedésben kapható.

A BUDAI SZENT-LUKÁCSFÜRDŐ

NAGY SZÁLLODÁJÁBAN ES THERMAL-SZÁLLODÁJÁBAN olcsó lakás teljes ellátással. Minden szobából fűtött folyosók vezetnek a gyógyfürdőkhöz. Természetes forró-meleg *kénes források*, iszapfürdők, iszapborogatások. **RADIUM EMANATORIUM.**
Prospektust küld a SZT.-LUKÁCSFÜRDŐ RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPEST.

A KRISTÁLY-forrás szénsavval telített ásványvíze hasznos ital ÉTVÁGYZAVAROK-NÁL és EMÉSZTÉSI NEHÉZSÉGEKNÉL. A legtisztább és LEGEGÉSZSÉGESEBB asztali és borvíz. Hatathós szomjcsillapító. — Övszer fertőző betegségek ellen.
SZT. LUKÁCSFÜRDŐ KÚTVÁLLALAT R.-T. BUDÁN.

MAGYAR PAPIR ÉS IRÓSZER .: SZÁLLÍTÁSI VÁLLALAT :. Budapest, V. ker., Csáky-utca 8. szám

Szerződéses papir- és írószer-szállítója többek között a Kereskedelemügyi Magy. Kir. Mi iszteriumnak, a M. Kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal, az Orsz. Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztárnak, a Budapesti Ker. Munkásbiztosító Pénztárnak, továbbá a M. Kir. Posta és Távirat Vezérigazgatóság és az ország területén levő összes hivatalainak, a Magy. Kir. Államvasutak Igazgatósága és összes üzletvezetőségeinek, igen sok egyéb közhivatal és közlekedési vállalatnak, pénzintézeteknek és magán cégeknek.

ASKLÉPIOS

Egressi Zoltán okl. mérnök vállalata Röntgen és villamos gyógyászati készülékekre. **A Veifa-Művek** magyarországi vezérképviselete. Dessauer rendszerű Reform Röntgenkészülékek. Egyenáramhoz vagy váltóáramhoz közvetlen kapcsolhatók. Speciális Röntgen-lemezek, mindennemű Röntgen-csővek. Az Orsz. Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár, valamint az Országos Pénztár munkáskórházának szállítója. — Budapest, IX. ker., Üllői-út 31. szám. Telefon: 37—04. szám

Fényes a

„Tauril” pneumatik!

Próbálja meg!

TAURIL PNEUMATIK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest VI., Mozsár-u. 9.

SÜRGÖNYCÍM: PNEUTÁURIL.

TELEFON: 99—02.

Az olasz háború térképe

gyönyörű rendkívül pontos kivitelben jelent meg a »Népszava« könyvkereskedés kiadásában. A kitűnő, öt színben elkészített háborús térkép felöleli egy teljes íven egész Olaszország, Tirol, Karinthia, Svájc, délkeleti Franciaország, az egész olasz, dalmát, albán tengerpart hegy- és vízrajzi képét, az összes vasuti és utvonalakkal, városokkal és erődítésekkel. A pontos és gyönyörű kivitel mellett a térkép rendkívül olcsó, ára 1 korona. Kapható minden könyvkereskedésben.

A GLOGOWSKI ÉS TÁRSA cég „Kartothek” osztálya (Budapest VI., Andrásy-út 12.),

mint a Kerületi Munkásbiztosító Pénztárak, valamint az Országos Munkásbetegségélyező- és Balesetbiztosító Pénztár szállítója, felhívja az összes *Kerületi, Vállalati és Magánpenztárak*, nemkülönben *Egyesületek és Testületek* figyelmét, az egyéni törzslapok, tagok és egyéb nyilvántartások kezelésére **kitűnően** bevált „KARTOTHEK”-rendszerére. Bővebb felvilágosításokkal szívesen szolgálunk, sőt „KARTOTHEK”-rendszerünket az érdeklődőknek helyszínen **vételkötelezettség nélkül** bemutatjuk.

HIRSCH és FRANK

Budapest-salgótarjáni gépgyár és vasöntő részvénytársulat. BUDAPEST, VI., ARÉNA-ÚT 132. sz.

☐ Külön osztály: TÉGLAGYÁRI GEPEK. ☐
Gyárt: FALITÉGLA- S CSERÉPSAJTÓKAT,
TÉGLAGYÁRTÓ- ÉS ANYAGMEGMUNKÁLÓ-
☐ GEPEKET, legújabb és legjobban bevált ☐
☐ szerkezetekben. ☐

Elvállalja anyagvizsgálatok kivitelét és
TELJES TÉGLAGYÁRI TELEPEK LÉTESÍTÉSÉT

Tervek és költségvetések díjtalanul. ☐ ELSŐRANGÚ REFERENCIÁK

SEMPERIT GUMMIWERKE G. m. b. H. WIEN.

Automobil-, kocsik- és
motor-pneumatik
kocsikerék-gummi

Vezérképviselő és raktár:

SALZBERGER SAMU
VI. ker., Andrásy-út 20. szám.

Kábelgyár R.-T. Pozsony

*****Szigetelőcsőgyár: Fekete és fémpáncélos szigetelőcsövek. Szerelési tartozékok és szerszámok. **Kábelgyár:** Mindennemű szigetelt vezeték alacsony és magas feszültségre. Páncélos ólomkábelek. **Gummigyár:** Elektrotechnikai gumianyag. **Gummongyár:** Hő- és tűzálló szigetelő-anyagok keménygummi pótlására. Gummon-, fixit-, pulvolitból készült és bármely alakban sajtolt szigetelő-tárgyak fémrészekkel és azok nélkül. Érdeklődőknek szívesen küldjük árjegyzékeinket.

Budapesti iroda: V. kerület, Rudoli-tér 5. sz.

Bekötési Táblák a „Munkásügyi Szemle”
1910—1914-ik évfolyama részére
2 koronáért megrendelhetők a kiadóhivatalban V., Falk
Miksa-utca 5. sz.

Marta-Automobilok

A MAGYAR ARISTOKRÁCIA MÁRKÁJA.

Gyár:
MARTA MAGYAR AUTOMOBIL
RESZVÉNYTÁRSASÁG. ARAD.

Központi iroda:
BUDAPEST
X. ker., Kerepesi-út 17 szám.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

sebészeti-, mű-,
kötészer- és vil-
lanygép-gyártók. BUDAPEST, IV.
Kossuth Lajos-
utca 1. szám.
(Ferenciek bazára). Gyár ugyanott az udvarban

A budapesti és számos vidéki
kerületi munkásbiztosító pénztár
és betegsegélyező egyletek szer-
ződéses szállítói ajánlják saját
készítményű sérvekötő, haskötő,
orthopädia-gépeiket; mülábak,
műkezek, lábgépek, mellfűzők
és összes egyéb betegápolási
gyártmányaikat és orvosi mű-
szereiket, valamint rendelő-inté-
zeteknek szükséges vasbutor és
egyéb berendezéseiket.

JUTÁNYOS GYÁRI ÁRAK!
Javításokat gyorsan és olcsón teljesítenek.
PÁRTOLJUK A MAGYAR IPART!

FANGO

GYÓGYINTÉZET

Budapest VII., Erzsébet-körút 51.
(Körúti fürdőben).

Battagliai vulkanikus radio-
activ iszappal való *részle-
ges göngyölés*. Csúsz, kösz-
vény, idegzsábák, sebészeti
utóbántalmak és izzadmá-
nyok (hasüri) eseteiben gyors
és radikális eredmény.

Ajánlják orvosaink
legkiválóbbjai.

1909-ik évben 32.000 kezelés.

Munkásbiztosító pénztárak
figyelmébe ajánlja az Orszá-
gos Pénztár 1909. okt. 28-án
megjelent 38.457. sz. körirata.

FANGÓ-ELADÁS. HÁZI KEZELÉS.

VEZETŐ ORVOS: VÁNDOR DEZSÓ DR

„Hattyú Gőzmosógyár és Fehérnemű Kölcsönző Vállalat”

GYÁRTELEP: VII., Gizella-út 24.
Telefon 61—98.

Az ország legnagyobb gőzmosó üzeme. Pehely-
mentes, kíméletes munka. — Legelőkelőbb
megbízók!

Kölcsönosztály: V., Katona József-u. 41.
Telefon 159—60.

Az ország legnagyobb kölcsönző vállalata. —
Szállít állami, közhivatalok, bankok, iparvál-
latok, éttermek, Clubok részére.

„TUBERIN”

orvosilag legideálisabb és legolcsóbb guajacol készítménynek elismerve és javalva a légzőszervek összes bántalmainál. Gyermeknek is kellemes íze miatt szívesen veszik. — Tartalmaz: Kal. salfo. guajac. Natr. Telluric. Cognac. Aqua Naphae, Syr. Coffeae.

1 üveg 180 gr. ára 2.50 kor. — Egyleteknek 1.60 kor.

FŐRAKTÁR

NAGY KRISTÓF GYÓGYSZERTÁR
BUDAPEST, IV. KERÜLET, VÁCZI-UTCZA 1. SZÁM.

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKÁJA

a legtökéletesebb
TÖMITŐ LEMEZ

EXPORT AZ EGÉSZ VILÁGBA.
ÓVAKODJUNK UTÁNZATTÓL.

Kapható minden műszaki kereskedésben.

Weisz és Vidor
faszén-
nagykereskedők

|||||

Telefon: József 11—31
Józsefvárosi p.-udvar 9.

Ajánlják a legjobb minőségű faszén iparosok részére.

Nyáralás előtt, betegség után, költözés előtt
fertőtlenítsé lakását

LODOMA

szabadalmazott fertőtlenítő masszával.

Egy doboz (egy szobához) ára 4 K.

Házhoz szállítja:

Bánszky Ferenc takarítási vállalata

Budapest VII., Munkás-u. 4. Telefon: József 40—49.

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hírnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett első rendű sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen mint a felvágott a gyár védjegye látható, a mire úgy a rudakban, állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk.

Herz Ármin Fiai szalámigyára Budapest.

MAGYAR ORVOSI MŰSZERTÁR

Budapest, VII., Rákóczi-út 32. szám.

Az Országos Munkásbetegszegélyező és Balesetbiztosító Pénztár szerződéses szállítója

SZÁLLÍT: orvosi műszereket,

kötszereket, és az összes betegápolási cikkekét.

ANDOR és FUTTAKY

Villamos világítási-, erőtviteli-, lift-, telefon- és villámhárítóberendezések

CSILLÁRKÜLÖNLLEGESSÉGEK
nagy raktára

□ □

Budapest VI., Király-utca 18.

Telefon 52—99.

Császárfürdő Budapestén.

Nyári és téli gyógyhely az Irgalmasrend kezelése alatt. Kénes hévízű radio-aktiv gyógyforrásai páratlanok. Ezek a források bőségesen táplálják vizükkel az intézet valamennyi fürdőjét, u. m.: a gőzfürdőt és népgőzfürdőt, az egyes és közös külön női és férfi-iszapfürdőket (iszap-borogatások), márványkád-, porcellán- és kőfürdőket, valamint török- és horganykád-fürdőket, továbbá a hőlég-, szénsavas és villamosfürdőket. Ezekből a dús gyógyforrásokból kapja a vizet a kontinensen egyedül álló női és a férfi-uszoda is.

A Császárfürdő kiváló gyógyító ereje nemcsak csúszos bántalmak és idegbajok ellen, hanem sok más betegségnél is általánosan elismert. Ivókurája kitűnő gyógyhatású hurutos légzőszerveknél és altesti pangásoknál.

Lakószobái kényelmesek; berendezésük a különböző igényekhez van szabva. Jutányos árak. Minden tekintetben szoliditás. Gyógy- és zenedíj nincsen. Prospektust ingyen és bérmentve küld *az igazgatóság.*

AEROLITH

KIS J. JENŐ

okl. mérnök szabadalma

Az „AEROLITH”

a modern építkezésnek építőköve, mellyel nemcsak gyorsan és olcsón, de az egészségügyi követelményeknek legmegfelelőbben lehet építeni.

Az „AEROLITH”-

falak szárazak, szellőztethetők és kívül-belül bármely módon még kiégetéssel is desinficiálhatók.

Az „AEROLITH”

ezért kiválóan alkalmas kórházak, iskolák, munkáslakások, műhelyek stb. építésére.

Bővebb felvilágosítással készségesen szolgál

KIS J. JENŐ

okl. mérnök, építési vállalkozó, szab. Aerolith-, cementárú- és terracit-gyáros

Iroda: III., Zsigmond-u. 64-66 (Aerolith-ndvar)

Gyár: V., Ujpesti rakpart 1462. hr. szám.

SCHOTTOLA ERNŐ

BUDAPEST, Vilmos császár-út 53,
és 13 (Andrássy-út sarkán)

Kötszerek. Műszerek. Betegápolási cikkek. Gyógyászati segédeszközök.

MAGYAR TÖRLŐGUMMI

kapható minden papirkereskedésben

MAGYAR
RUGGYANTA-
ÁRÚGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG
BUDAPEST.

*Magyar címer a védjegye,
Magyar diák csak ezt vegye!*

KÖSZENBÁNYA-'s TÉGLAGYÁR TÁRSULAT

Telefonszám: **PESTEN** (ezelőtt DRASCHE) Budapest, VII. ker.
34-61. és 34-51. Király-utca 67. sz

Keramit kocsiut-kövek :: ::
Keramitlapok :: :: ::
Keramit-, steró-, pillér-téglák
Traversz-téglák :: :: ::
Falburkoló-téglák :: :: ::

Fayence porcellán lemezek :: ::
Porcellán szigetelők :: :: ::
Egészségügyi és használati
cikkek :: :: ::
Tűzálló chamotte téglák :: ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészítését is.
Árjegyzék díjmentesen. Árjegyzék díjmentesen.

SEGÍTSÉG

Fájós lábuak es ludtalpuak részére a szabadalmazott

ludtalpfűző

Székely és Tsa

ortopéd-cipő készítő. :: Budapest, Múzeum-körút 9.

▲ Budapesti Kerületi betegs. pénztár, a Ferencz József kórház, a Magy. Királyi Államvasutak betegs. pénztára, a Cs. és Kir. szab. Déli Vasu. betegs. pénztára, a Cs. és Kir. Kassa-Oderbergi vasut betegs. pénztára, magánvállalatok és szanatóriumok stb. stb. szállítói.

HOLLANDI

életbiztosító részvénytársaság

(Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrentie)

AMSTERDAM.

MAGYARORSZÁGI IGAZGATÓSÁG AZ INTÉZET SAJÁT PALOTÁJÁBAN:

Budapesten, Calvin-tér, Baross-utca 1., Üllői-út 2-4. sz.

Bejárat az Üllői-út 4. sz. kapun.

LEGOLCSÓBB DIJAK.

Az 1912-ik év végén a 406 millió koronát ::
biztosítások összege a meghaladta.
A díjtartalékok összege: 120,416.453 K 94 f.

(a viszontbiztosítások 986,499 K 14 f-nyl tartaléka nélkül)
eddiggi kifizetések a biztosítottaknak

132,158.363 K 05 f.

BIENENSTOK VILMOS

ruggyantabélyegző gyár és vésnöki műintézet

Az összes Ker. Pénztárak szállítója.

Gummi- és rézbélyegzők, számozó-gépek, festékpárnák és mindennemű e szakmába vágó cikkek jutányos árban a legrövidebb idő alatt szállítanak.

Főüzlet csak

BUDAPEST, VII., Rákóczi-út 64. sz.

Telefon 53-77.

*bácsi! néni! ide figyelj!
palma kauszuk sarokot
viselj!*

COPYRIGHT PALMA C. C. Ld.

PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG